

Vida Marcijan, direktorica tovarne Filc Mengeš v intervjuju na 3. strani

»Spoštujemo nekdanje medčloveške odnose v tovarni. Obdržali smo počitniške kapacitete, ohranili lepe odnose z upokojenci, spomnimo se delavcev ob rojstnem dnevu, praznujemo novo leto itd. Najhuje je, da se pozablja, da so te stvari delavci zgradili z odpovedovanjem, z odtrgovanjem od plač. Namesto da bi postale delež delavcev pri vrednotenju podjetja, jih morajo ponovno odkupiti. Zato zamerim sindikatom, da so to dopustili.«

PAKT S HUDIČEM

Janez Drnovšek je navdušen nad podpisom socialnega pakta. Pa vendar bi ga radi javno vprašali:

V njem piše, da se bodo partnerji prizadevali zmanjšati socialne razlike. Plača prvega ministra je bila v začetku letošnjega leta 850.123 tolarjev bruto, najnižja v državnih organih pa 43.016 bruto. Gre za osupljivo razmerje 1 proti 20 in zanima nas, kako se ga boste lotili. Vse v duhu socialnega pakta seveda.

Ce vprašamo bolj logično – kdaj in za koliko boste dvignili najnižjo plačo in s tem omilili socialne razlike?

Več o socialnem paktu na 2. strani

To številko DE bo poleg naših naročnikov dobilo še 1500 naslovnikov. DE jim bomo meseca aprila pošiljali brezplačno – kot vabilo, naj postanejo naši stalni naročniki.

Vabimo jih, naj se na naš časnik naročijo po telefonu 321-255.

Upamo, da bo vabilo v tej obliki dobrohotno sprejeto.

Uredništvo DE

ALENKA

DE, sreda 14⁰⁰ NADALJEVANJE POGAJANJ

Svet ZSSS je na danjšji seji določil predlog sprememb dogovora o plačni politiki in tarifne priloge k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Če pogajalci teh predlogov ne bodo mogli uveljaviti, Svobodni sindikati obeh listin ne bodo podpisali.

Tarifna priloga ne sme omejevat možnosti za pogajanja o kolektivnih pogodbah dejavnosti, ki se morajo

začeti najkasneje deset dni po podpisu tarifne priloge. Vsem zaposlenim pripada enoten regres v znesku povprečne bruto plače.

Iz plačne mase podjetij je treba izvzeti plače direktorjev. To je potrebno, ker plače delavcev stagnirajo, plače po individualnih pogodbah pa se povišujejo. Dogovor o plačni politiki mora omogočiti izvajanje posebnega protokola o plačah v premogovnikih in elektrogospodarstvu Slovenije. Dogovor ne sme omejevati plač v podjetjih, ki so izplačevala manj, kot določajo kolektivne pogodbe. Nobenega izplačevalca pa dogovor ne more obvezovati k zniževanju plač.

Člani sveta so svojim pogajalcem dali še nekaj drugih navodil, ki pa niso odločilna za podpis obeh listin. Če je svet ZSSS podpisal socialni sporazum, je treba podpisati tudi dogovor, je menila večina članov sveta.

F. K.

EKONOMSKA POLITIKA, KI BI SI ZADALA ZNIŽANJE PLAČ, BI BILA KRATKEGA DAHA

Dr. Davorin Kračun v intervjuju na 9. strani

AMBULANTA NA ŽIVEM PESKU

stran 18

Dr. LJUBO SIRC

Objektivno na strani
razrednega
sovražnika

stran 20

Obratna ambulanta Stegne 27

OBVESTILO

Spomin na padle udeležence železničarske stavke pred 75 leti bomo počastili v sredo, 12. aprila, ob 13. uri pri spomeniku na Zaloški cesti v Ljubljani.

Borci – železničarji
NOB Slovenije

S KRIVICAMI DENACIO- NALIZACIJE PRED EVROPO

stran 19

Pakt s hudičem

Raziskava javnega mnenja: Kdo najbolj negospodarno troši proračunski denar?
Parlament in poslanci (41,1 odstotka),
vlada in ministrstva (16,9 odstotka),
občine (7,1 odstotka), predsednik
države (1,7 odstotka) ...

Piše: Ciril Brajer

Delo Stik, 15. 3. 1995

Dan pred prvim aprilom. Trije socialni partnerji so podpisali socialni pakt. Gre za izraz njihovih skupnih interesov. Ti so jasni in lepo jih je brati – nadaljnja gospodarska rast, večja zaposlenost, stabilno gospodarstvo ter večja socialna in pravna varnost v državi.

Do teh interesov bodo prišli partnerji s konsenzom, končno bodo prislusnili drug drugemu.

Sindikati (Konfederacija 90 in Pergam pakta nista podpisala) naj bi kajpak zagotavljali socialni mir. Toda tega menda že imamo, saj bi tako potrpežljive sindikate ob tako ponižujočem odnosu do njih in njihovih članov težko še kje našli.

Na drugi strani pa so delodajalci in o njihovi potrpežljivosti res ne bi pisal. Tudi o njihovih plačah in drugih prejemkih ne.

Potem pride država, vlada, Janez Drnovšek, kakor hočete. Ta se mora pač držati za trebuh, da mu ne poči od silnega krohota.

S kom so pravzaprav sindikati podpisali socialni pakt? Morda s policijskim ministrom, ki širokosrčno deli nove privilegije, administrativno upokojuje mladeniče in mladenke, hoče graditi novo ministrsko palačo?

Morda s Koržetovim skladom, za katerega so mnogokrat in sproti računali, kolikšno škodo je povzročil?

Morda z Ovnovim skladom, ki stanovanjem namenjena sredstva usmerja v vsaj dvomilijone denarne posle in več kot razkošne poslovne prostore?

Morda z vojnim ministrom, s katerim vkup bi moral Drnovšek le prositi mednarodno skupnost, naj podaljšuje embargo na uvoz orožja – če seveda s socialnim paktom vsaj približno resno misli?

Teh »morda« je še cela vrsta in vsi sodijo med tako imenovane stebre države, ki jih v največji meri podpira proračun. Ko smo že pri proračunu, se spomnimo le še primerov Slejko in Tancig kot zelo nazorne podobe samopašnosti strankarskih in ministrskih fevdalcev, ki se pasejo pri koritu, polnjem z denarjem državljanov.

Dodajmo še dogodke okoli SDK in potem Agencije za plačilni promet ter za računskim sodiščem. Spet ista zgodba o pogoltnosti in samovolji, ki jo sem ter tja uspe obrzdati le še ustavno sodišče.

Proračun in stranke – od vsakega volilnega glasu 30 tolarjev pomeni skupaj približno 40 milijonov tolarjev mesečno ali okroglo pol milijarde letno. Zgolj iz proračuna in zgolj za parlamentarne stranke!!!

Na drugi strani pa še vedno dobrih 120.000 nezaposlenih, 70.000 Slovencev, ki životarijo pod mejo revščine, 24.000 družin, ki živijo na račun socialnih ustanov, zdravniki s 60 tisočaki plače... In z izjavami poslancev vladajoče stranke, kot je recimo Jože Lenič: »Čeprav 6 odstotkov najbogatejših Slovencev ni veliko volilcev, jih je treba zaščititi, zato ne podpiram predloga, naj bi najnižjim in srednjim dohodkovnim razredom staršev ne podražili vrtcev, kajti zdi se mi izrazito iz marksističnih logov...«

Socialni pakt pri nas gotovo ni evropski inštitut, ker ne pravna ne socialna plat države nista krojeni po evropski meri. Kratko in domače rečeno, so sindikati sklenili pakt s hudičem. In kdo zgubi, kadar se bode z rogati, je povedala že ljudska modrost.

»Napredovanje učiteljev v nazive – poprava krivic«

Območni odbor SVIZ Bele krajine je na svojem sestanku 22. marca 1995 med drugim obravnaval tudi okrožno Ministrstva za šolstvo in šport št. 131-1/95 – ŠK z dne 7. 2. 1995 ki govori o napredovanju v nazive.

Na problem smo opozorili že v Mariboru na konferenci SVIZ, zdaj pa smo se nanj ponovno vrnili. Takrat nam je bilo namreč rečeno (nismo se oglasili samo belokranjski učitelji), če so ob napredovanju v začetku nastale kri-

vice (te so na marsikateri šoli v Sloveniji očitno storjene), da smo učitelji za to krivi sami. S tem se ne moremo strinjati, zato zahtevamo, naj se popravijo, saj so mlajše od tistih, za popravilo katerih se toliko zavzemajo poslanci v parlamentu.

Naj navedem, za kaj gre. Po začetnem »avtomatskem« napredovanju v naziv mentor (veljalo je za učitelje z nad 25 let delovne dobe) so ti učitelji dobili naziv mentor, pa ne avtomatsko, ampak z dokazovanjem o svojem delu, pozneje pa je veliko mlajših učiteljev dobilo naziv svetovalec. Nekateri nimajo niti 15 let dela, starejši pa odšli celo v pokoj z mentorjem, a smo v našem SVIZ prepričani, da bi si zaslužili več. Trdno smo prepričani, da bi pod istimi pogoji zbrali toliko točk kot mlajši, če ne še več, samo niso vsega prikazovali.

Trdim, da bi bilo pošteno in prav, da se taki primeri ponovno

»prevetrij« in se prizadetim storjena krivica popravi. Vsaj na Dolenjskem je bilo navodilo zavoda za šolstvo, organizacijske enote Novo mesto, da ni potrebno biti preveč širokogrudni, ampak »štartati« z manjšim številom. Tega »NAVODILA« so se nekateri ravnatelji žal preveč oprijeli in tako marsikoga prizadeli. Imamo celo šole brez svetovalca, a so kolektivi po delovni dobi starejši.

Ministrstvo bi moralo to vzeti kot svojo resno nalogo in popraviti krivice tako, da bi veljali pogoji pred junijem 1994, po katerih so naziv svetovalec dobili tudi mlajši. Glede napredovanja se popolnoma strinjam s predsednico območnega odbora SVIRD Pomurja Suzano Horvath.

Obenem prosim, da se oglašijo tudi drugi prizadeti in naslovijo zahtevek o popravilu naših učiteljskih krivic na ministrstvo, kot je to storil Območni odbor SVIZ Bele krajine.

Če nas bo več, bomo morda kaj uspeli, ali pa bo kot s plačilom našega nelahkega dela, kar nam z jezikom priznavajo celo poslanci. Ko bi bilo treba to tudi udeležiti, pa vedno zmanjka denarja in se od gospodarstva vedno bolj oddaljujemo, namesto da bi se približevali in enkrat vsaj približali, če ne bi bili pred njim, kar bi nam zaradi izobrazbene strukture tudi pripadalo, kot je to včasih bilo.

Naj za konec svojega prispevka povem še to, da smo na tem našem sestanku kar glasno razmišljali tudi o tem: če se naš problem plačila dela ne bo rešil drugače, bomo morali pač stavkati, pa ne gladovno, čeprav se s tem še največ doseže, kot je bilo slišati zadnje čase.

Lep pozdrav in vnaprej hvala za objavo!

Mirko Čadonič
Črnomelj

Hvala

Danes je sobota, konec tedna je, ki ga bo vsak preživel po svoje. Veliko bo tudi takih, ki bodo soboto in nedeljo preležali v bolniških posteljah. Bolniki in njihovi zdravniki ne poznajo počitka, počitek je tudi popolna neznanost za prizadete medicinske sestre, ki neutrudno delajo dan in noč. Resnično veliko krivico bi delali tem ženam in dekletom, ki so vsak trenutek pripravljene pomagati trepečemu človeku in pomoči potrebnemu. Ljudje smo radi zelo kritični. Nočemo potrpeti, pozabljamo, da nismo sami. In prav zato morda nočemo poiskati kakšne lepe besede za dobre, odkrito srčne, polne optimizma, življenjskih moči in dela voljne medicinske sestre. Lepo število dni me družijo z njimi in za vse, kar so storile dobrega in plemenitega, jim velja samo beseda hvala.

Znale so iz nemogočega narediti mogoče, vlti bolniku optimizem in mu vrniti dobro voljo, ustreči tako ali drugače, in še bi lahko naštevali. Hvaležnemu zboru zdravnikov in medicinskih sester zato iskrena hvala z željo, da bi svoje plemenito poslanstvo nadaljevali, da bi ohranili srčno kulturo in človeško toplino – tisto, kar nam tolikokrat manjka. Bodo torej kdaj prijazni tudi do tistih, ki nam sicer po svoji poklicni dolžnosti lajšajo trpljenje, in jim povejmo kot ljudem, da jih cenimo, spoštujemo in jih imamo radi. In ker je življenje kratko, ga dihamo s polnimi pljuči, je za današnjo jutranjo oddajo v bolniški postelji zapisal Marjan Toš.

prpis uredništva

Prispevek o novinarju, ki se v mariborski bolnišnici zdravi zaradi srčnega infarkta, je objavil Radio Maribor. Poslal nam ga je Erih Šerbec, predsednik ROS zdravstva in socialnega skrbstva. Zdi se mu namreč prav, da kdaj pišemo tudi o delu zaposlenih v zdravstvu in ne le o tem, koliko nas to stane. Tudi to meni, da ne kaže pisati le o delu zdravnikov, saj je prispevek drugih zdravstve-

nih delavcev prav tako pomemben.

Pisno poslansko vprašanje

Ker zaradi intervencije predsedujočega na 30. seji DZ RS, dne 29. 3. 1995, g. Vladimira Toplerja nisem mogel niti pravilno formulirati niti dopolniti poslanskega vprašanja, postavljam pisno vprašanje Vladi Republike Slovenije.

Dne 15. 2. 1995 je Slovenska nacionalna stranka Vladi Republike Slovenije poslala poslansko pobudo, da Republika Slovenija omogoči brezplačno zdravljenje prebivalcev slovenskega ozemlja v Istri do reke Mirne, ki je trenutno pod hrvaško okupacijo (to pomeni tudi zdravljenje italijanske manjšine s tega območja), saj gre za nedvomno slovensko ozemlje in naše ljudi. Vlada Republike Slovenije mi je z dopisom št. 020-03/94-2/53-8 z dne 21. 3. 1995 poslala odgovor (brez označbe, na kateri seji je Vlada zadevo obravnavala, in brez podpisa odgovornega), v katerem tudi odgovarja, da »Slovenija ne more plačevati storitev hrvaškim zavarovancem, ker bi bilo to v nasprotju z zakonom, ne glede na to, da tudi državni proračun nima sredstev za ta namen. Zaradi vseh navedenih razlogov menimo, da pobuda ni sprejemljiva.«

Obenem pa je Vlada Republike Slovenije poslala Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije dopis št. 500-06/95-1/1-8 z dne 2. 3. 1995 (pravilno opremljen z označbo, na kateri seji je Vlada zadevo obravnavala, in s podpisom odgovornega), v katerem piše: »Vlada Republike Slovenije je na 130. seji 2. marca 1995 glede upoštevanja dovoljenja za začasno prebivanje v veljavnostjo nad 3 mesece, kot pogoja za zdravstveno zavarovanje ožjih družinskih članov sprejela naslednje stališče:

1. Ožji družinski člani zavarovancev obveznega zdravstvenega zavarovanja, ki so tujci, so zavarovani tudi v primeru, ko imajo v Republiki Sloveniji izdano dovoljenje za začasno prebivanje tujca za čas veljavnosti tega dovoljenja in če so izpolnjeni tudi vsi drugi pogoji za pridobitev lastnosti zavarovane osebe v obveznem zdravstvenem zavarovanju v Republiki Sloveniji.

2. Ministrstvo za zdravstvo naj čimprej pripravi ustrezno spre-

membo zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju.«

Sprašujem Vlado, zakaj ne skrbi za slovenske državljane na okupiranih območjih, obenem pa daje vso podporo tujcem v Sloveniji, ter predlagam, naj se problematika ustrezno razreši v spremembi zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, ki ga pripravlja Ministrstvo za zdravstvo glede na dopis Vlade. Območja, ki naj jih sprememba zakona zajema, so vsaj: Istra, Čabar in Prezid z okolico, občina Radatoviči, Žumberško območje in Strigovsko območje.

Zmago Jelinčič, poslanec Slovenske nacionalne stranke

Ko sindikat zahteva dvig rodnosti...

Na tiskovni konferenci dne 29. marca, na kateri je Sindikat Neodvisnost-KNSS podprl predlog SKD za podaljšanje porodniškega dopusta, je podpredsednica Alenka Orel zahtevala tudi moj odstop, češ da se nisem odzvala na njihove zahteve po obisku nekaterih podjetij, v katerih se dogajajo kršitve na delovnem mestu.

Ta trditev je neresnična, saj kot direktorica Urada za žensko politiko od omenjenega sindikata nikoli nisem dobila nobene pobude, kaj šele omenjene zahteve. Če bi pobudo, ki se nanaša na naše delovno področje, dobile, bi zagotovo ustrezno ukrepale (kot v primeru zahteve po spremembi pravilnikov o napredovanju ali razpisov za delovna mesta). Vendar morajo ukrepati tudi sindikati, saj je prav varovanje pravic in interesov delavk in delavcev njihova primarna naloga. Če smo imeli v prejšnjem sistemu sindikate, ki so delovali kot transmissija oblasti, imamo v tem sindikatu, ki prelagajo svojo odgovornost samo na državo, saj od nje pričakujejo, da bo s sindikalističnimi akcijami reševala probleme zaposlenih.

Očitno je, da se je sindikat Neodvisnost za napad na urad odločil zato, ker se urad ne strinja s podaljšanjem porodniškega dopusta. Stališča urada do podaljšanja porodniške sem že večkrat predstavila in pri tem posebej opozorila na problem zaostrovanja možnosti zaposlovanja žensk. Ne kaže se slepiti, da se bodo možnosti žensk za zaposlitev, zlasti priih iskalk zaposlitve, zmanjšale. Statistični podatki opozarjajo na trend naraščanja deleža nezaposlenih mladih žensk, izkušnje mnogih žensk pa kažejo, da že sedaj težje najdejo zaposlitev.

Nerazumen je tudi predlog sindikata o podaljšanju obveznega predporodnega dopusta s sedanjih 28 na 60 dni. Že obstoječa delovna zakonodaja namreč varuje nosečnice pred zdravju škodljivimi pogoji dela in pri tem predvideva prerezporeditev na ustreznije delovno mesto, v zdravstveno utemeljenih primerih pa omogoča predčasni nastop porodniškega dopusta.

Strinjam se z ugotovitvijo sindikata Neodvisnost, da zgolj s podaljšanjem porodniškega dopusta ne bomo dvignili natalitete in da je zato potrebno razmišljati o drugačnih spodbujevalnih ukrepih. Na Uradu za žensko politiko smo vedno poudarjali, da podaljšanje porodniškega dopusta ne more biti pogoj za ureditev vprašanj na področju družinske politike, tako kot tudi ne za povečanje rodnosti, odpravo nezaposlenosti ali zagotovitev enakopravnosti spolov. Če bi podaljšali porodniški dopust,

ne bi pa predvideli mehanizmov za spodbujanje delitve vlog obeh staršev, se bo poslabšal položaj žensk tako v družini kot na delovnem mestu (konec ekonomske neodvisnosti, slabši položaj pri sprejemanju v službo in možnostih napredovanja...).

Zaradi navedenih razlogov, na katere je opozorila tudi strokovna javnost, nas pravzaprav čudi, da sindikatu ni mar za opozorila, da se bo z morebitnim podaljšanjem porodniškega dopusta poslabšal položaj žensk na delovnem mestu.

Verjetno si marsikatera delavka, zlasti tista za tekočim trakom, res želi biti doma. Zato naj se sindikat raje vpraša, ali niso razlogi za to predvsem v neustreznih delovnih pogojih. S podaljšanjem porodniške tega problema seveda ne bomo rešili, ampak ga zgolj prestavili z enega na drugo področje. Sicer pa vidim vlogo sindikatov predvsem v pogajanjih z delodajalkami in delodajalci in manj v zagovarjanju politike neke stranke. Boljši delovni pogoji žensk ter usklajevanje družinskih in poklicnih obveznosti vseh zaposlenih niso vedno samo skrb države in zakonov, ampak tudi sindikatov.

Ker se urad seveda zaveda problematike zaposlovanja in zaposlitve žensk, od sindikatov pa doslej ni dobil dovolj podatkov in pobud, se je že v okviru priprav na svetovno konferenco o ženskah odločil, da bo kot eno izmed osrednjih tem izpostavil problem žensk na delovnem mestu. Zato bo v drugi polovici aprila organiziral pogovor. Problemi žensk na delovnem mestu – ugotovitve in ukrepanja sindikatov.

Vera Koznik,
Urad za žensko politiko

Sporočilo za javnost

Delegacija delovne skupnosti avstrijske narodnosti v Socialdemokratski stranki Avstrije (SPÖ), (skupnost združuje Koroške Slovence v tej stranki), ki jo je vodila predsednica Ana Blatnik, je včeraj obiskala vodstvo Združene liste socialnih demokratov.

V daljšem prijateljskem pogovoru s predsednikom Združene liste socialnih demokratov, mag. Janezom Kocijancičem in sodelavci so rojaki iz Koroške predstavili svoje poglede na položaj in organiziranost slovenske manjšine v Avstriji. Zavzeli so se za upoštevanje pluralnosti struktur in konceptov znotraj manjšine ter za koordinacijo med obema osrednjima organizacijama na načelih enakopravnosti in soglasja.

Predstavili so tudi svoja prizadevanja v poglabljanju sožitja med koroško večino in manjšino, na osnovi multikulturalnosti medsebojnega spoštovanja in integracije, pri čemer naj pomembno vlogo odigrajo tudi večinske politične sile. Eden od osnovnih ciljev Delovne skupnosti je prav zagotovitev podpore SPÖ Slovincem na Koroškem, tudi glede njihovega zastopstva v Deželnem zboru.

Mag. Janez Kocijancič je izrazil polno razumevanje in simpatije za poglede ZSO ter zagotovil, da se bo Združena lista tudi vnaprej prizadevala za krepitev položaja slovenskih manjšin v zamejstvu.

Združena lista socialnih demokratov vztraja na enakopravnem obravnavanju vseh komponent slovenske manjšine na Koroškem, ki naj še naprej deluje kot avtonomen subjekt. Nesprejemljivo je kakršnokoli prenašanje razlik strankarskih in drugih sporov iz matice v zamejstvo.

Služba za stike z javnostmi

NOVA BROŠURA

DELNIČARSTVO ZAPOSLENIH

ZA ČLANE SVETA DELAVCEV V PODJETJIH IN USTANOVAH! ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE!

- O DELNIČARSTVU ZAPOSLENIH
- KAKO DO NOTRANJEGA LASTNIŠTVA
- KAJ PO NOTRANJEM ODKUPU
- LASTNIŠKA KULTURA
- NOVE VLOGE V PODJETJU
- ZAKAJ IN KAKO BEREMO FINANČNA POROČILA
- TEMELJNI POJMI O GOSPODARSKIH DRUŽBAH
- URESNIČEVANJE ZAKONA O SODELOVANJU DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU

Avtorji: mag. ALEKSANDRA KANJUO-MRČELA
 dipl. oec. NADJA CVEK
 GREGOR MIKLJIČ
 MILAN UTROŠA

BROŠURO LAHKO NAROČITE NA NASLOV: ČZP ENOTNOST, LJUBLJANA, DALMATINOVA 4, TELEFON 321-255, 1310-033, FAKS 311-956.

Cena 2.000 SIT

NAROČILNICA

PRI ČZP ENOTNOST, LJUBLJANA, DALMATINOVA 4, NEPREKLICNO

NAROČAM(O) _____ IZVOD(OV) _____

BROŠURE DELNIČARSTVO ZAPOSLENIH

NAROČENO POŠLJITE NA NASLOV: _____

ULICA, POŠTNA ŠT., KRAJ: _____

IME IN PRIIMEK PODPISNIKA: _____

NAROČENO DNE: _____

ŽIG

PODPIS NAROČNIKA

1. RAČUN BOMO PLAČALI V ZAKONITEM ROKU.
2. KOT IND. NAROČNIKU MI POŠLJITE PO POVZETJU

Vida Marcijan, direktorica tovarne Filc, Mengeš

NADPOVPREČNO PODJETJE NAREDIJO NADPOVPREČNI LJUDJE

Vida Marcijan: Sem zelo avtoritativna direktorica, vendar le, ko gre za delo. O vseh drugih stvareh sem se pripravljena dogovarjati.

Vida Marcijan je glavna direktorica menegškega podjetja Filc že od leta 1985. Podjetje, ki je propadalo, je prej kot v desetih letih pripegljala na vrh te dejavnosti. Vendar bi Filc in z njim Vida Marcijan živela še naprej odmaknjena od zanimanja javnosti, če letos ne bi dobila priznanja Gospodarske zbornice za gospodarske dosežke trajne vednosti in se tako uvrstila med pet najuspešnejših slovenskih menedžerjev, vodij velikih in srednjih podjetij. Zbornica namreč podeljuje ta priznanja posebej menedžerjem velikih in srednjih podjetij ter menedžerjem malih podjetij.

Vida Marcijan nam je uvodoma takole predstavila svoje podjetje:

»Filc je 57 let stara tovarna netkanega tekstila in ima zato s klasično tekstilno industrijo bolj malo skupnega. Tipična proizvodnja Filca je bila izdelava valjanih filcev, s katerimi je pred 57 leti tudi začel, lani pa smo jo ukiniti, ker je usahnila do te mere, da ni prinašala ekonomskega učinka. Drugi del proizvodnje so iglani filci, ki jih izdelujemo za gradnjo cest, izdelujemo pa tudi netkane tekstile za čevljarstvo, pohištveno, tekstilno industrijo ter poliesterne podlage za hidroizolacijske trakove. Zdaj končujemo naložbo za izdelavo visokokakovostne podlage za kaširanje in za druge namene.«

DE: Kakšno je bilo lansko poslovno leto?

Marcijan: Lani je imel Filc za okoli 13 milijonov mark prihodka, od tega za več kakor 9 milijonov mark prihodka (ali 70- do 75-odstotni delež) od izvoza.

DE: V obrazložitvi nagrade Zbornice piše, da ste pogumno investirali. Človeku se po primerjavi vrednosti naložbe 8 milijonov mark in dohodka, ki pred leti še ni dosegel zdajšnjih 13 milijonov, največjo lasje...

Marcijan: Leta 1990 smo investirali 8 milijonov mark in takrat je za nami stala LB Domžale, ki je zaupala vame in v vodstvo Filca. Lotili smo se namreč naložbe, ki je bila tako velika kot takrat prihodek podjetja. Zaradi teh naložb potem izgube jugoslovanskega trga, kamor smo prodali polovico svojih izdelkov, skoraj nismo občutili. Bila je sicer vrzel v prodaji podjetja, kakih štiri ali pet mesecev, vendar je potem naložba začela dajati sadove, proizvodnja se je večala, prodaja na Zahod tudi. Ko je v naslednjem letu v drugih podjetjih proizvodnja upadala, se je v Filcu podvojila. Povečali smo tudi število zaposlenih in zdaj nas je 84.

DE: Pred desetimi leti je bil Filc pred stečajem...

Marcijan: Ali bi šel v stečaj, je težko reči, drži pa, da je bil hudo zadolžen v tujini in tudi doma.

DE: Pravite, da zdaj povečujete število zaposlenih. Ali ste ga v časih krize pred desetimi leti zmanjšali?

Marcijan: Ne. Samo takrat, med vojno, ko nismo vedeli, kako bo, smo omogočili vsem, ki so šli lahko v pokoj, da so to tudi storili. Tisto so bili zame zares hudi trenutki, ko nismo vedeli, ali bomo ostali. Pa so se načrti uresnili. In zdaj gradimo nove proizvodne prostore – bajto še dokončujemo, notri pa že montiramo stroje, da jih bomo konec maja pognali. Tudi zaposlenih bo letos nekaj več kakor lani.

DE: Kaj pomeni nova naložba za podjetje?

Marcijan: Znova podvojitev zmogljivosti Filca. Podvojili smo jih leta 1990 in zdaj jih bomo spet. Namesto lanskih 2100 ton izdelkov jih bomo letos naredili 3000 ton. Ko bo proizvodnja stekla s polno zmogljivostjo, kar bo leta 1997, pa bomo izdelovali po več kakor 4000 ton netkanih tekstilov. Takrat bomo imeli več kakor 25 milijonov mark prihodka in 95 zaposlenih. Prihodek na zaposlenega bo enak evropskemu v tej dejavnosti. V tem času pa nameravamo podjetje notranje urediti.

DE: Kaj to pomeni?

Marcijan: Predlani smo pridobili certifikat ISO 9001, ki pa ne terja le kakovosti izdelkov, ampak predvsem kakovost poslovanja. Zato smo že lani organizirali izobraževanje vseh zaposlenih, tudi delavcev, z namenom, da doumejo pomen kakovostnega poslovanja prav pri vsakem posamezniku in da moramo vsi delati za kupce in za trg. Kakovost poslovanja je tudi, da smo notranje urejeno podjetje, da so naši medsebojni odnosi urejeni. Da imamo partnerski odnos eden do drugega. Da sem jaz delavcem stranka, oni pa meni, glede pretoka informacij. Prave informacije so sila pomembne. Zato smo lani začeli izdajati svoj časopis, Filček. Zato, ker smo ugotovili, da so delavci željni informacij o svojem podjetju. Pa

je notri vse, kar jih zanima. Pogovori z zaposlenimi in upokojenci pa tudi normativi, ki smo jih postavili za delo. Na primer: kako je treba voditi poslovne pogovore po telefonu; ali da mora biti v pisarnah vedno kdo »dežuren«, tudi med malico. Kupcev ne zanima, ali je malica, hočejo hitro in točno informacijo in prijaznost. S tako filozofijo skušamo podjetje prekrasiti: da je kupec bog, da delamo za trg in da naš medsebojni odnos ne sme biti hierarhičen, pač pa bolj na ravni partnerstva.

DE: V obrazložitvi zborničnega priznanja je tudi zapisano, da ste zaslužni za uvedbo sistema izobraževanja za izboljšavo medsebojnih odnosov...

Marcijan: To je to. Poučujemo tudi delovodaje, mojstre, kakšen odnos morajo imeti do delavcev. Četrtna kolektiva ima dozda za sabo tudi tečaj o tem, kaj so stroški, kako jih nadzorovati, o racionalizacijah, inovatorstvu. Oblikujemo time za izboljševanje poslovanja, v katere so vključeni tudi delavci. Hočemo, da ta miselnost in skrb za denar prodre prav v vsakega zaposlenega.

DE: Ali ste se kje zgledovali, denimo v tujini?

Marcijan: Neee, veste, direktor mora biti vizionar in korajzen mora biti. Biti mora ravno na tisti meji, no, da ni nor. Če jaz ne bi bila takšna, ne bi šli v omenjene naložbe. Za politiko se ne brigam, skrbim le, da vodim podjetje po najbolj sodobnih metodah dela. Pa dosti berem literaturo in imam prirojeno lastnost, da mi v pravem trenutku posveti lučka in na to reagiram. Tisto z izobraževanjem je dobro uspelo in zadovoljni so bili prav vsi.

DE: Večina menedžerjev trdi, da bi brez sodelavcev ne bili uspešni...

Marcijan: Enako je z menoj. Za seboj imam strokovno ekipo, in to mladih ljudi. Jaz dam nekaj na mlade. Je pa res, da je pri nas težko zdržati ritem dela. Imela sem kar nekaj »populacij« strokovnjakov. Moja filozofija je: mi smo nadpovprečno podjetje. Nadpovprečno pa lahko zagotovijo le nadpovprečni ljudje.

DE: Ali so plače, spričo visokih delovnih zahtev, dovolj spodbudne, da zadržite ljudi?

Marcijan: Pri nas ni plače izpod 45.000 tolarjev, za snažilke. Povprečna plača je okrog 80.000 tolarjev neto, kar je za tekstilno dejavnost veliko. Poleg tega smo poskrbeli za družbeni standard. Imamo pet garsonjer, eno na Rogli, eno v Atomskih Toplicah in tri na Jadrani. Nekateri pri nas so jih svojčas skušali prodati, pa nisem dovolila. Rekla sem; če nisimo kot vodilno podjetje v dejavnosti sposobni prenesti stroška kakih 300.000 tolarjev letno, kolikor nas stane vzdrževanje teh stanovanj, je bolje da »spokamo«. Ohranili smo tudi vse nekdanje bonitete za zaposlene in upokojence. Tako imajo tudi upokojenci, ki so bili 30 let v podjetju, po 30 % popusta v garsonjerah. Za rojstni dan vsakega povabim, mu čestitam, dam steklenico vina. Penzionistom pošiljamo čestitke za rojstni dan, ob novem letu jim damo bone. Ohranila sem te odnose ne glede na spremembo režima. Konec koncev: sedanjí in nekdanji delavci so vse to zgradili in najhujše je, če se na to pozabi. Pri tem pa moram nekaj reči zoper sindikate. Ne razumem, zakaj se niso bolj pobrigali in moramo zdaj tisto, kar smo zgradili iz sklada skupne porabe, iz plač, zdaj

odkupovati ponovno. Počitniške kapacitete bi morale biti v postopku lastninjenja delež delavcev v vrednosti podjetja. Čudim se, da so sindikati »mrtvo hladno« šli mimo.

DE: Saj nismo šli mrtvo hladno mimo.

Marcijan: Nikjer nisem zasledila organizirane akcije v tem smislu. Rekli so, da dajte počitniške kapacitete združiti pod našo kapo in jih bomo mi »oddajali« delavcem. Vendar sem odklonila, in dokler bom v Filcu jaz direktorica, bomo za počitniške zmogljivosti sami skrbeli. Ugotovili smo namreč, da tista podjetja, ki so kapacitete združila, plačujejo bistveno več, kot če bi jih obdržali. Na te kapacitete ne gledam kot na vir dohodka podjetja, pač pa kot na boniteto delavcem. Če bomo imeli nezadovoljne delavce, tudi rezultatov ne bo.

DE: Kakšne je odnos med sindikatom in vodstvom podjetja?

Marcijan: Nikoli nisem imela problemov ne s sindikatom ne z delavskim svetom, pa sem zelo avtoritativna direktorica. Avtoritativna pri delu, za vse druge stvari pa sem se pripravljena pogovarjati.

DE: Za seboj imate dolgoletne vodstvene izkušnje, tudi sanatorske in kot prisilni upravitelj. Kakšna je razlika med delom senatorja in delom direktorja v sedanjih, kot mnogi trdijo, slabih gospodarskih pogojih?

Marcijan: Tudi Filc je bil v težavah, ko sem prišla za direktorico. Mislim pa, da razlike v delu ne sme biti nobene, pa naj bo podjetje slabo ali dobro. Delati moraš tako, da iz podjetja potegneš optimum. Nekaj časa potrebujem, da slabo podjetje spraviš do zelene veje. Temelji uspeha pa so program, kadri, odnos do dela. Prej smo imeli domači trg, zdaj pa ne več, in verjamem, da je nekaterim kolektivom težko. So pa sedanje težave posledica tega, da se v preteklosti niso razvijali. Če pravi čas modernizira proizvodnjo in imaš prave programe, gre naprej, če pa zamudiš en sam cikel modernizacije, pa si izločen iz konkurenčne bitke. In verjamem, da je sedaj težko konkurirati, ko je naša industrija pretežno zastarela.

DE: Filc je uspešno podjetje. Veliko podjetij pa slabo posluje in splošno mnenje je, da so pogoji gospodarjenja slabi: neustrezen je tečaj tolarja, obresti so previsoke, industrijske politike ni...

Marcijan: Filc je lani izgubil 400 tisoč mark na račun razlike v tečaju, bi pa še več, če ne bi surovin pretežno uvažali in smo na račun (relativno) cenenejšega uvoza nekaj prihranili. Tudi obresti so nenormalno visoke. Nas to sicer ne tepe, ker vseskozi poslujemo z lastnimi obratnimi sredstvi. Tudi ob naložbah vedno delamo samo s svojim denarjem.

DE: »Na začetku ste dejali, da ste si sposodili pri banki?

Marcijan: Imamo tuje kredite. Tudi za zadnjo naložbo smo dobili tuje posojilo, pri EBRD, v markah. Kredit je za Filc ugoden, ker so obresti fiksne in 9,2-odstotne. Poleg tega so nam odobrili dveletni maratorij. Brez tega ne bi zmogli te naložbe, ker smo dolžni še za investicijo iz leta 1990. Anuiteto moramo plačati še letos in prihodnje leto zadnjo. Dveh kreditov ne bi zmogli hkrati odplačevati, če pa bi čakali ti dve leti, bi zamudili vlak. Važen je namreč čas investiranja. Brez sodobne tehnologije nimamo na trgu kaj iskati. Čez dve leti, ko bomo začeli novi kredit odplačevati, bo nova naložba že obilno dajala sadove.

DE: Takega kredita ne more dobiti vsako podjetje. Važna je najbrže boniteta, kar je problem večine naših podjetij...

Marcijan: Moram reči, da smo imeli tudi srečo v tem, da smo uresničili zastavljene cilje in da se ni zgodilo vmes kaj nepredvidenega. Lahko bi se na primer spremenil tečaj. No, lahko pa se pripeti tudi kaj ugodnega, na primer, da naletiš na dober posel. To je sreča. Sicer pa pravijo, da moraš srečo iskati, da sama ne pride.

DE: To ste mi sneli z jezika, hotel sem reči, da ste verjetno morali zelo iskati možnosti.

Marcijan: Seveda, vendar jaz ne odneham zlepa. V podjetju mi ne sme nihče priti in dejati, tega se pa ne da opraviti, ne da bi zraven imel drugo rešitev. Če ne uspeš takoj, moraš toliko časa iskati možnosti, da najdeš pravo. Vedno moramo iskati vse možnosti.

DE: Zdi se mi, da postajate na tem prostoru utesnjeni...

Podjetje skušam prekrasiti s filozofijo, da je kupec bog, da delamo za trg in da naš medsebojni odnos ne sme biti hierarhičen, ampak na ravni partnerstva.

Direktor mora biti vizionar in pogumen. Biti mora ravno na tisti meji, da ni nor. Jaz imam prirojeno lastnost, da mi v pravem trenutku posveti lučka.

Moja filozofija je: Filc je nadpovprečno podjetje. Nadpovprečnost pa lahko zagotavljajo le nadpovprečni ljudje. Zato veliko zahtevam od strokovne ekipe in mnogi ne zdrže ritma in zahtevnosti dela. Imela sem kar nekaj »populacij« strokovnjakov. Dam pa veliko na mlade.

Kljub spremembi režima smo ohranili vse nekdanje medčloveške odnose v tovarni. In družbeni standard, se pravi, počitniške kapacitete. Nekdanji in sedanji delavci so to zgradili, si za to odtrgali od plač in najhujše je, da take stvari pozabljam. Zato zamerim sindikatom, da so dopustili, da morajo delavci te kapacitete zdaj odkupovati. Morale pa bi biti delež delavcev v vrednosti podjetja v postopku lastninjenja.

Marcijan: Še to stavbo zgradimo, pa smo gradnje končali. Jaz nisem direktorica z megalomanskimi željami. Filc se več ne bo širil, raje bomo vse skupaj modernizirali, izpopolnili. Kajti mnogo bolje je, da osvajate nove izdelke, kakor da širite proizvodnjo »starih«. Pri nas vsaka naložba pomeni nov izdelek. Zato uspevamo. In pa zato, ker se na trgu trdo borimo za vsak pfenig. Tudi plane imamo vse v markah napisane...

DE: Kam izvažate?

Marcijan: V Nemčijo in Madžarsko. Nemški-trg je glaven. Se pa širimo tudi v Avstrijo, Švico, Francijo, Romunijo. V Franciji imamo posrednike drugod pa prodajamo sami. Tržimo svoj proizvod, svoje ime.

DE: Že dve leti imate certifikat ISO 9001. Koliko vam je ta pomagal odpirati vrata?

Marcijan: Zelo veliko. Ko zunaj vidijo, da imamo ISO 9001, pravijo »Ohoho!«. Imeli smo ga prej kot naši konkurenti. In to je referenca, čeprav se jaz za certifikat nisem odločila zaradi izvoza, ampak zato, da bi z njegovo pomočjo uredila tovarno znotraj. ISO naredi red, precizira odgovornost, nič več ne teče po domače. Filc je bil prej tako »srbske« mentalitete, delalo se je nekako »po spominu«. Prav zato sem se odločila za ISO standard, hkrati sem pa ugotovila, da je tudi za izvoz pomemben. Zdaj mi ISO pomeni več pri izvozu.

Boris Rugelj

Filc Mengeš: Nova proizvodna stavba, v kateri bodo izdelovali nov izdelek in podvojili vrednost proizvodnje. Stavbo še dokončujejo, notri pa že nameščajo stroje. Proizvodnja bo stekla konec maja letos.

SOCIALNI SPORAZUM ZA SOCIALNO IN PRAVNO DRŽAVO

V Sloveniji smo prejšnji teden dobili prvi socialni sporazum. Pridružili se mu nista dve sindikalni konfederaciji. Pogajanja o socialnem premirju pa še niso končana, saj je treba uskladiti še dogovor o plačni politiki in tarifno prilogo k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo.

Pogajalci Zveze svobodnih sindikatov Slovenije menijo, da je v sporazum vgrajena večina zastavljenih ciljev. Gre zlasti za zmanjševanje nezaposlenosti in povečanje števila novih delovnih mest v gospodarstvu. O tem bodo partnerji sklenili poseben separat socialnega sporazuma.

Izhodiščne plače v negospodarstvu se bodo postopno izenačile z izhodiščnimi plačami v gospodarstvu. Minimalne plače bo urejal poseben zakon. Dejanske minimalne bruto plače se bodo do konca leta povečale na 40 odstotkov povprečja v gospodarstvu. Regres za prehrano, letni dopust, nadomestila za službena potovanja in za prevoz na delo bo urejala enotna uredba, ki bo veljala za vse zaposlene.

Morebitna izguba Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ne bo pokrita z novimi obremenitvami plač. Vlada bo predlagala zakon o enakem usklajevanju pokojnin in plač.

Delovna in socialna sodišča

ter inšpekcije dela bodo povečale skrb za pravno varnost delavcev. Obresti se bodo zmanjšale, odpravljen bo R.

Vse naštetu in druge določbe socialnega sporazuma pomenijo graditev socialne in pravne države. Podpis predsednika vlade lahko pomeni jamstvo za hitrejšo približevanje standardom, ki veljajo v Evropi. Te pa potrebujemo, saj nas obiskujejo misije Evropske unije in drugih mednarodnih ustanov.

Dovoljeni obseg denarne mase za plače v letošnjem letu pa je predmet dogovora o plačni politiki, ki zaradi nasprotovanja ZSSS in Pergama še ni sklenjen. ZSSS je ta dogovor odločno zavrnila, češ da posega v tarifno avtonomijo. Po njenem mnenju bi uporaba dogovora prizadela zlasti delavce v podjetjih, ki povečujejo produktivnost in izboljšujejo gospodarske rezultate. Sporne so tudi določbe o regresu. Svobodni sindikati zahtevajo za vse delavce re-

gres v znesku povprečne bruto plače v gospodarstvu.

Če bi bila nova tarifna priloga za gospodarstvo podpisana, bi plača za prvi tarifni razred znašala 42.053 tolarjev. Podjetja s težavami pa bi lahko s soglasjem sindikatov plače znižala največ za 5 odstotkov. Ker ta tarifna priloga še ni podpisana, velja tarifna priloga iz lanskega leta. Izhodiščna enka zato znaša le nekaj več kot 40.000 tolarjev. K temu moramo dodati, da so

Predsednik vlade dr. Janez Drnovšek je bil med slovesnostjo nasmejan. Očitno je računal, da bo zaskrbljena ministrica za delo Rina Klinarjeva, pripadnica Združene liste socialnih demokratov, Svobodne sindikate lahko prepričala še za podpis dogovora o plačni politiki.

Dušan Semolič je socialni sporazum podpisal, ker je vanj vključena opredelitev o postopnem izenačevanju izhodiščnih plač v negospodarstvu s plačami v gospodarstvu.

povprečne neto plače januarja dosegle 68.198 tolarjev oziroma 840 DEM. Bile so realno za 52 odstotkov višje kot pred tremi leti, ko so bile na najnižji ravni. V lanskem letu pa so se plače realno povečale za 7, nominalno pa za 28 odstotkov.

Kot je ob podpisu socialnega sporazuma povedal predsednik vlade dr. Janez Drnovšek, plače v letošnjem letu ne smejo ogroziti konkurenčne sposobnosti podjetij in zmanjševati motiviranosti za delo. Slovenci smo se v zadnjih letih dokazali kot podjetniki in ustvarjalci in po Drnovškovem mnenju moramo oboje ohraniti.

Dr. Janez Drnovšek je ob podpisu socialnega sporazuma dejal tudi, da ta sporazum dokazuje usmerjenost države k vodenju dogovorne politike in ne k politiki sile. Socialni sporazum po njegovem mnenju pomeni nadaljevanje politike, za katero se je vlada opredelila že lansko leto. Meni, da je podpisan, ker so pogajalci prisluhnili drug drugemu in se odpovedali tistemu, kar ni mogoče. Sporazum pa ima tudi velike možnosti, saj je podpisan v obdobju velike gospodarske rasti in v času, ko se inflacija občutno zmanjšuje.

Če slovesni podpis socialnega sporazuma primerjamo s podobnim dogodkom iz lanskega leta, vidimo veliko razliko. Lani so partnerji, po treh krogih pogajanj, šele 25. aprila podpisali dogovor o plačni politiki in tarifno prilogo k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. V pogajanjih, ki so trajala štiri mesece, so sindikati dvignili izhodiščno enko s ponujenih 27.000 na 35.000 tolarjev.

Vlada je preveč popustila, je takrat dejal Dagmar Šuster, predsednik GZS in za drugo polovico leta napovedal zmanjšanje proizvodnje. Kasnejša dogajanja so njegove napovedi krepko demantirala.

Predsednik vlade je prepričan, da se o dogovoru in tarifni prilogi partnerji lahko kmalu sporazumejo. Sindikati bodo zelo težko pristali na podpis dogovora, ki ureja gibanje plačne mase. Nasprotovali bodo tudi omejevanju možnosti za pogajanja o kolektivnih pogodbah dejavnosti.

Če sindikati ne bodo pristali na dogovor, bodo zamudili priložnost, da najnižje bruto plače vsaj začasno povečajo na 45 tisočakov. Propadel bo tudi tisti del dogovora, po katerem morajo direktorji, organizirani v društvu Manager, merila za svoje plače uskladiti ne le z GZS, ampak tudi z vlado.

Do sklenitve dogovora velja tarifna priloga splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo iz lanskega leta. Ta lista opredeljuje le spodnjo višino plač. Višje plače v posameznih podjetjih so torej v pristojnosti upravljalcev in omejene le s poslovnimi rezultati oziroma razpoložljivim dohodkom. *Franček Kavčič*

Prva konferenca Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije

DOGOVORU O POLITIKI PLAČ NE MISLIJO DATI BLAGOSLOVA

Minuli četrtek je bila na Bledu 1. konferenca Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije. Težišče dnevnega reda je bilo finančno poslovanje in pa višina članarine. Pred leti, ko smo bili tako rekoč od prvega do zadnjega vsi v enem sindikatu in smo pridno plačevali članarino, se predstavniki sindikatov niso toliko pogovarjali o denarju. Danes pa se, radi ali neradi, morajo.

O tem, da s sedanjo sindikalno članarino v mnogih primerih ni mogoče postoriti niti najnujnejšega, govori tudi finančno poročilo Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije. Kljub zelo varčnemu poslovanju in dejstvu, da sindikat večino leta ni imel svojega sekretarja – torej zanj tudi ni odvajal plače – je bila blagajna ob koncu leta prazna. Res je sicer, da je bil lani kongres, ki je terjal svoje. Vendar tudi če izrednih izdatkov ne bi bilo, je na dlani, da bo potrebno za delovanje tega sindikata zagotoviti več sredstev. V nasprotnem primeru bo prav kmalu ostal brez sekretarja. Ivan Jurše, ki je lani prevzel to dolžnost, namreč še vedno prejema plačo v Mariboru, na svojem prejšnjem delovnem mestu. Zato pač, ker je sindikat delavcev gostinstva in turizma prazen žepov.

Da bi se izognili najhujšemu, je predsedstvo omenjenega sindikata sprejelo pred-

log o povišanju članarine za tretjino oziroma s sedanjega na 0,6 na 0,8 odstotka. Ta pobuda je na blejski konferenci izzvala živahno razpravo, saj sindikalni predstavniki izhajajo iz zelo različnih delovnih okolij. Ponekod je 0,2 odstotka plače drobiž, ki ni omembe vreden, drugod pa gre delacem dobesedno za vsak tolar. Zato še zdaleč ni vseeno, kolikšna je sindikalna članarina.

O tem, ali sindikat potrebuje svojega sekretarja ali ne, na Bledu ni bilo nikakršnih razhajanj. Še kako ga potrebuje, in to celega človeka in ne le za nekaj ur dnevno ali tedensko. Zato so na konferenci sprejeli sklep, da z mesecem majem oziroma aprilsko plačo dvignejo sindikalno članarino na 0,8 odstotka. Predstavniki z različnih slovenskih območij so poudarili, da tej podražitvi mnogi nasprotujejo. Ne glede na te in tudi druge pomisleke pa je prevladalo mnenje, da je minimalen denar za delovanje sindikata pač treba zbrati.

Glede na številne naloge, ki naj bi jih opravljal sindikat, pa bo tudi nekoliko popravljen članarina še vedno zelo skromen vir dohodka. Ne gre namreč pozabiti, so poudarili, da bo ponovno potrebno poskrbeti za izobraževanje, solidarnostne sklade in podobno. Kajpak bo lepe načrte mogoče uresničiti le ob večji »finančni disciplini«, to je doslednem in

sprotnem odvajanju članarine in nenehni skrbi za povečanje števila članov sindikata. Glede tega na Bledu ni bilo nesporazumov.

Na moč nezavidljivo finančno situacijo predstavniki sindikata delavcev gostinstva in turizma pripisujejo tudi (pre)visokim izdatkom za svoj prostor v Domu sindikatov. Pravijo namreč, da so gradnjo stavbe plačali sami in da zato ni razloga za tako visoko »najemnino«. Sicer pa na to temo še niso rekli zadnje besede. Zahtevali bodo natančno specifikacijo stroškov za svojo poldrugo pisarno na Dalmatinovi 4, saj menijo, da jih tu neupravičeno skubijo.

Seveda so se na blejski konferenci dotaknili tudi socialnega sporazuma. Dejali so, da dokument ni sporen in da ga podpirajo. Precej drugačna pesem pa je glede dogovora o politiki plač. Brez odvečnih besed naj zapišemo, da so predstavniki Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije za to, da dogovora o politiki plač ne podpisajo. Zato, ker takšnega, kot je, ne potrebujejo. S svojimi določili in omejitvami namreč izničuje kolektivno pogodbo. Sedanji dogovor o politiki plač je le nekakšno nadomestilo za zakon o plačah, temu pa predstavniki delavcev ne mislijo dati svojega blagoslova, so poudarili na Bledu.

Andrej Ulaga

MARIBORSKI DELAVCI DOLGO ČAKAJO NA PRAVICO

Delovno sodišče v Mariboru, ki pokriva sodna okrožja Maribor, Slovenj Gradec, Ptuj in Murska Sobota, je v lanskem letu rešilo kar 1603 pravnih zadev. Kljub temu pa ima še 4101 nerešen spis. Samo lani je prejelo 2211 novih pravnih zadev, torej več, kot jih je v minulem letu uspelo rešiti. To so povedali na tiskovni konferenci, ki so jo na začetku tega tedna sklicali na Delovnem sodišču v Mariboru.

Največ nerešenih zadev – kar 3423 – ima sodišče na območju Maribora. Na območju Murske Sobotne pa čaka na razsodbo 678 pravnih spisov.

Po besedah predsednika Delovnega sodišča v Mariboru Stanka Omerzuja se število pravnih zadev od leta 1991 povečuje, sodišče pa nima primernih kadrov za sodniško službo, saj so pogoji za sodnike delovnih sodišč zelo zahtevni. Med drugim morajo ti imeti tudi desetletne delovne izkušnje po pravosodnem izpitu. Zaradi kadrovskih težav še ne delujeta oddelka v Slovenj Gradcu in Ptuj, zato zadeve iz teh sodnih okrožij rešujejo na sedežu sodišča v Mariboru. Sedaj dela na Delovnem sodišču v Mariboru sedem sodnikov, zaposlili pa bi jih lahko trinajst.

Po mnenju Branka Omerzuja nastaja zaradi dolgotrajnosti postopkov na delovnih sodiščih še en problem: sedanje razmere delodajalce dobesedno »spodbujajo« h kršitvam delovnopravne zakonodaje in

pravic delavcev, saj vedo, da bodo ti na pravico čakali več let. Sodišče si zato prizadeva, da bi imele prednost vse tiste zadeve, ki so za delavce eksistenčno pomembne.

Veliko je sporov zaradi prenehanja delovnega razmerja. Spore najpogosteje sprožajo delavci, ki so bili odpušteni kot trajno presežni delavci, pa menijo, da kriteriji iz zakona o delovnih razmerjih pri pripravi spiska trajno presežnih delavcev niso bili pravilno upoštevani. Veliko sporov zadeva tudi nespoštovanje kolektivnih pogodb in pravice delavcev po uvedbi stečajnega postopka. Na delovnem sodišču v Mariboru je vse več tudi kolektivnih delovnih sporov, v katerih je udeleženih več sto delavcev. Tako na pravico v Podravju, Pomurju in na Koroškem ne čaka samo 4101 delavec, ampak zagotovo nekaj tisoč več.

Podobne razmere kakor v Mariboru so tudi drugod po Sloveniji. Pri nas delujejo delovna sodišča še v Celju in Kopru, v Ljubljani pa Višje delovno in socialno sodišče. Vsa ta so prevzela spore, ki so jih nekoč reševala sodišča združenega dela. Vsega skupaj obravnavajo preko 23 tisoč delovnih sporov, v katerih čaka na pravico desetstisoč delavcev.

T. K.

BODO ŠLI DELAVCI METALNE ZOPET NA CESTO?

Na začetku tedna so začeli stavkati delavci v Metalnini družbi TPI, ki zaposluje 370 delavcev, in v družbi Kovinar, kjer je zaposlenih nekaj več kot 100 delavcev. Delavci terjajo izplačilo februar-skih plač. Za družbo MIO, ki je zaposlovala 242 delavcev, pa je medtem na mariborskem sodišču stekel stečajni postopek. Za nekaj več kot 100 njenih delavcev bodo po besedah direktorja Metalne Maksimilijana Horvata poskrbele druge družbe v okviru Metalne. Preostali pa bodo na novo zaposlitve čakali na zavodu za zaposlovanje. Po stečaju družbe MIO dela v Metalni še nekaj več kot 1100 delavcev. Med njimi pa so

mnogi – zlasti tisti, ki so ostali brez redne zaposlitve ob stečaju družbe TIO pred letom in pol – zaposleni samo za določen čas. Veliko teh, ki niso v rednem delovnem razmerju, se tudi boji stavkati, ker jih je strah, da delodajalec z njimi ne bo obnovil pogodbe.

Po besedah predsednika SKEI v Metalni Bogdana Ivanoviča so delavci v Metalni v minulem obdobju pokazali veliko potrpljenja. Zato se vodstvo podjetja in lastniki (večinski lastnik je republiški razvojni sklad) ne morejo izgovarjati, da v podjetju ni bilo socialnega miru, ki je potreben za prestrukturiranje in reševanje poslovnih problemov. Res pa je, da

je konec marca nehal veljati sklenjeni socialni sporazum v podjetju, da pogajanj o številnih nerešenih vprašanjih pa kljub pobudam in zahtevam sindikatov nikakor ne pride. Zato delavcem Metalne zmanjkuje potrpljenja. Ravno ob zaključku naše redakcije poteka v njej tajno izrekanje delavcev, ali naj za to, da bi izsilili pogajanja o svojih elementarnih pravicah, posežejo po radikalnejših oblikah pritiska. Če se bodo delavci za to odločili, bodo jutri delavci Metalne za eno uro zaprli križišče Ptujске in Tržaške ceste v Mariboru in tako javnost in pristojne organe opozorili na številne nerešene probleme v podjetju.

T. K.

Podpisani predstavniki treh socialnih partnerjev – vlade, delodajalcev in delojemalcev (v nadaljevanju: partnerji) ugotavljamo potrebo po širšem družbenem konsenzu glede ustrezne ekonomske in socialne politike. Zato sprejemamo

SOCIALNI SPORAZUM ZA LETO 1995

1. NAMEN SOCIALNEGA SPORAZUMA

Socialni sporazum je izraz skupnega interesa partnerjev za nadaljevanje gospodarske rasti, povečanje zaposlenosti, stabilizacijo gospodarstva in izboljšanje socialne ter pravne varnosti v Republiki Sloveniji.

Sporazum in sodelovanje socialnih partnerjev, ki jih zastopamo podpisniki, ima namen okrepiti reševanje problemov na način socialnega partnerstva in definirati naloge partnerjev ter njihove odgovornosti. Ob tem so partnerji soglasni, da je vloga Ekonomskosocialnega sveta nepogrešljiva.

Socialni partnerji se zavezujemo, da si bomo v okviru svojih pristojnosti prizadevali za izvajanje opredeljenih načel in obveznosti v sporazumu in njegovih separatih.

2. OBVEZNOSTI SOCIALNIH PARTNERJEV

Posamezni partnerji se zavezujemo, da bomo medsebojno podpirali aktivnosti drugih partnerjev za izpeljavo tega sporazuma, poleg tega pa sprejemamo naslednje obveznosti:

Vlada Republike Slovenije:

- bo predlagala zakone in druge predpise, spremembe zakonov in predpisov ter druge ukrepe, ki bodo omogočili izpeljavo in socialnem sporazumu zapisanih usmeritev ter bo predlagala in se zavzemala za realizacijo vseh drugih določil sporazuma, za katere ni izvorno pristojna, in se bo zavzemala, da ne bosta presežni, v tem sporazumu opredeljeni, absolutna višina proračunske in javne porabe

Predstavniki delodajalcev:

- bodo preko GZS, OZS, ZDS, ZPS, panožnih združenj, območnih zbornic, organov upravljanja, pri poslovnih delavcih in v družbah ter institucijah, kjer so organizirani, spoštovali in realizirali določila socialnega sporazuma ter zagotavljali socialno varnost delojemalcem v skladu z usmeritvami sporazuma

Predstavniki delojemalcev:

- bodo preko svojih organov, v gospodarskih družbah in v vseh drugih organizacijah in institucijah, kjer so organizirani, spoštovali in realizirali določila sporazuma.

3. USMERITVE SOCIALNEGA SPORAZUMA

Partnerji soglašamo, da naj v letu 1995 ekonomska in socialna politika zagotavlja:

1. najmanj 5-odstotno gospodarsko rast,
2. največ 10-odstotno inflacijo od januarja do decembra 1995,
3. poenotenje mehanizmov usklajevanja pri plačah vseh zaposlenih, pokojninah, drugih osebnih prejemkih in pri obrestnih merah ter prilaganje teh mehanizmov predvideni inflaciji,
4. ohranjanje in odpiranje delovnih mest, zmanjševanje nezaposlenosti, učinkovitejša prehajanje brezposelnih v zaposlitev in samozaposlenost ter uveljavitev zahtev do registriranih brezposelnih po usposabljanju ter preprečevanje nezakonitega zaposlovanja; rast zaposlenosti v gospodarstvu mora znašati 1–2 odstotka,
5. povečanje investicij s spodbujanjem narodnogospodarskega varčevanja in varčevalnih ukrepov na vseh ravneh družbe,
6. zmanjšanje deleža celotnih javnofinančnih prihodkov in odhodkov v bruto domačem proizvodu ter njihov nominalni obseg, opredeljen v tabeli 1, ki je priloga tega sporazuma, kolikor bodo javnofinančni prihodki rasli hitreje od dogovorjenih okvirov, se bodo prvenstveno namenili za zmanjševanje glavnih kreditov,
7. ohranitev fiskalne obremenitve plač na ravni iz meseca decembra 1994,
8. realno ohranjanje vrednosti povprečne bruto plače,
9. bolj enakomerno porazdelitev socialnih bremen in pravic med različnimi generacijami in sloji,
10. izboljšanje socialne varnosti najbolj ogroženih skupin prebivalstva ob hkratnem prilagajanju sistema socialne varnosti gospodarskim razmeram in njegovo približevanje sistemom v razvitih evropskih državah,
11. utrditev pravne varnosti v državi z zagotavljanjem učinkovitejšega dela delovnih sodišč, socialnih sodišč in inspekcij dela ter informiranje posameznikov glede njihovih pravic,
12. znižanje obrestnih mer in postopno odpravo revalorizacijskega mehanizma,
13. nevtralno tečajno politiko.

4. UKREPI EKONOMSKE IN SOCIALNE POLITIKE

Namen socialnega sporazuma je uresničiti njegove cilje, še posebej na naslednjih področjih:

a. zaposlovanja,	e. cen,
b. plač,	f. davkov in prispevkov,
c. socialne varnosti,	g. obrestnih mer in
d. pokojnin,	h. tečajne politike.

4.1. Zaposlovanje

Razreševanje problema brezposelnosti je ena prednostnih nalog vseh socialnih partnerjev. Partnerji se strinjamo, da se bo v letu 1995 v okviru celotnih javnih sredstev za zaposlovanje povečal delež sredstev, namenjen spodbujanju odpiranja novih delovnih mest, stimuliranju zaposlovanja mladih in težje zaposljivih ter preusposabljanju in dodatnemu izobraževanju obstoječih in novih delavcev ter brezposelnih.

Predstavniki delodajalcev in delojemalcev si bomo prizadevali za izboljšanje zaposlitvenih možnosti in odpiranje novih delovnih mest.

Zaradi negativnih posledic nezakonitega zaposlovanja na socialno stanje delavcev in neenakomerne davčne obremenitve gospodarskih in drugih subjektov v družbi bomo partnerji preprečevali nezakonito zaposlovanje in učinkovito nadzirali uresničevanje pravic iz naslova brezposelnosti.

Partnerji soglašamo, da bomo v roku enega meseca po sklenitvi socialnega sporazuma sprejeli separat za področje zaposlovanja.

4.2. Plače

4.2.1. Splošne opredelitve

Partnerji soglašamo, da so kolektivne pogodbe osnovni instrument za določanje izhodiščnih plač ter prevzemamo polno odgovornost za sklepanje in izvajanje sklenjenih kolektivnih pogodb v skladu z opredelitvami tega sporazuma.

Partnerji soglašamo, da je nujno potrebno vzpostaviti usklajene oziroma enake mehanizme in načela usklajevanja plač vseh zaposlenih. Izhodiščne plače in druge osnove za izračun plač se bodo v letu 1995 prilagajale v skladu s sprejetimi enotnimi eskalacijskimi mehanizmi, ne glede na to ali se plače določajo na podlagi kolektivnih pogodb, zakonov ali drugih predpisov.

Partnerji se bomo zavzemali, da se bodo razponi med najnižjimi in najvišjimi osnovnimi plačami zmanjšali.

Partnerji bomo preprečevali izplačila za opravljeno delo v drugačnih oblikah, ki pomenijo izogibanje plačilu prispevkov in davkov.

V sodelovanju s socialnimi partnerji bo vlada Republike Slovenije v letu 1995 predlagala možne zakonske rešitve, ki bi sistemsko uredile udeležbo zaposlenih in menedžmenta v neto dobičku gospodarskih družb (delitev dobička).

Socialni sporazum so podpisali: dr. Janez Drnovšek (za vlado), Dagmar Šuster (za GZS), Miran Goslar (za Združenje delodajalcev), France Tomšič (za KNSS), Dušan Semolič (za ZSSS) in Miha Grah (za Obrtno združenje). K podpisu nista pristopila predstavnik Pergama in Konfederacije 90. Socialni sporazum pa sta podpisala tudi Rastko Plohl za NSS in Franc Zavodnik za Združenje podjetnikov.

4.2.2. Plače v gospodarstvu

Plače bodo v letu 1995 realno enake tistim v letu 1994 s tem, da bodo pri posameznem delodajalcu odvisne od njegovih poslovnih rezultatov.

Partnerji soglašamo, da se uveljavitev nevedenih usmeritev zagotovi z Dogovorom o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu za leto 1995 4v nadaljevanju: Dogovor).

4.2.3 Plače v javnih zavodih, državnih organih in organih lokalnih skupnosti

Plače v javnih zavodih, državnih organih in organih lokalnih skupnosti se izplačujejo v skladu s sklenjenimi kolektivnimi pogodbami in veljavnim zakonom o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in organih lokalnih skupnosti ter v skladu z dogovorom med Vlado Republike Slovenije in sindikati o postopnem izenačevanju izhodiščnih plač zaposlenih v gospodarstvu in negospodarstvu. Partnerji soglašamo, da mora biti izhodiščna plača v vseh segmentih družbe primerljiva.

Vlada Republike Slovenije bo v letu 1995 pripravila zakon o plačah javnih oz. državnih uslužbencev, funkcionarjev in poslancev, ki bo določal enotne osnove in merila za določanje plač vseh zaposlenih, ki se financirajo iz državnega proračuna.

4.2.4. Plače po ostalih zakonih

Partnerji smo enotnega mnenja, da naj se plače po ostalih zakonih usklajujejo po enakem indeksacijskem mehanizmu, kot velja za plače po kolektivnih pogodbah.

4.2.5. Minimalne plače

Partnerji se strinjamo, da je potrebno minimalno plačo določiti z zakonom, ki bo določal način ugotavljanja in določanja minimalne plače ter postopno nekajletno prilagajanje višini, ki bo primerna stopnji gospodarskega razvoja Slovenije.

V skladu z izvajanjem Dogovora bo konec leta 1995 minimalna dejanska bruto plača znašala najmanj 40 % povprečne dejanske bruto plače v Sloveniji.

Partnerji soglašamo, da se v prehodnem obdobju, do sprejema omenjenega zakona, minimalno izplačilo plače zaposlenega za polni delovni čas v Republiki Sloveniji določi z Dogovorom, z veljavnostjo za vse zaposlene v državi.

4.2.6. Ostali stroški

Regres za letni dopust in izplačilo nagrad se uredi v Dogovoru.

Izplačila stroškov v zvezi s službenimi potovanji v državi, regresom za prehrano in zgornjo mejo regresu za letni dopust se uredijo s posebnim predpisom enotno za vse zaposlene v Republiki Sloveniji.

4.3. Socialna varnost in socialno zavarovanje

Socialna varnost je eden izmed temeljev uspešnega delovanja tržne ekonomije, pri čemer sistem socialne varnosti ne sme postati ovira pri sedanjem in bodočem razvoju družbe. Socialne pravice, do katerih so posamezniki upravičeni na podlagi zakonov, ki opredeljujejo socialno varnost, bomo usklajevali z ekonomsko zmogljivostjo države. Osebnih prejemkov iz naslova socialnih pravic se bodo usklajevali enako kot pri plačah.

Partnerji smo soglasni, da tekoče izvajanje pokojninsko invalidskega sistema ne sme dodatno obremenjevati plač in da Vlada Republike Slovenije predlaga ustrezne zakonske spremembe, ki bodo zagotovile enako usklajevanje pokojnin in plač.

4.4. Cene

Partnerji se strinjamo, da je v politiki cen potrebno uveljaviti ustrezne ukrepe, ki bodo pripomogli, da se bo inflacija v letu 1995 znižala najmanj na raven 10 odstotkov.

Stabilnost cen je eden prioritarnih ciljev ekonomske politike, zato bo Vlada Republike Slovenije, z neposrednimi in posrednimi ukrepi zagotovila, da cene v nemenjalnih, oligopolnih in monopolnih sektorjih, ki so pod njenim neposrednim nadzorom, ne bodo nadpovprečno naraščale.

Vlada Republike Slovenije bo zasledovala stabilnost cen tako, da bo posredovala tudi s posrednimi ukrepi ekonomske politike, predvsem s fiskalno politiko in drugimi ukrepi ekonomske politike.

4.5. Davki in prispevki, javna poraba ter državni proračun

Partnerji soglašamo, da Vlada Republike Slovenije z ukrepi na področju davkov in prispevkov, javne porabe in državnega proračuna v letu 1995 zagotovi:

- da absolutna raven celotnih proračunskih prihodkov oz. odhodkov v letu 1995 ne bo presegla 510,4 mrd SIT; omenjena raven vsebuje vse nove obveznosti proračuna, ki jih lanski proračun ni vseboval (numerične opredelitve v prilogi 1),

- v okviru svojih pristojnosti bo predlagala takšne rešitve, da absolutna raven celotnih javnofinančnih prihodkov oz. odhodkov v letu 1995 ne bo presegla 999,4 mrd SIT s tem, da bomo partnerji vplivali na doseganje nižje absolutne ravni javne porabe (numerične opredelitve v prilogi 1),

- spremenbo in dopolnitev ustrezne zakonodaje, ki bo omogočala zmanjševanje direktnih davkov in zlasti prispevkov ter povečevanje premoženjskih davkov nad določenimi minimalnimi standardi,

- osnova za plačilo prispevkov in davkov ne more biti nižja od izhodiščne plače za tisti tarifni razred, v katerega je ali naj bi bil delavec razvrščen glede na svojo izobrazbo oz. zahtevnost dela, ki ga opravlja; enak princip naj velja tudi pri plačah, izplačanih po pogodbah o zaposlitvi za poslovodne delavce.

4.6. Obrestne mere

Na osnovi dogovorjene in uresničevane politike plač v letu 1995, ki bo podpirala doseganje predvidene stopnje inflacije, bosta Vlada Republike Slovenije in Banka Slovenije usklajeno ukrepali v smeri znižanja revalorizacijskih in realnih obrestnih mer. Hkrati s tem bosta zagotovili spremembo mehanizma revalorizacijskih obrestnih mer in postopno – z ustrezno monetarno, dohodkovno in fiskalno politiko – odpravo revalorizacije nasploh.

4.7. Tečajna politika

Partnerji smo soglasni, da Banka Slovenije vodi nevtralno tečajno politiko v skladu s svojimi instrumenti.

Vlada Republike Slovenije bo z ukrepi, ki so ji na razpolago, pomagala premoščati kratkoročne posledice gibanja tečaja tolarja.

Partnerji soglašamo, da bomo najkasneje v roku enega meseca po podpisu tega sporazuma sprejeli separat o ukrepih za premostitev kratkoročnih posledic gibanja tečaja tolarja.

5. PRAVNA VARNOST

Partnerji soglašamo, da je utrditev pravne varnosti v Sloveniji, ki je v ustavi opredeljena kot pravna država, tudi eden izmed predpogojev za uspešen gospodarski in socialni razvoj. Zato bo Vlada Republike Slovenije v okviru svoje pristojnosti zagotovila sprejem takšnih ukrepov in predpisov, ki bodo omogočali večjo učinkovitost in ažurnost pravosodnega sistema (razreševanje gospodarskih prestopkov, delovanje delovnih in socialnih sodišč) in pospešitev postopkov pri izvajanju pravic in obveznosti, ki izhajajo iz sprejetih zakonskih in pogodbenih obvez. Zagotovila pa bo tudi pogoje za učinkovito delovanje inšpektorata za delo.

Delodajalci bodo pri svojih članih zahtevali spoštovanje zakonov in kolektivnih pogodb in preprečevali zlorabe. Sindikati bodo z informiranjem svojih članov glede pravic, ki izhajajo iz kolektivnih pogodb, v okviru svojih pristojnosti pripomogli k večji pravni varnosti in preprečevanju zlorab.

6. REŠEVANJE SPOROV MED PARTNERJI

Vse morebitne spore bomo socialni partnerji reševali v okviru Ekonomsko-socialnega sveta, kjer bomo nastopali z usklajenimi stališči vseh podpisnikov sporazuma s strani posameznega partnerja, ki ga predstavljamo.

7. VELJAVNOST SPORAZUMA

Ta sporazum je veljaven, ko ga podpiše Vlada Republike Slovenije in večina ostalih reprezentativnih predstavnikov delodajalcev in delojemalcev, članov Ekonomsko-socialnega sveta.

Glede na izražen interes lahko k sporazumu pristopijo tudi druge organizirane skupine in institucije.

8. ODSTOP OD SPORAZUMA

V primeru, da bo nadaljnji postopek sprejemanja celotnega okvira javnofinančnih prihodkov in odhodkov privedel do večjega obsega omenjenih sredstev in do višje rasti plač, kot je opredeljeno s tem sporazumom, lahko posamezen partner odstopi od sporazuma.

V primeru odstopa večine partnerjev, upoštevajoč 1. odstavek točke 7, preneha veljati ta sporazum in vsi njegovi separati.

9. OBJAVA SPORAZUMA

Sporazum se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Sindikalna lista

Prvi del

april 1995
SIT

1. Dnevnice

- cela dnevica (nad 12 ur do vključno 24 ur odsotnosti) 3.500
- polovična dnevica (nad 8 do 12 ur odsotnosti) 1.750
- znižana dnevica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča 2 uri po njem) 1.218

2. Kilometrina

22,00

3. Ločeno življenje

38.984

4. Prenočišče – Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec

5. Regres za prehrano

9.969

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje november '94 januar '95 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 63.849 SIT.

1. Jubilejne nagrade

- za 10 let 31.924,00
- za 20 let 47.887,00
- za 30 let 63.849,00

Nagrada ob upokojitvi

191.547,00

3. Solidarnostne pomoči

63.849,00

Vir: Zavod RS za statistiko

Strokovna služba ZSSS

KAJ DELAJO

LJUBLJANA, Dalmatinova 4
Datum: 31/03-1995

Telefon in telefaks (061) 110-229 in h. c. 110-033 (int. 221)

PRESEDNIK VLADE
g. Janez Drnovšek

Vladna ministra g. Deželek in g. Tajnikar

SPOŠTOVANI!

Že večkrat smo na vaše naslove naslavliali razne apele, zahteve in opozorila v zvezi z gospodarskim in socialnim stanjem v tekstilni in usnjarsko-predelovalni industriji Slovenije.

V preteklosti smo se celo sestajali z nekaterimi predstavniki oblasti na to temo (g. Menciger, g. Rigelnik, ga. Puhar), večkrat stakali, vendar so bila ta prizadevanja pravzaprav neuspešna.

To potrjuje sedanje gospodarsko in socialno-materialno stanje v obeh panogah dejavnosti, kjer so prisotni izjemni problemi in tlijo prave socialne bombe.

Sami ocenjujemo, da smo zaposleni v tekstilni in usnjarsko-predelovalni industriji Slovenije prispevali največji delež, da je ohranjena sedanja zaposlenost in da v teh "vezanih" poslih prispevamo velike deleže tudi v državni proračun in služimo devize. Izgubili smo več kot 13.000 delovnih mest, plače imamo najnižje v državi, delovne pogoje v povprečju slabe, ki pa se še poslabšujejo.

Da bi lahko uspešno poslovali in konkurirali na svetovnem trgu, so potrebni poleg naših prizadevanj - tu mislimo na večjo produktivnost, boljše organizacijo, iskanje novih trgov, itd., tudi vsaj še naslednji pogoji:

- znižanje davkov in prispevkov na plače,
- znižanje obresti bank,
- usklajena tečajna politika z inflacijo tako, da bo pospeševala izvoz in ne uvoz.

Za vse to pa sta tako škarje in platno oziroma odgovornost in dolžnost predvsem VAŠA.

Ne želimo in ne podpiramo "gasilskih akcij" v posameznih regijah, panogah oziroma podjetjih.

Zahtevamo sistemske ukrepe za delovno-intenzivne panoge oziroma celotno gospodarstvo!

Po informacijah, ki smo jih pridobili ste bili že večkrat o teh zadevah vsi seznanjeni, tudi od menedžmenta iz obeh panog. Ti žal kot smo opazili niso iz teh srečanj prinesli nobenega optimizma, prav nasprotno, ob dobrem poznavanju specifik in trga svoje branže, celo napovedujejo še bolj temne čase za njih in nas, v kolikor v Vladi ne ukrepite.

Opozarjamo, da VAS OSEBNO delavci zaposleni v tekstilni in usnjarsko-predelovalni industriji Slovenije smatramo za najbolj odgovorne, da predlagate in spremenite domače pogoje gospodarjenja v delovno-intenzivnih panogah (obremenitve obresti, tečaj) in "polnite" državni proračun tudi iz nenadzorovane sive ekonomije in že dolgo pričakovanih davčnih ukrepov oziroma sprememb.

Sindikat tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije zahteva strogo spoštovanje delovne zakonodaje in opozarjamo na neučinkovitost inspekcije dela in počasnost sodstva.

PRİČAKUJEMO VAŠE PISNE ODGOVORE IN UKREPE, SICER PRIDEMO SKUPAJ PONJE! UPAMO, DA VSI SKUPAJ VEMO, DA NAS VEČINA ŽIVI PREDVSEM OD DELA IN NE OD KAPITALA.

PRESEDNIK ROS

Alej Omeja

in člani Republiškega odbora:

Handwritten signatures and stamps of the Republic of Slovenia's representatives.

sindikalni

ČAKAJOČ NA GODOTA?

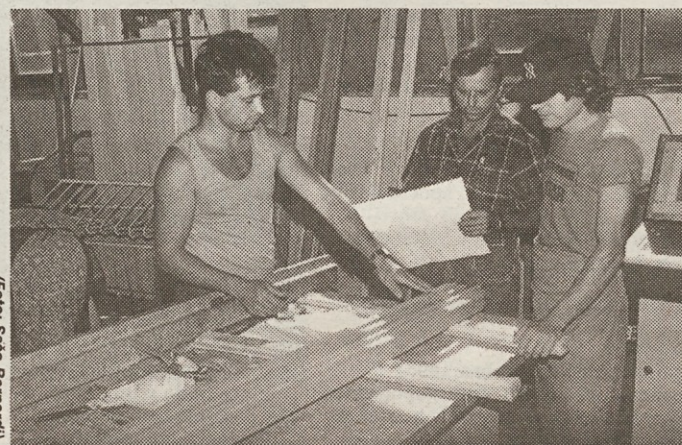
»Rešitev ni v naši moči, je pa v moči države,« je na zadnji tiskovni konferenci v Domu sindikatov zaokrožil svojo informacijo o težavnem položaju slovenskih izvoznikov dr. Jože Korber, sekretar Združenja lesarstva pri GZS. »In ker je čas naš grobar, zahtevamo, da država ustrezno ukrepa!«

Kot smo na kratko že poročali, so se na tej tiskovni konferenci lotili tečajne politike, ki je izvoznikom izrazito nenaklonjena. Razkorak med rastjo drobnoprodajnih cen in rastjo tečajev valut, kamor največ izvažajo, se namreč iz leta v leto nadaljuje in povečuje. Lani so tako drobnoprodajne cene v primerjavi z letom 1993 narasle za 19,8 odstotka, vrednost marke pa samo za 16, ameriškega dolarja za 13,7, lire pa celo za komaj 10,9 %. Teorija o tem, da naj tečaj spremlja razlike med domačo in tujo valuto, tako za našo tečajno politiko očitno ne velja, so menili. Ker podjetja takega razkoraka ne vzdržijo več, razmišljajo o možnih ukrepih na področju izvoza, med drugim bodisi o zmanjšanju njegovega obsega bodisi o umiku iz določenih trgov, istočasno se pa seveda zavedajo, da so to kratkoročne rešitve z dobro znanimi posledicami: odpuščanjem delavcev, izgubo trgov itd. V takih potezih lesarji seveda ne vidijo svoje prihodnosti; zato tako dramatičen apel državi, naj vendar nekaj ukrene, da ne bo prepozno.

»Precenjenost tolarja in še posebej dramatičen padec italijanske lire nas spravljata v katastrofalen ekonomski položaj,« je, konkretno, poročal Peter Tomšič, predsednik uprave koncerna Javor iz Pivke, ki po razmerju med izvozom in uvozom 5:1 sodi v vrh slovenskih neto izvoznikov. »Žal pa na globalnem trgu ob uničujoči ekonomski po-

litiki do izvoznikov, ki se kaže skozi divergentna gibanja tečaja, obresti, dajatev in porabe, naša konkurenčnost zelo hitro pada. Še huje je dejstvo, da so ti trendi eskalirali prav v zadnjih treh mesecih in jim ni videti konca.

meni že direktno izgubo v poslovanju. Ker poslujemo v delovno intenzivni panogi (domači stroški dela, domače dajatve...) in smo surovinsko vezani predvsem na domači trg, izgube za služka ne moremo kompen-

Kakorkoli obrneš, zaslužek bo manjši, kot bi lahko bil...

Podjetniški tečaj DEM je tako od začetka leta padel za 1 %, dolarja za 11, lire pa celo za katastrofalnih 16, pri čemer znaša letna inflacija v Italiji okrog 4 odstotke. Domače cene so v tem obdobju porasle za dva do tri odstotke in preko mehanizma indeksacije izgubo v podjetjih še povečale. »V letu 1994 je Javor samo zaradi tečajne politike oziroma njene neusklajenosti z domačo inflacijo, obrestmi, dajatvami in porabo izgubil 3,4 milijona nemških mark prihodka ter namesto načrtovanega dosegel le minimalen dobiček ob dejstvu, da smo maksimalno izkoristili vse notranje rezerve. Letošnja mesečna izguba pa se giblje okoli 200.000 DEM, kar po-

zirati s cenejšim uvozom. Tudi poti do cenejšega tujega denarja so zaradi sklepa centralne banke o obveznem brezobrestnem depozitu ostale zaprte...«

Zaradi teh razlogov je imelo lani velik izpad dohodka tudi Glin-Zagarstvo iz Nazarij – kar za 45,9 milijona tolarjev je bilo manj priliva. »Izpad dohodka v letošnjih dveh mesecih in pol pa meji že na pravo katastrofo, saj je bil tečaj lire 16. marca kar za 15 odstotkov nižji kot 1. 1. 1994,« je poročal direktor Anton Vrhovnik. »Če bi rasli tečaji tujih valut v skladu z rastjo inflacije, bi bila vrednost nemške marke za 15,68 višja in bi dobili 94,28 SIT za 1 DEM; italijanska lira za 40,78 % in

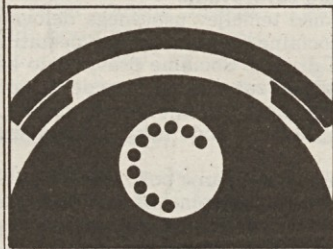
bi dobili 0,09572 SIT za 1 LIT; za avstrijski šiling bi tako dobili 13,411 tolarjev oziroma 15,82 odstotka več kot sedaj. Pa ne dobimo! Zato poslovni izpad v letošnjem letu pri nas že znaša 40.483.461 tolarjev...«

Nič bolje se ne godi tudi družbenemu podjetju Sopot iz Radeč, ki 80 odstotkov svoje proizvodnje izvozi v Veliko Britanijo in ZDA. Zaradi precenjenega tolarja mesečno izgubljajo 10 odstotkov vrednosti ali 3 do 4 milijone tolarjev. Kot meni direktor Jakob Podpečan, podjetje s tem propada, usoda 150-članskega kolektiva pa postaja iz dneva v dan bolj vprašljiva...

»Ne terjamo devaluacije tolarja, da ne bo pomote, temveč pozivamo državo, naj ustrezno in hitro ukrepa,« je tiskovno konferenco sklenil predsednik Združenja lesarstva Franc Bajt, tudi direktor LIP Bled. Vendar se ni še nič zgodilo, čeprav je odtlej minilo že 14 dni. »Tako ravnanje vlade je nerazumljivo, saj čakanje številne firme vodi naravnost v stečaj,« je ogorčen tudi sekretar Sindikata lesarstva Marjan Ferčec, ki si zastavlja tudi vprašanje, zakaj vlada na zadnji sestanek s petnajstimi največjimi slovenskimi izvozniki ni povabila nikogar iz lesarske dejavnosti, čeprav je prav njihova panoga kot celota eden največjih neto izvoznikov v državi. »No, kakorkoli že, na tem sestanku so ministri obljubili, da bodo ukrepali. A kot že rečeno, ostali so samo pri obljubah. Če še v tem mesecu ne bodo storili nič konkretnega, bomo v začetku maja nekaj ukrenili mi. O tem, kaj in kako, pa kaj več po dogovoru z izvozniki iz drugih panog...«

D. K.

POZOR, ODPRTI TELEFON! 313-942

Potrebuje kakšen nasvet, ki ni le delovnopravne narave, ampak se tiče tudi temeljnih lastninskih razmerij in civilnega prava nasploš?

Pomislili smo tudi na vas! Od slej boste lahko vsak četrtek od 16. do 17.30 ure na našo telefonsko številko 313-942 priklicali odvetnika Janeza Keka iz Ljubljane in mu povedali, kaj vas teži. Odgovore bomo objavljali tudi v DE.

Ne pozabite torej na številko (061) 313-942 vsak četrtek med 16. in 17.30 uro!

Vprašanje:

V podjetju, kjer sem bila zaposlena deset let, sem postala trajni tehnološki presežek, tako da sem sedaj na zavodu za zaposlovanje. Ko sem prejela sklep o prenehanju delovnega razmerja (tehnološki presežek), so mi v podjetju izračunali odpravnino in nadomestilo za neplačani regres ter se zavezali vse skupaj plačati v 15 dneh. Sedaj je od tega minilo že 30 dni, odpravnine pa nisem prejela. Naj še povem, da podjetje normalno posluje.

Odgovor:

Po zakonu o delovnih razmerjih pripada delavcem, ki so postali tehnološki presežki, odpravnina v višini pol plače za vsako leto dela od osnove v vi-

šini povprečja izplačanih osebnih dohodkov v dela od osnove v višini povprečja izplačanih osebnih dohodkov v zadnjih treh mesecih delovnega razmerja. Odpravnina zapade v plačilo z dnem prenehanja delovnega razmerja, zato od tega dne dalje tečejo tudi zakonite zamudne obresti.

V vašem primeru podjetje očitno ni prostovoljno izpolnilo svoje obveznosti, zato bo najbrž potreben sodni postopek, ki ga boste morali sprožiti s tožbo za plačilo odpravnine pred delovnim in socialnim sodiščem. Če podjetje tudi potem, ko bo postopek pravnomočno končan in v katerem bo ugotovljena obveznost in višina plačila odpravnine, ne bo plačalo svoje obvez-

nosti, boste morali z izvršbo seči po premoženju podjetja in se tako poplačati.

Vprašanje:

Brat je bil sosedu dolžan neki znesek denarja, ki pa mu ga ni vrnil. Sosed ga je tožil in na sodišču uspel. Prišlo je do rubeža bratovega premoženja, in sicer premičnih stvari v garaži pri njegovi hiši. Med drugim so mu zarubili motokultivator, ki je moja last, saj sem ga kupil pred dvema letoma (imam tudi dokaz). Brat je pri rubežu molčal in še danes noče nič slišati, da je motokultivator moj. Jaz pa nimam nikakršne želje plačevati njegove dolgove. Kako naj postopam?

Odgovor:

Sodišču, ki je opravilo izvršbo pravnomočne terjatve proti vašemu bratu (rubež premičnih stvari), morate takoj poslati ugovor, da se motokultivator, ki je vaša last, izloči iz predmetne izvršbe. V primeru, da se upnik v izvršilnem postopku ne strinja s tako izločitvijo oz. da v osmih dneh ne poda izjave o ugovoru, boste morali kot vložnik ugovora v določenem roku začeti zoper upnika pravdo za ugotovitev, da je izvršba na ta predmet nedopustna, ker je vaša last. To pa boste morali v postopku tudi dokazati.

Če pa je izvršilni postopek že končan in je upnik poplačan z zneskom od prodaje zarubljenih nepremičnin, taka izloči-

tvena tožba ni več mogoča, ker zdražitelj (tisti, ki je stvar kupil na dražbi) pridobi na kupljeni stvari originarno lastninsko pravico. Ostala bi vam le tožba, da od upnika zahtevate izkupiček, ki ga je s prodajo stvari dobil. Če pa je bil upnik v slabi veri in je vedel, da je stvar lastnina tretjega, a je vendarle zahteval njeno prodajo, lahko zahtevate plačilo odškodnine v višini prometne vrednosti stvari v trenutku prodaje.

Vprašanje:

Pred časom mi je umrla sorodnica, ki je zapustila oporoko. Na zapuščinski obravnavi pa je bratranec prinesel še oporoko s kasnejšim datumom. Obe sta napisani lastnoročno, podpisala ju je sorodnica in obe imata tudi datum. Zanima me, ali je oporoka, ki je nista podpisali dve priči, sploh veljavna in katera velja.

Odgovor:

Oporoka je veljavna, čeprav je nista podpisali dve priči. Zakon o dedovanju določa kot pogoj za veljavnost lastnoročne oporoke, da jo je oporočitelj sam napisal in podpisal, kar je v vašem primeru izpolnjeno.

Glede dedovanja po oporoki je pravno relevantna druga oporoka, saj vsaka kasnejša razveljavlja prejšnjo. Pri tem velja poudariti, da v primeru, če se s poznejšo oporoko izrecno ne prekliče prejšnja, ostanejo določila prejšnje oporoke v veljavi samo, če niso v nasprotju z določili poznejše.

Dr. Davorin Kračun, redni univerzitetni profesor in predsednik ekonomskega sveta pri slovenski vladi, trdi:

EKONOMSKA POLITIKA, KI BI SI ZA CILJ ZADALA ZNIŽANJE PLAČ, BI BILA KRATKEGA DAHA

»Verjetno je uvedba konvertibilnosti, odprava hiperinflacije in preobrat s krčenja gospodarske aktivnosti v gospodarsko rast tisto, kar loči Slovenijo od drugih držav.«

»Trenutno sicer nimam kakšnega prognostičnega modela, vendar pa lahko rečem, da so kratkoročne tendence za Slovenijo izrazito ugodne. Slovenija se vedno bolj integrira v evropski politični in gospodarski prostor, prav tako pa pospešeno rešuje probleme tranzicije. Ocene, ki jih je dala priprava razvojne strategije Slovenije, kažejo, da bi v naslednjih dveh do treh letih Slovenija že lahko dosegla tisto raven domačega bruto proizvoda, na kateri je le-ta bil pri nas v 'najboljših' letih – torej v drugi polovici osemdesetih let – ter da se bo proces približevanja Slovenije Evropi nadaljeval.«

»Verjetno se v Sloveniji takšno obdobje zmerne inflacije, ki se je začelo sredi leta 1992, nekako končuje in ravno letos in prihodnje leto se bo pokazalo, ali se Slovenija lahko priključi razvitim evropskim državam tudi glede na kriterij inflacije.«

»Zamenjava vlade sredi leta 1992 je spremenjenim razmeram ustrezno vzpostavila tudi nov politični koncept, kjer je v ospredje zopet stopilo gospodarstvo in ekonomska politika, kakor je v vseh normalnih državah, kjer so osnovna nacionalna vprašanja rešena.«

PANORAMA

Ko je Drobnič »drobil« o protikomunističnem domobranstvu, so Avstrijci prikazovali partizanski film

PETDESETA OBLETNICA ZMAGE NAD FAŠIZMOM

Odmeva Mi med seboj Spomenke Hribar. Njenim novejšim, celovitejšim pogledom lahko le pritegnemo. Upravičeno je takšno obravnavanje teme o mrtvih, ki nas ne vrača v sovraštvo in tragične zmage. Spravo, ki je tiho tekla desetletja, so ljudje razumeli. Hrupna politizacija in strankarsko svetobolje, uglašeno na revanšistične note in diskreditiranje političnih tekmecev pa zavira njen intimen potek. Priskutno je patološko makabro ogledovanje, mrcvarjenje in razkopavanje, ko mrtve že zdavnaj prerašča mah spoznanja, razumevanja in odpuščanja. »Politična sprava« pogloblja razdvojenost, parcialni ideološko politični interesi ne mirijo, ampak antagonizirajo. Sprave ni moč vsiliti. Je začetek, je nadaljevanje in je spreminjanje.

»Javnost uvideva, da sprave ne sme motiti vsakodnevno politikanstvo. A rimokatoliška cerkev skuša obrniti celo zasluge za zmago nad fašizmom sebi v prid. Izogiba se odgovornosti za zapeljane in žrtvovane domobrancelje. Ne upošteva zmot, nadaljuje politizacijo zaradi dogme (ta ji omogoča čuvanje videza nedolžnosti institucije z molkom in zatajevanjem). Počenja mnogo tega, kar obsojamo pri totalitarizmi, ne morda zaradi zaslepljenosti in nevednosti, temveč iz nehumanega prezira. Verbalno je za mir, v praksi pa oholo nadaljuje oblastniško antagonizacijo.«

Naš ocenjevalec slovenske politične scene daje

PALEC DOL BUTALCU ANDREJU ŠTERU,
notranjemu ministru zaradi uvedbe prepovedi
vožnje v naravnem okolju po skrajno bedastem
predpisu

in

EKOBIROKRATU DR. LEVU ŠEŠERKU,
sosnovalcu tega predpisa, po katerem tudi
kolesarji ne smejo zaiti s svojih kolesarskih
stez.

SEKS IN STANOVANJA

»Vsekakor seks kmalu ne bo več primeren: kdor bo seksal in bo k temu še katoličan, bo to lahko počel zelo redko, kar ga bo naredilo zavrtega in čemerne. Ali pa bo imel kup otrok, v tem primeru bo v stanovanjski stiski ali celo brez stanovanja. In kdo v Evropi bi si želel revnega delavca s prenatrpanim stanovanjem ali celo brez stanovanja? In ali je Evropa prijateljica delavcev z velikanskim številom otrok? Iz cele vrste predpisov in zakonskih določil v evropskih državah slutimo, da najbrž ne.«

Prvi, toda kje

Te dni je analitična grupa londonskega Economista Slovenijo uvrstila med razvojnjo najbolj perspektivne države iz Vzhodne Evrope in nekdanje Sovjetske zveze, ki so v tako imenovani tranziciji. Pri soočenju kakšnih desetih pomembnih kazalcev je Slovenija pustila za seboj Češko, Madžarsko in vrsto drugih držav. Za nekatere je bilo to novo dokazilo »naše uspešnosti«, zunanji minister Zoran Thaler pa je na svoji tiskovni konferenci dejal, da je to še dodaten dokaz, da je Slovenija med vsemi kandidati za Evropsko unijo tista država, ki je najbolj zrela za vstop. Napovedi Economista seveda niso kar tako. Kljub temu pa bi se lahko spomnili, da se pravzaprav nikoli v preteklosti nismo primerjali in zgledovali ravno po Češki ali Madžarski, pa tudi nasploh nismo pristajali na uvrščanje med »vzhodne« države...

Direktor Ekonomskega inštituta pravne fakultete v Ljubljani dr. Jože Mencinger je v pogovoru za Večer dejal, da bi »kakršnokoli drugo mesto na lestvici držav v tranziciji razen prvega pomenilo za Slovenijo neuspeh.« Mencinger pravi, da sploh nismo »nerazvita država. Zdaj se je dejansko pokazalo, da smo pred Češko, kar smo v resnici tudi vedno bili, čeprav je bila Češka uspešnejši model. Toda to je dosegla predvsem zaradi uspešnejše politike in delovanja njenih politikov, ne pa zaradi samega gospodarstva. Gotovo sta struktura in zdravje slovenskih podjetij bistveno boljša od čeških.«

Dr. Mencinger opozarja, da vsako slovensko podjetje, ki kaj pomeni, izvozi okrog 90 odstotkov svoje produkcije.

Za uspešnost in vitalnost slovenskega gospodarstva je več razlogov: »Ta sposobnost izhaja iz startnega položaja Slovenije, ki je bil ustvarjen že v sedemdesetih letih. Takrat je prišlo do disperzije industrije po vsej Sloveniji. Nastala so neodvisna podjetja, ki so že dolgo vedela, da se ne morejo zanašati na državo, ampak le sama nase. Če danes analiziramo slovenska podjetja, ugotovimo, da so krizo uspešno prebrodila tista, ki nikoli niso bila paraadni konji, podjetja, ki pa so to bila, so propadla. Ta razpršenost pa je z zaposlovanjem delavcev polmetov zmanjšala socialne pritiske. Najboljše so preživele padec standarda tisti, ki so poleg službe imeli še kakšen drugi vir za preživljanje. Za uspešnost Slovenije je bilo torej odločilno decentralizirano odločanje, pomembno pa je bilo tudi to, da so pomembnejša slovenska podjetja že prej imela dobre stike s podjetji na Zahodu...«

Zgled za druge

Medtem ko se na veliko ukvarjamo s prognozami Economista, pa smo skoraj povsem prezrli nedavna (pomembna) opozorila in ugotovitve generalnega direktorja Svetovne trgovinske organizacije WTO, ki je naslednica GATT Petra Denisa Sutherlanda: »Vse članice so lani pozdravile vstop Slovenije v GATT. Napori in zavzetost, ki jih je Slovenija izpričala med pogajanj o pristopu, so pokazali resnost gospodarske preobrazbe v državi in odločnost, da igra aktivno vlogo v odprtem sistemu mednarodne trgovine. Proces pristopanja je zelo zahteven in uspešno vodenje teh postopkov s strani Slovenije bi moralo biti koristen zgled drugim gospodarstvom, ki se podajajo na to pot... Članstvo v WTO pomeni polnopravno vključitev v sistem mednarodne trgovine. Slovenskemu gospodarstvu odpira nove možnosti izvoza blaga in storitev ter zagotavlja čvrsto in napovedljivo pravno podlago. Poleg tega obveznosti o odpiranju lastnega gospodarstva, ki jih je Slovenija prevzela, krepijo notranje reforme v smislu liberalizacije gospodarstva in bodo povečale sposobnost slovenskega gospodarstva, da tekmuje na mednarodnih trgih. Te ekonomske koristi morajo pomagati pri pritegovanju dodatnih tujih vlaganj, ki bodo pospešila razvoj Slovenije. Za majhno in mlado državo pa ni nič manj pomembna varnost, ki jo zagotavlja članstvo v WTO... Meni se zdijo te koristi tako očitne in tako prepričljive, da si težko predstavljam, da bi v Sloveniji lahko kdo kritiziral članstvo v WTO. Če pa vendarle nekateri pristopa ne zagovarjajo, bi jih morali povprašati, kakšen alternativni okvir predlagajo za prihodnost slovenske trgovine, ki je tako pomembna za Slovenijo. Osamitev in protekcionizem bi bila zanesljiv recept za polom in to ne samo v smislu trgovine. Gospodarstva v prehodu, kot je slovensko, so se pretežno že odločila, da sprejmejo spremembe in usmerjajo svoja gospodarstva po poti liberalizma in odprtosti...« Generalni direktor WTO Sutherland je v pogovoru za Republiko posebej poudaril, da od svojega obiska v Sloveniji pričakuje, da bo več zvedel »o eni izmed najmlajših članic mednarodnega trgovinskega sistema in enem od najbolj obetavnih gospodarstev v tranziciji.«

Bolj kot te, za Slovenijo optimistične in laskave ocene svetovno priznanega strokovnjaka, so bila za nekatere komentatorje pomembna ugibanja, zakaj je Sutherland sploh prišel v Slovenijo, ko »pa se mu bo vendar mandat direktorja v kratkem iztek.« Komentatorka Dnevnika je tako prostodušno zapisala, le koliko koristi lahko ima Slovenija od takšnega obiska...

Cesta (ne)pravne države

Nekdo je te dni vprašal, kdo je pri nas zadolžen za marginalce? Vprašanje bi se lahko glasilo tudi drugače, bolj konkretno – kdo je pri nas odgovoren zaradi metanja ljudi na cesto. Vse tisto, kar se je zadnje dni dogajalo v zvezi z opravljenimi in preprečenimi deložacijami tako imenovanih vojaških stanovanj seveda na veliko presega zgolj odnos med neposredno prizadetimi in državo. Tega še zdaleč ni moč zreducirati na formulo, po kateri so na eni strani zgolj nekakšni evidentni kršilci pravnega reda, na drugi strani pa nekakšni dosledni izvajalci in zaščitniki pravnih norm države. Če bi bilo zgolj tako in če bi šlo zgolj za to, potem bi bila stvar razmeroma preprosta, čeprav tudi v tem primeru ne bi bilo moč kar tako opravičiti vsake metode, vsakega nasilja in vsakršne brezbrzičnosti do ljudi samo zato, da bi vzpostavili red. Normalna in socialna država, za kakršno se ima Slovenija, pač v nobenem primeru ne more in ne sme zreducirati odnosov s svojimi državljani zgolj na njihovo metanje na cesto ali na izjave, ki so jih te dni izrekli njeni predstavniki, da naj gredo odrasli deložiranci med klošarje, njihovi otroci pa v nekakšne domove.

V konkretnem primeru vojaških stanovanj vsak novi dan še dodatno kaže, da tako imenovanih nezakonitih vselitev z odločbami vojaških oblasti nekdanje Jugoslavije, ki naj bi jih bilo preko tisoč, ni mogoče kar tako pripisati samovolji ali nasilništvu ljudi in formalno pravno preganjati po zakonih, ki veljajo za nasilne vselitve. Do teh vselitev je prišlo v obdobju, ki je bilo v marsičem izjemno in nenormalno, v času, ko se je Slovenija osamosvajala, ko je bil po agresiji na Slovenijo pod mednarodnim pritiskom vzpostavljen tako imenovan brionski moratorij in ko je prišlo do očitne kolizije med staro jugoslovnasko zakonodajo in zakonodajo samostojne Slovenije. Vsekakor krivde in odgovornosti za vse to zdaj ni mogoče pripisati izključno stanovalcem spornih stanovanj, od katerih ima vsak svojo, v glavnem težko stanovanjsko zgodbo. To izjemnost bi bilo treba upoštevati, vse to bi morali imeti državni organi, vključno s sodišči pred očmi, ko so se lotevali razpletanja in urejanja tega problema. Eden izmed komentatorjev je zapisal, da leta 1991 tudi najvišjim politikom v tej državi niso bile povsem jasne pravne posledice brionske deklaracije in moratorija kako naj bi bile potem jasne navadnim smrtnikom, ki so takrat prišli do stanovanj. To izjemnost zdaj (končno) začenja dojemati vlada. Predsednik vlade dr. Janez Drnovšek je pred nekaj dnevi ministrstvu za obrambo naložil, naj do nadaljnjega ustavi nasilne iselstive družin iz stanovanj, ki so jih dobile od JLA. Hkrati je napovedal, da bo o teh vprašanjih razpravljala vlada. Toda zakaj šele zdaj, ko pa je vendar jasno, da se spor vleče že tri leta in da je tako doma kot v tujini dobil izjemno neprijetne razsežnosti, kot primer grobega kršenja človekovih pravic. Najnovejše Drnovškove poteze pomenijo, da vlada priznava, da je bilo dosedanje ravnanje pristojnih organov problematično.

Spet imamo dovolj razlogov za vprašanje, kako funkcionira slovenska država. Ali res postaja pravilo, da je moč posamezne probleme in težave ljudi urejati šele s pritiski, velikimi aferami in gladovnimi stavkami. Zakaj v normalnih razmerah nihče ne prisluhne stiskam ljudi? Kako da množica organov ni bila sposobna zaznati v kako neprijetno in za Slovenijo neugledno zadevo se lahko razraste nasilno in nekooperativno urejanje problema vojaških stanovanj. Zakaj so ostala brez odneva opozorila varuha človekovih pravic, da je z vidika varstva človekovih pravic nesprijemljivo, da država s tem, ko razrešuje en problem, ustvari nov socialni problem, pridobi stanovanje tako, da vrže družino na cesto. Zakaj ministrstvo za obrambo ni upoštevalo pozivov ombudsmana k strpnemu, selektivnemu ravnanju in dogovarjanju s stanovalci spornih stanovanj? Zakaj je namesto tega še naprej izvajalo deložacije? Zakaj ustavno sodišče odlaža obravnavo ustavnih pritožb v zvezi z vojaškimi stanovanji? Zakaj se z državljani ravna kot s številkami, nasilno in brezčutno? Preveč vprašanj in premalo prepričljivih odgovorov.

Kakšna stranka?

V Sloveniji smo dobili novo dokazilo, da je povsem mogoče, da se stranka, ki se ima za delavsko in za stranko zatiranih spopade

s predsednikom vlade, ki se postavi na stran delavcev oziroma ljudi, s katerimi so poskušali deli »organizirane« države opraviti na najbolj grob način.

Tajnik Janševih socialdemokratov Branko Grimus je najprej na strankini tiskovni konferenci, potem pa še v neki televizijski oddaji kritiziral premiera dr. Drnovška, ker je do nadaljnjega zaustavil nasilna izseljevanja iz tako imenovanih vojaških stanovanj in ker se je zavzel za bolj človeško urejanje spornih stanovanjskih zadev. Grims je vse skupaj zavel v čisto »ideološki« in »politični« papir in spravl na raven »zvestobe« in »izdajstva«, ter »sovražnikov Slovenije«, kot da ne bi bilo med vserojnim v sporna vojaška stanovanja povsem običajnih ljudi, ki niso imeli možnosti načrtovati zarote proti Sloveniji in niso sodelovali v agresiji proti Sloveniji. Grims kratkotalo govori, da zdaj Drnovšek popušča »agresorjem« na Slovenijo in jih nagradjuje. Del tistega, kar govori predstavnik socialdemokratov bi bilo lahko podobno slabemu zagovoru obrambnega ministrstva, nikakor pa ne stališčem kakšne socialdemokratske stranke.

Grims je bil v televizijski oddaji s svojimi vsiljivimi poskusi, da bi dokazal, da je tudi najnovejši (razumnejši) razplet zadev z vojaškimi stanovanji nov dokaz izdajstva nad samostojno Slovenijo, prav tragikomičen in neprepričljiv.

Sanje – samo sanje

Mateja Kožuh-Novak (poslanka ZL SDS) je te dni v Republiki »sanjala« o paradi:... Otroci mahajo in mečejo cvetlice in mladi možje dvigujejo kape in vrskaajo ter glasno pozdravljajo družščino na slovesni tribuni. Tam pa nobenih svečanih oblek in generalskih uniform, nobenih osebnih stražarjev in negovanih gospa, zgolj množica nasmejanih stark in starcev! Podajajo si roke, objemajo se med seboj in si zagotavljajo prijateljstvo do smrti. Ali jih je okužila pesem mladosti? Kaj ponavljajo neprestano? Ali slišim prav? Pozabimo, naredimo iz trpljenja duhovno, ne materialno bogastvo, pomagajmo mladim, obvarujmo jih trpljenja, ki je nam tako zagenilo mladost. Moj bog, hvala ti za čudež, končno boš še mene prepričal o svojem obstoju. Ali vidim prav? Strmim in poslušam. Gospod Velikonja si podaja roko z gospodom Dolničarjem in gospod Pučnik se nasmejan pogovarja z gospodom Mitjo Ribičičem. Glej, glej, spregovoril bo gospod nadškof. Bratje, se sliši glas božjega odposlanca v Sloveniji, mora je za nami. Nismo imeli prav pred petdesetimi leti, ko smo dovolili sovražniku, da nas je sprl med seboj, in nismo imeli prav, ko smo stara sovraštva generacije, ki odhaja, prenesli na naše otroke in vnuke. Hvala bogu v višavah, pravčasno smo odprli svoja srca božji besedi, ki nas toliko tisoč let opozarja, da moramo odpustčati svojemu bližnjemu in da moramo svojega bližnjega ljubiti. Kako smo srečni, da je končno prišel dan, ko si bomo slovesno obljubili: nikoli več genocida nad lastnim narodom. Nikoli več ne bomo živiljenj svojih družin izročali v roke sovražnikom. In že je tu gospod Drobnič: V imenu domobrancev in slovenske katoliške cerkve se opravičujem vsem, ki ste trpeli, ker smo se napačno odločili, se v borbi proti lastnim bratom pridružili okupatorju in mu pomagali pobijati domoljube. In ob njem gospod Bučar: V imenu zmagovite slovenske vojske se opravičujem vsem, ki ste izgubili svojece, ker nas je zapeljala pijanost zmagovalcev in smo brezobzirno pobili vaše može, očete in brate. In gospod Ribičič: Oprostite nam, bratje, da smo zlorabljali moč oblastnikov, vam jemali svobodo in službe in vas trpinčili, zmotno misleč, da je to pot k brezrazredni družbi. In glej, tudi gospod Pučnik je tukaj: Oprostite mi, mladi, menil sem, da vam pomagam, ko sem brskal po starih, komaj zaceljenih ranah in pozabljenih morah... Ali vidim prav? Na nedokončani stavbi slovenskega Pentagona visi ogromen napis: Fakulteta strpnosti med ljudmi. Na ploščadi na vrhu stavbe pa stoji s trdno sklenjenima rokama gospod Kučan in gospod Drnovšek, ob njiju pa vodilni slovenski politiki, vsi v belih majicah. In kaj piše na majicah? Za zdravje, za ljudi, za delavce, za mlade, za strpnost, za sodelovanje, za Slovenijo.

Žal, samo sanje.

Kje je ta cerkev?

»... Že dalj časa se pojavlja skupina ljudi, ki se zavzema za spreminjanje katolištva v ideologijo, in to v nekakšno državno ideologijo, ki bi znatno bolj škodila državi in družbi kot pa sami Cerkvi... Cerkev bo ostala zvesta Evangeliju in dokler je zvesta Kristusu in evangeliju, ne more pristajati na to, da bi bilo katolištvo državna ideologija... Nekateri politiki se jezijo na cerkvene ljudi, ker zavestno ne dopuščajo, da bi katolištvo postalo nacionalna in državna ideologija... to bi pripeljalo do tega, da bi v državi ustvarili novo, našo diktaturo, kjer

bi bila namesto bivše partije nova vladajoča stranka, namesto marksizma bi bilo katolištvo, namesto peterokrake pa bi bil križ... Vsak poskus, da bi se katolištvo razglasilo za državno cerkev in za državno ideologijo, je protikatoliški, protievangeljski in potemtakem tudi v nasprotju z idejo o demokraciji in državi... Niti ena stranka se ne sme poistovetiti z državo. Vsako enoumje je v nasprotju z evangelijem in njegovim humanizmom, z demokracijo, potemtakem je tudi strah pred opozicijo v resnici strah pred evangelijem in njegovimi sporočili...«

Ne, tega niso zapisali v slovenski Družini, pač pa so to nedavno napisali in izjavili ljudje, ki urejajo hrvaški katoliški list Glas koncila.

Koga poziva Sirc?

Ljubo Sirc si je »izmisлил« ново formulo za nove delitve. V nekakšni brošuri, ki naj bi bila »resnična borba za svobodo« piše odprto pismo predsedniku Milanu Kučanu in generalu Ivanu Dolničarju, predsedniku borčevske organizacije. Kot pa poroča STA, je to pismo namenjeno »vsem bivšim in sedanjim komunistom, predvsem pa tistim, ki so se med drugo svetovno vojno bojevali za komunizem«. Vsekakor je zanimivo, da je Sirčevo reakcijo »izzvala spomenica generala Dolničarja, predsednika ZZB in udeležencev v NOB državnemu zboru Slovenije, ki jo je v televizijskem pogovoru 22. januarja omenil tudi predsednik Kučan in posebej pohvalil obžalovanje »pokončanja množic ujetih kolaborantskih enot«. Spomenica, ki jo omenja Sirc, je vsekakor dokument, ki omogoča razumen, strpen in kritičen pogovor o slovenski preteklosti. Vsekakor pa se v svojem bistvu radikalno razlikuje od Sirčevega ultimativnega in v bistvu nedemokratskega pozivanja »komunistov, naj se odpovejo komunizmu in komunistični preteklosti, pa tudi komunističnim navadam in jih obsodijo«.

Ali Sirc ne zna ali noče zaznati, kaj vse se je dogajalo in zgodilo v komunističnem gibanju in z ljudmi iz njega, da zdaj tako vehementno ponuja v »izvršbo« tako poenostavljeno in žaljivo »zahtevo«, od katere uresničitev naj bi bilo odvisno, »da se bomo Slovenci končno lahko začeli med seboj pogovarjati kot ljudje in da bo pri nas življenje steklo brez totalitarne obremenitve«. Ali se Sirc res ne zaveda, da prav sam obremenjuje slovensko ozračje z novim »totalitarizmom«. Sirc upa, da so njegovi »argumenti« dovolj jasni, da bosta predsednik Kučan in Dolničar razumela, kako hudo preteklost ima komunistična partija. Ko gre za »vse partizane borce za svobodo« pa jih kratkotalo poziva, »naj končno povedo, da je bilo »razredno ubijanje« stvar komunističnih voditeljev in da oni niso bili za komunizem«.

Cikcak Marije K.

Kar nekaj listov je zabeležilo, da so kranjski policisti 1. aprila ob 22.15 na cesti Janca Puharja v Kranju zaustavili vozilo renault 5, ki ga je vozila Marija K., za katero so pozneje ugotovili, da je bila do nedavnega na ministrstvu za obrambo predstavnica za javnost. Renault je vozil cikcak, pri voznici pa je alkotekst pokazal občutno preveč alkohola. Uradni predstavniki kranjske policije so povedali, da se je Marija K. žaljivo obnašala do policistov in celo zahtevala, da eden izmed njih v uradni zapis zapiše, da je »kreten«.

Dogodek sam po sebi ne bi bil vreden posebne omembe, če se Marija K. ne bi vozila s službenim vozilom, ki je last ministrstva za obrambo. Vsekakor je čudno, da se je uslužbenka, ki je povrh še v »odstopu« sredi noči po Kranju prevažala s službenim avtomobilom. To samo še dopolnjuje stare zgodbe o »radodarnem« in »samovoljnem« uporabljanju voznega parka ministrstva za obrambo. (Pred meseci je samo ministrstvo opozarjalo, da se odstavljeni funkcionarji ministrstva še naprej nepooblaščno vozijo s službenimi avtomobili ministrstva.

Vsekakor bi bilo zanimivo vedeti, koliko osebnih avtomobilov imajo v osebni uporabi posamezniki iz obrambnega in drugih ministrstev in do katerega ranga seže ta »pravica«. Prav gotovo ni nobenih posebnih razlogov, da bi bili glede tega na ministrstvu za obrambo bolj razkošni in bolj privilegirani kot na drugih ministrstvih. Nasploh pa ne bi smeli dopustiti, da bi se obrambno ministrstvo v kakršnemkoli pogledu spreminjalo v nekakšno posebno izjemo, v polvojaško ali kar vojaško institucijo. Glede tega ima zelo prav komentator Večera, ko kritizira, zakaj Jelka Kacina v Kliničnem centru »čuva« vojaški in ne policijski varnostnik. Prav tako ni normalno, da so pred nekaj dnevi trije vojaški helikopterji (pozdravno?) obkrožili Klinični cener, čeprav je bilo to najbrž mišljeno kot »prijateljska« pozornost do bolnega ministra. Vojska mora imeti strogo določena in strogo spoštovana pravila, vedeti mora, kaj sme in česa ne sme počenjati.

Pripravil: J. K.

ODMEVI

DOGODKI

Dr. Davorin Kračun, redni univerzitetni profesor in predsednik ekonomskega sveta pri slovenski vladi, trdi:

EKONOMSKA POLITIKA, KI BI SI ZA CILJ ZADALA ZNIŽANJE PLAČ, BI BILA KRATKEGA DAHA

Uspehi slovenske ekonomske politike so: uvedba konvertibilnosti tolarja, odprava hiperinflacije in preobrat h gospodarski rasti – Slovenija najuspešnejša država v tranziciji – Glavna slabost neuravnotežena dohodkovna politika – Bo slovenska vlada še naprej sledila makroekonomski doktrini dr. Kračuna – Za Slovenijo niso nevarni samo notranji šoki, ampak tudi šoki na svetovnem trgu, od katerega je Slovenija odvisna bolj kot kdajkoli v svoji zgodovini – Stari dolgovi Slovenije ne morejo ogroziti – Kako rešiti tolar iz apreciacijske zanke – Ekonomska politika, ki bi si za cilj zadala nižanje plač, bi bila kratkega daha – Slovenija ne sme pretiravati pri iskanju prihrankov na področju osnovne socialne mreže – Kaj se spleča delavcu narediti z milijonom tolarjev, če bi jih zadel na loteriji

Dr. Davorin Kračun je zadnja leta kot edini makroekonomist v slovenski vladi odločilno vplival na oblikovanje strateških odločitev na področju ekonomske politike pri nas. Pred nedavnim je ministrski stol zapustil in se kot redni univerzitetni profesor vrnil k svojemu znanstveno-raziskovalnemu in pedagoškemu delu na Ekonomsko-poslovni fakulteti v Mariboru. Odrekel se je tudi poslanskemu mandatu (v državnem zboru ga je nadomestil mariborski rojak in liberalni demokrat Rudi Može), hkrati pa prevzel vodenje ekonomskega sveta pri slovenski vladi. Mnogi gospodarstveniki, ki so še kako odvisni od ukrepov ekonomske politike, se sprašujejo, kaj pomeni odhod zadnjega makroekonomista iz slovenske vlade. Gre samo za Kračunov umik iz operativnega dela ali so na vidiku spremembe v politično-ekonomski doktrini Drnovškove vlade? S prof. dr. Davorinom Kračunom smo se pogovarjali o tem in nasploh o uspehih, neuspehih in nalogah ekonomske politike pri nas.

Panorama: Sodite v relativno osek krog uveljavljenih slovenskih političnih ekonomistov, ki s svojimi idejami, kritikami in predlogi odločujoče posegajo v razprave o naši ekonomski politiki ter na ta način vplivajo tudi na oblikovanje makroekonomskih odločitev pri nas. Med poznavalci vlada prepričanje, da ste kot edini makroekonomist v slovenski vladi zadnja leta imeli v rokah škarje in platno naše ekonomske politike. Kako ocenjujete ekonomsko politiko slovenske vlade v zadnjih letih? Kaj štejete za uspehe te politike in kje so njene slabosti?

Kračun: Mislim, da je bilo v zadnjih dveh oziroma treh letih kar nekaj podvigov, ki so med drugim tudi uspeh ekonomske politike. Treba pa je seveda vedeti, da vlada ni edini akter ekonomske politike in da v njej nastopa več subjektov, ki si vsak po svoje lahko delijo zasluge za uspehe ali pa krivdo za neuspehe. Verjetno je uvedba konvertibilnosti, odprava hiperinflacije in preobrat s krčenja gospodarske aktivnosti v gospodarsko rast tisto, kar Slovenijo loči od drugih držav, ki so se znašle skoraj hkrati v zelo podobni situaciji. Pri tem seveda Slove-

nija niti za uvedbo konvertibilnosti, niti za radikalno zmanjšanje inflacije, niti za prehod v gospodarsko rast ni porušila osnovnih ravnovesij ali pa se zaradi tega zadolžila. Proračun je ostal izravnane brez proračunskega deficita, pa tudi tekoči del plačilne bilance je bil ves čas v suficitu. Zato lahko Slovenijo brez dvoma opredelimo za najuspešnejšo državo v tranziciji. Od drugih držav v tranziciji se s takšnimi rezultati lahko ponaša samo še Češka.

Panorama: In kaj se je izkazalo za slabost naše ekonomske politike?

Kračun: Glavna slabost ekonomske politike v tem času je bila, da nismo našli prave formule na področju dohodkovne politike. Med povsem normalnimi interesi ljudi oziroma večine prebivalstva po čim višjih plačah na eni strani in na drugi strani med dolgoročnejšimi interesi države kot celote po tem, da poraba ostaja v sprejemljivih okvirih, da ne prihaja do zadolževanja in da ostajajo bilance usklajene, je namreč potrebno najti ustrezne rešitve in koncept politike. Mislim, da je bilo tukaj največ težav, vendar o kakšnem večjem neuspehu ni mogoče govoriti.

da nimamo nobene prakse in tradicije v vzpostavljanju institucij, ki vzdržujejo ravnovesje med delom in kapitalom. Zaradi tega se formule iz drugih držav, ki takšno tradicijo imajo, v Sloveniji še niso mogle povsem uveljaviti.

Panorama: Bo Vaš odhod iz vlade čutiti tudi v vladni ekonomski politiki ali nameravate kot predsednik ekonomskega sveta vladi še naprej pomagati s svojimi idejami, predlogi in kritikami? Po vašem odhodu v slovenski vladi ni več makroekonomista z ustreznim ugledom v javnosti.

Kračun: Moje sodelovanje z vlado ostaja na strokovni ravni. To mi tudi bolj ustreza, saj bom imel tako še tesnejši stik s stroko. Naloga ekonomskega sveta bo predvsem iskanje rešitev za tista vprašanja ekonomske politike, ki presegajo domet posameznih resorjev in institucij in ki za razrešitev potrebujejo strokovne podlage.

Panorama: Ali to pomeni, da bo tudi po vašem odhodu s ministrskega položaja ekonomska politika slovenske vlade sledila vaši makroekonomski doktrini?

Kračun: (med smehom): Bomo videli...

Panorama: Katere poteze na področju makroekonomske politike bi po vašem mnenju v Sloveniji veljalo narediti v naslednjih mesecih?

Kračun: Ključni problem, ki se ga je potrebno lotiti, je razkorak med eksterno stabilnostjo, ki jo je Slovenija dosegla s presežkom v tekoči bilanci plačil s tujino, prilivom kapitala in temu posledično stabilnostjo tolarja na eni strani in na drugi strani s še ne povsem obvladanimi inflacijskimi tendencami na področju notranjih cen in dohodkov. Tega problema se je potrebno lotiti koordinirano z ukrepi monetarne, cenovne, fiskalne in dohodkovne politike.

Panorama: Vašim makroekonomskim analizam, ocenam in presojam, s katerimi že skoraj dve desetletji posegate v razprave o naši ekonomski politiki, je javnost vedno z zanimanjem prisluhnila in jim verjela, posebej še, ker je čas vedno znova pokazal, da so bile domala vse točne. Kakšna je vaša prognoza za letošnje in nekaj naslednjih let? V kakšnih makroekonomskih razmerah bomo živeli in gospodarili v Sloveniji na prelomu stoletja?

Kračun: Trenutno sicer nimam kakšnega prognostičnega modela, vendar pa lahko rečem, da so kratkoročne tendence za Slovenijo izrazito ugodne. Slovenija se vedno bolj integrira v evropski politični in gospodarski prostor, prav tako pa pospešeno rešuje prbleme tranzicije. Ocene, ki jih je dala priprava razvojne strategije Slovenije, kažejo, da bi v naslednjih dveh do treh letih Slovenija že lahko dosegla tisto raven domačega bruto proizvoda, na kateri je bil pri nas v »najboljših« letih – torej v drugi polovici osemdesetih let – in da se bo proces približevanja Slovenije Evropi nadaljeval.

Seveda pa je ob tem potrebno pripomniti, da je Slovenija, ki je majhna država in mnogo bolj kot kdajkoli prej v svoji zgodovini odvisna od svetovnega trga in mednarodnih gospodarskih gibanj, zelo občutljiva na morebitne šoke, ki bodo delovali v svetovnem gospodarstvu. Zaenkrat so tudi ekonomski prognozerji, ki se ukvarjajo s svetovnimi in evropskimi gospodarskimi gibanji, dokaj optimistični in napovedujejo nadaljevanje konjunktura, kar je za Slovenijo seveda lahko zelo ugodno. Pogoji, da bo Slovenija lahko izrabila prednosti, ki izhajajo iz njene večje integracije v evropske institucije in konjunktura na svetovnem trgu, pa je seveda vzdrževanje notranjih ravnovesij in učinkovito nadaljevanje ekonomske politike v pogojih tranzicije.

Panorama: Gospodarska kriza, ki jo v Sloveniji vendarle še močno občutimo, ima svoje korenine očitno še v nekdanji Jugoslaviji, ki je imela eno najvišjih stopenj inflacije v svetu. Po osamosvojitvi se je inflacija pri nas sicer umirila, vendar je še vedno večja kot denimo na Češkem in v nekaterih drugih državah v tranziciji. Zakaj je tako?

Kračun: Kar se tiče inflacije, je v Sloveniji razvoj dokaj logičen in se celo ujema s pričakovanimi iz novejših literature. Država, kjer so ljudje skoraj pol

»Trenutno sicer nimam kakšnega prognostičnega modela, vendar pa lahko rečem, da so kratkoročne tendence za Slovenijo izrazito ugodne. Slovenija se vedno bolj integrira v evropski politični in gospodarski prostor, prav tako pa pospešeno rešuje probleme tranzicije. Ocene, ki jih je dala priprava razvojne strategije Slovenije, kažejo, da bi v naslednjih dveh do treh letih Slovenija že lahko dosegla tisto raven domačega bruto proizvoda, na kateri je le-ta bil pri nas v 'najboljših' letih – torej v drugi polovici osemdesetih let – in da se bo proces približevanja Slovenije Evropi nadaljeval.«

Panorama: Kje so vzroki za težavno usklajevanje na področju dohodkovne politike? Smo se v starih časih hiperinflacije morda vsi malce razvadili?

Kračun: Biti razvajan je pravzaprav naša pravica, ali ne? Sicer pa mislim, da je pravi vzrok v tem,

stoletja živeli v pogojih nenehne inflacije in občasne hiperinflacije, namreč zelo težko nenadoma preide v povsem normalne brezinflacijske pogoje. Obstajajo različne empirične ugotovitve o obdobjih tako

(Nadaljevanje na naslednji strani)

»Verjetno je uvedba konvertibilnosti, odprava hiperinflacije in preobrat iz krčenja gospodarske aktivnosti v gospodarsko rast tisto, kar loči Slovenijo od drugih držav.«

(Nadaljevanje s prejšnje strani)

imenovane zmerne inflacije, ki trajajo najmanj tri leta, lahko pa tudi več, ko inflacija ni več tako visoka, da bi resno ogrozila gospodarski razvoj, vendar ko po drugi strani še tudi niso zreli vsi pogoji za dokončno ločitev od inflacije. Verjetno se v Sloveniji takšno obdobje zmerne inflacije, ki se je začelo sredi leta 1992, nekako končuje in ravno letos in prihodnje leto se bo pokazalo, ali se Slovenija lahko priključi razvitim evropskim državam tudi glede na kriterij inflacije.

Panorama: Ali je od naše osamosvojitve minilo že dovolj časa, da je mogoče oceniti, katere makroekonomske poteze so bile takrat za Slovenijo najpomembnejše in katere so dale dobre oziroma slabe rezultate? Kaj bi, gledano z današnjega zornega kota, bilo mogoče takrat narediti boljše?

Kračun: Če bi se za osamosvojitve odločali na osnovi ekonomskih kazalcev, potem najbrž do nje ne bi prišlo. Tu vendarle ni šlo za dogajanje, ki bi ga bilo mogoče obvladati zgolj z makroekonomsko politiko, ampak za nacionalni program in za najvišjo možno stopnjo nacionalnega soglasja o tem, da si bomo Slovenci sami krojili svojo usodo. Povsem logično je bilo, da je temu sledil močan padec gospodarske aktivnosti – na to možnost so nekateri ekonomisti opozarjali že pred tem.

Po osamosvojitvi pa so bila predvsem v obdobju Demosove vlade vprašanja ekonomske politike nekoliko v ozadiju ob celi paleti političnih vprašanj, ki so se tedaj porajala. Takrat je ekonomska politika pravzaprav temeljila samo na monetarni politiki centralne banke.

Zamenjava vlade sredi leta 1992 pa je spremenjenim razmeram ustrezno vzpostavila tudi nov politični koncept, kjer je v ospredje zopet stopilo gospodarstvo in ekonomska politika, kakor je to v vseh normalnih državah, kjer so osnovna nacionalna vprašanja rešena.

Panorama: Se danes kažejo tedanji ukrepi ekonomske politike za optimalne ali bi bilo mogoče storiti tudi kaj boljšega?

Kračun: To je težko oceniti, vendar bi lahko samo s stališča ekonomske politike rekli, da je bilo od osamosvojitve do sredine leta 1992 izgubljenega nekaj časa za vzpostavitev ekonomskopolitičnega koncepta. Mislim predvsem na tisti čas, ko je bila dose-

»Verjetno se v Sloveniji takšno obdobje zmerne inflacije, ki se je začelo sredi leta 1992, nekako končuje in ravno letos in prihodnje leto se bo pokazalo, ali se Slovenija lahko priključi razvitim evropskim državam tudi glede na kriterij inflacije.«

žena konvertibilnost in stabilnost tečaja, inflacijska inercija pa se je še kar nekaj mesecev nadaljevala.

Panorama: Gospodarska depresija v Sloveniji traja še od leta 1987, ko se je začel smanjševati tako fistični obseg industrijske proizvodnje kot število zaposlenih. Zdi se, da Slovenija še ni našla pravega zdravlila za gospodarsko ozdravitev in prenovu, kar mimogrede povedano ni uspelo še nobeni državi na področju nekdanje Jugoslavije. Kaj je po vašem mnenju zdravilo? Je to morda privatizacija?

Kračun: Gospodarska depresija je praktično dossegla dno v prvi polovici leta 1993, od takrat naprej pa imamo že dve leti opravlja s trajno in celo naraščajočo gospodarsko rastjo. Ne glede na mnoge nerešene probleme, ki izhajajo iz narave tranzicijskega gospodarstva, lahko na osnovi podatkov o gospodarskih gibanjih rečemo, da je Slovenija prva izmed tranzicijskih držav premagala transformacijsko recesijo in da so ji druge, uspešnejše tranzicijske države sledile z določenim zaostankom in z zaenkrat še nižjimi stopnjami gospodarske rasti.

Kar se tiče privatizacije, pa je treba reči, da to ni čudežno zdravilo za gospodarsko ozdravitev, ampak gre samo za sredstvo oziroma način, s katerim bomo vzpostavili normalne pogoje za delovanje tržnega gospodarstva, ki temelji na znanih lastnikih. S tem pač postane naš sistem primerljiv z družbenim in gospodarskim sistemom v državah razvite zahodne Evrope.

Res pa je, da preobrat v gospodarsko rast sovпада s sprejemom zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij in začetki njegovega izvajanja. Razlog je verjetno v tem, da je bila s sprejemom zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij in nekaterih ključnih podzakonskih aktov odpravljena negotovost, ki je pravzaprav v naši družbi vladala od definitivnega zloma koncepta družbene lastnine, do katerega je prišlo konec osemdesetih let. Ta negotovost je hromila normalno delovanje podjetij. Šele s sprejemom zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij je bilo te negotovosti konec, in tako so se v podjetjih lahko ponovno pričeli ukvarjati z reševanjem normalnih poslovnih problemov, ne pa z iskanjem bližnjic do lastnine. V letu 1993 so v Sloveniji tako ponovno začele oživljati gospodarske investicije.

Panorama: Slovenijo še vedno pesti tudi razdelitev starih dolgov nekdanje Jugoslavije. Kako gledate na ta problem?

Kračun: Nerešeno vprašanje jugoslovanskih dolgov je eden tistih faktorjev, ki nekoliko bremenijo Slovenijo, predvsem zaradi nekoliko težjega dostopa na finančna tržišča. Ustrezno je rešen tisti del dolgov nekdanje Jugoslavije, ki je povezan s Svetovno banko in Mednarodnim monetarnim fondom, medtem ko se glede dolgov do privatnih bank Slovenija še pogaja. Vendar je treba reči, da je velikost nerešene dela dolgov za Slovenijo ne glede na to obvladljiv problem, četudi bi imela v pogajanjih manj uspeha in bi na koncu »skupila« večji del dolga, kot so njena uradna pogajalska izhodišča. Tudi v najbolj »pesimistični varianti« ne bi koeficient servisiranja dolgov presegel 10 odstotkov tekočih deviznih prihodkov, problematično pa je, kadar znaša odstotek servisiranja 20 in več odstotkov vseh deviznih prilivov v posamezni državi.

Panorama: Kljub vsem težavam se razmere v slovenskem gospodarstvu vendarle izboljš-

šujejo. Kaj je povzročilo preobrat in ali gre po vaši presoji za začasen ali že trajen preobrat?

Kračun: Do dejanskega preobrata je prišlo leta 1993. Mislim, da so bili ključni trije faktorji. Prvič, gre za odpravo negotovosti v zvezi s privatizacijo, o čemer sva že govorila. Drugi faktor je povezan z našimi gospodarskimi odnosi do držav nekdanje Jugoslavije. V letu 1993 so se ti odnosi stabilizirali, resda na nizki ravni, ampak šele takrat so države na območju bivše Jugoslavije prenehale biti ključno

»Kar se tiče privatizacije, pa je treba reči, da to ni čudežno zdravilo za gospodarsko ozdravitev, ampak gre samo za sredstvo oziroma način, s katerim bomo vzpostavili normalne pogoje za delovanje tržnega gospodarstva, ki temelji na znanih lastnikih. S tem pač postanemo z našim sistemom primerljivi z družbenim in gospodarskim sistemom v državah razvite zahodne Evrope.«

tržišče za slovenske proizvode. V tem letu smo dosegli približno ravnovesno raven pri menjavi z državami bivše Jugoslavije, na katero je mogoče dolgoročno sorazmerno zanesljivo računati, hkrati pa se je končalo intenzivno krčenje in zapiranje teh trgov. V medčasu pa se je slovensko gospodarstvo utrdilo tudi na drugih trgih. Tretji ključni faktor preobrata pa je bila makroekonomska stabilizacija, ki je do začetka leta 1993 že dala prve rezultate. Tako smo

»Zamenjava vlade sredi leta 1992 pa je spremenjenim razmeram ustrezno vzpostavila tudi nov politični koncept, kjer je v ospredje zopet stopilo gospodarstvo in ekonomska politika, kakor je v vseh normalnih državah, kjer so osnovna nacionalna vprašanja rešena.«

že bili priče znižanju inflacije v dimenzije zmerne inflacije, dejanski konvertibilnosti in odpravi vseh ovir za trgovanje. Skoraj do konca leta 1992 je namreč Slovenije še imela razne uvozne kontingente, dodatne izvenearinske dajatve na uvoz in podobno, kar je izhajalo še iz stare zakonodaje. Skratka, k preobratu je veliko prispevala tudi liberalizacija na področju zunanje trgovine, do katere je prišlo po sprejemu nove slovenske liberalne zunanjetrgovinske zakonodaje, s katero smo nadomestili nekdanji jugoslovanski zunanjetrgovinski sistem. Vzpostavitev takšnega liberalnega zunanjetrgovinskega sistema pa smo si lahko privoščili šele potem, ko smo dosegli konvertibilnost tolarja. Nekdanja Jugoslavija si takšnega liberalnega sistema zunanje trgovine ni mogla nikoli privoščiti.

Panorama: Sedaj pa imamo, kakor kaže, težave, ker je tolar v razmerju do marke in drugih valut celo »premočan«. Ali ne obstaja nevarnost, da bo zato začel upadati izvoz? Kaj bi bilo mogoče v zvezi s tem storiti?

Kračun: Tolar se je v resnici znašel v tako imenovani apreciacijski zanki. To pomeni, da presežek deviznih prilivov nad odlivi zahteva interveniranje centralne banke v smeri, ki bi preprečila njegovo krepitev v primerjavi z drugimi valutami in s tem onemogočila izvoznike. Način, s katerim Banka Slovenije preprečuje apreciacijo tolarja in ki je hkrati protinflacijski, je sterilizacija presežka deviznih prilivov, kar pa zahteva, da centralna banka na denarnem trgu povprašuje po tolarjih, s čimer prihaja do vzdrževanja visokih obrestnih mer. Visoke obrestne mere pa ob trdnem tolarju spodbujajo dodatne devizni priliv iz naslova kapitaljskih transakcij, kar problem še zaostreje. Zato je po mojem mnenju potrebno monetarno politiko konicipirati tako, da bi bilo mogoče to apreciacijsko zanko preseškati.

Panorama: Veliko govorimo o nujnosti prestrukturiranja gospodarstva, vendar pa se dejansko dokaj malo vloga v nove tehnološke in nove proizvodne programe. Ali Slovenci zadnja leta dovolj investiramo?

Kračun: Po letu 1993 se je stopnja investicij začela dvigovati. Realni obseg investicij se je v zadnjih dveh letih povečal za okoli 30 odstotkov, vendar je to glede na delež investicij v bruto domačem proizvodu še vedno premalo – za vzdrževanje 5-odstotne gospodarske rasti bi potrebovali še nekoliko večji delež investicij.

Panorama: Ni naključje, da ravno trinajsto tematsko področje v tem intervjuju posvečamo vprašanju o plačah. To je nekakšno »nesrečno« vprašanje, ki že leta razdvaja Slovence. Kako vi gledate na problem politike plač pri nas?

Kračun: To je eno tistih vprašanj, kjer se mnenja krešejo in kjer je zato tudi precej prostora za nabiranje političnih točk.

Slovenija je, če primerjamo njene stroške dela s konkurenti iz vzhodnih držav, draga država, in precej ekonomskih problemov – od vprašanja izvozne konkurenčnosti pa do vprašanja zadostnih prihrankov za investicije iz domačih virov – bi lahko teoretično rešili, če bi bile plače nižje. Po drugi strani pa je zahodnoevropski življenjski vzorec, ki je nam blizu, tudi vzorec, ki zahteva višje plače, kot so sedaj pri nas. Povsem normalno je, da ljudje, ki vsak po svoje težijo k boljšemu življenju, vidimo izboljšanje svojih življenjskih pogojev tudi v povečanju

plač. Mogoče bi res ob nižjih plačah lahko katero od makroekonomskih bilanc izboljšali, vendar pa bi bila ekonomska politika, ki bi si za cilj zadala znižanje plač, kratkega daha.

Zaradi nevarnosti izgube konkurenčne sposobnosti na področju izvoza pa seveda v Sloveniji potrebujemo takšno dohodkovno politiko, ki bi preprečevala rast plač preko možnosti, ki jih izvoznikom narekujejo pogoji poslovanja na svetovnem trgu. Zaradi tega lahko plače naraščajo preko naraščanja produktivnosti dela pri izvoznikih le navidezno.

Problem pri nas, pa ne samo pri nas, je, da glavni impulzi za povečanje plač prihajajo iz tistih sektorjev, kjer njihove produktivnosti ne preverja svetovni trg. To so predvsem sektorji, ki se financirajo iz proračuna ali iz prodaje na domačem trgu v monopolnih pogojih. Vendar posledično to dviguje ceno dela, čemur morajo slediti tudi izvozni sektorji, ki si s tem poslabšujejo položaj. To je tisti problem, ki bi ga morala reševati dohodkovna politika.

Panorama: Nič manj »nesrečno« ni tudi vprašanje o davkih. Smo država, ki ima skoraj najvišje obdavčeno živo delo in najnižje obdavčen dobiček in premoženje. Kakšne bodo posledice tega?

Kračun: V zadnjih letih je bil eden od ciljev fiskalne politike tudi znižanje deleža javne porabe in potemtakem tudi davkov v bruto domačem proizvodu. Tak cilj je potrebno ohranjati še naprej, vendar je treba vedeti, da imajo davki oziroma javna poraba dva konca. Na eni strani je to res obremenitev, na drugi strani pa je koncept države z visokimi socialnimi standardi – kar Slovenija tudi je, tako na področju pokojninskega in invalidskega kakor tudi zdravstvenega zavarovanja in zavarovanja za primer brezposelnosti – ki terjaja svoj delež davkov v bruto domačem proizvodu. Mislim, da Slovenija ne sme pretiravati pri iskanju prihrankov na področju osnovne socialne mreže. Vendar pa so še možne racionalizacije. Še posebej, če bo bruto domači proizvod še naprej rasel po 5 odstotkov letno, lahko pride

obdavčenje porabe v obliki zvišanja prometnih davkov pomeni neposreden pritisk na cene in dviguje inflacijo, posredno pa tudi življenjske stroške in s tem pomeni pritisk na plače.

Verjetno pa še niso izkoriščene vse možnosti pri obdavčenju premoženja, predvsem nepremičnin in zemljišč. Razumno obdavčenje lastnine na zemljiščih, ob izjemah za osnovne stanovanjske potrebe in kmetijstvo, bi poleg ustreznih fiskalnih učinkov pripomoglo tudi k racionalnejši uporabi prostora. Tudi predvideno odpiranje trga z nepremičninami ob vključevanju v Evropsko unijo zahteva takšno rešitev čim prej.

Panorama: Mnogi se bojijo tujega kapitala, češ da bomo z njimi zgubili suverenost na ekonomskem področju. S tem je povezano tudi vprašanje lastništva tujcev nad zemljo in nepremičninami. Gre za realno bojazen?

Kračun: V principu razviti svet ne postavlja vprašanj glede nacionalnosti kapitala in tudi veliki večini kapitala, ki ima institucionalne lastnike, bi težko določili nacionalnost. Država ima od tujega kapitala in od direktnih tujih investicij predvsem korist, saj odpiranje delovnih mest in plačevanje davkov daleč odtehtata morebitno repatriacijo dobička. Previdnost v zvezi s tujim kapitalom je potrebna samo, kadar gre za temeljne nacionalne interese in kadar gre za razpolaganje z zelo omejenimi naravnimi faktorji. Če se Slovenija želi po svoji gospodarski učinkovitosti in življenjskem standardu približati razvitim evropskim državam, se ne bo mogla odpovedati prednostim, ki jih prinašajo tuje naložbe.

»Zaradi nevarnosti izgube konkurenčne sposobnosti na področju izvoza pa seveda v Sloveniji potrebujemo takšno dohodkovno politiko, ki bi preprečevala rast plač preko možnosti, ki jih izvoznikom narekujejo pogoji poslovanja na svetovnem trgu. Zaradi tega lahko plače naraščajo preko naraščanja produktivnosti dela pri izvoznikih le navidezno.«

Panorama: Na koncu bi vas še povprašali za praktičen nasvet našim bralcem. Danes povprečen delavec od plače težko kaj prihrani, lahko pa se mu zgodi, da sadene na loteriji. Kaj bi mu kot ugleden makroekonomist svetovali, če bi sadel na loteriji milijon tolarjev. Naj denar naloži v banko in mesečno troši obresti, naj kupi vrednostne papirje ali naj preprosto vse še prvi čas zapravi?

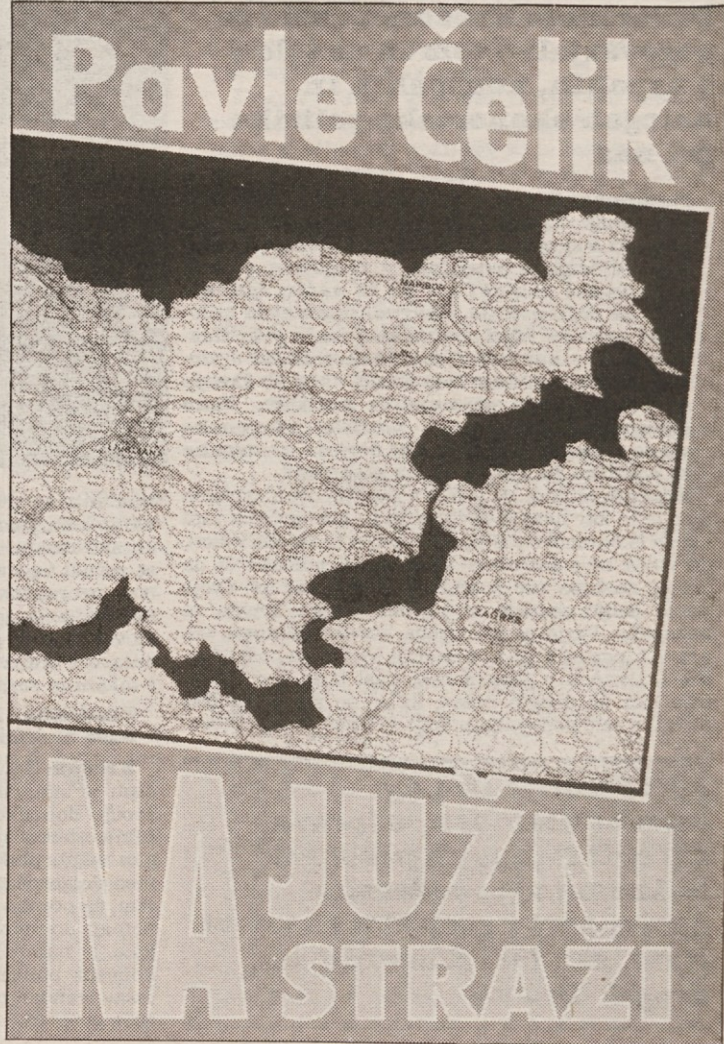
Kračun: Pri naložbah vedno primerjamo predvideni donos s tveganjem. Varčevanje v banki velja za najbolj zanesljivo naložbo. V trenutni situaciji visokih obrestnih mer celo ta naložba daje po vseh kriterijih visok donos. Vendar glede na to, da se bodo obrestne mere slej kot prej normalizirale, takšna naložba ne bi dala posebno visoke rente na dolgi rok. Pri vrednostnih papirjih obstajajo pač papirji z različnimi donosi in različnimi stopnjami tveganja. Lastnik kapitala se mora sam odločiti, ali ima raje »goloba na strehi«, kar v bistvu so papirji z visoko obljubljeno donosnostjo, ali pa državne obveznice, ki naj bi bile podobno varne kot bančne vloge. Najboljši nasvet je razporeditev kapitala na različne naložbe z različno donosnostjo. Vsekakor ni dobro špekulirati s prevelikim delom prihrankov. Posebno pozornost pa je treba, zlasti zato, ker smo v tranziciji, posvetiti preverjanju verodostojnosti obljub. Izdaja vrednotnega papirja je namreč obljuba in preveriti je treba, ali jo je tisti, ki jo daje, sposoben in voljan tudi izpolniti.

Tomaž Kšela

Mag. Pavle Čelik se v svojem najnovjšem delu loteva dokaj nehvaležne teme – vzpostavljanja meje med Hrvaško in Slovenijo v času njenega osamosvajanja. Opisuje posamezne dogodke in ljudi, dileme in odnose s hrvaškimi obmejnimi organi ter vrednoti posamezna dejanja. Gre za delo, ki ima tudi pomembno zgodovinsko razsežnost, saj so razmerja s to našo sosedo zaradi meje še zmeraj vznemirjujoča, kamen spotike in politiziranja.

Cena knjige je 2600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, tel. 061/321-255; 13-35-255; faks: 311-956.

Piše: Martin Ivanič

Dolga vas – zgodba o uspehu

Vprašanje je, ali zgodba sodi v ta časopis. Ni pa nobenega dvoma, da je več kot akutna. Je tudi skrajno sramotna za obe državi, ki ju Dolga vas »povezuje«. Če se je mogoče čemu čuditi, potem kvečjemu osupljivi potrpežljivosti domačinov. Nekaj izsiljenih sestankov (morda je to stična točka s sindikalnim časopisom, saj smo včasih štrajku rekli izsiljen sestanki) in nekaj zgolj demonstrativnih zapor ceste pomeni toliko kot zdravljenje gan-grene z mlačnim metinim čajem.

Domnevam, da bo iz nadaljnjih stavkov mogoče razbrati, da sem jaz dejansko proti slovenski osamosvojitvi. A en »jugoslovenar« več ali manj, ni pomembno. Problem Dolga vas se je, ne glede na to, da uresničitev tisoletnih sanj nima cene, začel z osamosvojitvijo. Najbrž ni treba imeti posebno dobrega spomina, da bi (še) vedeli, da so nam osamosvojitveni arhitekti obljubljali med in mleko. Zdi se, da so vsaj sami verjeli lastnim besedam. Ni si namreč mogoče drugače kot z nekakšno samovšečno preobjektivnostjo razlagati bebave odločitve (zaenkrat še vedno »neznanih storilcev«), da mejo s Hrvaško spremenimo v moderno Vojno krajino. Pa so kovači novega časa dali graditi bunkerje, ki so upravičeno užalili sicer preveč narcisoidne Hrvate, zlasti samega poglavnika.

Človek zablude ne bi niti omenjal, če ne bi šlo za povsem zgrešeno zapravljjanje energije, denarja in časa za ureditev napačnega dela državne meje. Ni dvoma, da bi za denar, o katerem se nam, resnici na ljubo, niti ne sanja, kar lepo uredili, se pravi razširili in posodobili kakšen mejni prehod. Kateri naj bi to bil, bi bili državno-politični jasnovidci zlahka ugotovili, saj so se v preokrovanju naše bodočnosti v celoti izkazali. Še veliko bolj perverzno pa bunkerska revolucija deluje, ko jo vzporedimo z nekim drugim dejstvom.

Seveda nisem šel preverjat, vendar bi se povsem zanesljivo izkazalo, da je imel takratni obrambni minister Janez Janša (ki nam je pred tem razlagal, da je JLA papirnati tiger) pri »fortifikaciji« južne meje precej besede. To, kajpak, v ničemer ne zmanjšuje odgovornosti notranjega ministra Bavčarja. No, ta isti Janša v svojih lanskih »Okopih« (tudi naslov knjige kaže, da se rad igra vojaka, dasiravno je kot mladinski aktivist in antimitaristični novinar izjavil, da je vsaka vojska slaba in da bi bila takšna tudi morebitna slovenska) posmehljivo, žaljivo in potrjeno govori o tajnih varnostnih objektih na Kočevskem kot o nekakšnem Mačkovem Volčjem brlogu, zgrajenem verjetno za potrebe poz-

neje nastale Organizacije... Slovenci, ki Janši prikimavajo, pritrkavajo in poznavajo preprosto zaradi njegove resnicoljubnosti, takšnih stvari ne opazijo. Ali pa so bolj pronicljivi od nas povprečnežev in jim je jasno, da je vse, kar na videz demantira Janševo načelnost in objektivnost, »apriorna zarota Organizacije«.

Brez večjega truda lahko opazimo, da se sedanji predsednik vlade rad vidi in predstavlja kot nekakšen racionalen popravlja-lec zablod socialističnega režima in seveda tudi garniture, ki jo je nasledil. Trudi se, da bi nas prepričal o svoji strateški odliki, po za-slugi katere vso svojo energijo namenja globalnim – ali če hočete, magistralnim vprašanjem razvoja in se ne pusti motiti malim banalnostim, ki sicer nadlegujejo državljane, a za one strateške cilje je pač treba potrpeti. (Gotovo se še spomnite žavbe, ki so jo politiki včasih imenovali lepša bodočnost!)

Verjetno spadam med tiste politične kratkovidneže, ki se jim zdi, da so mejni prehodi sestavni del pojma »transitni značaj slovenskega ozemlja«. In da je mejni prehod »ustanova«, preko katere se popotnik prvič sreča z državo, v katero oz. skozi katero potuje. Slejkoprej spada med moje zablode tudi prepričanje, da je pot od jadranskega bazena na vzhod nekaj trajnejšega od (upajmo!) balkanske vojne. Kajti na zahodu imamo opravka s prenaseljenimi nacionalnimi gospodarstvi, na vzhodu pa kopico novih držav z izjemnim gospodarskim povpraševanjem. Najbrž gre zgolj za mojo naivnost, če menim, da bodo Hrvati poskušali s pospešenim (dejansko strateškim) posodabljanjem poti od reškega pristanišča oz. obale na vzhod svoje države Sloveniji odvzeti kar največ tranzitnega kolača.

Če slučajno nisem povsem

v zmoti, tedaj moram ugotoviti, da ima Drnovškov čut za strateško tudi v tej točki resno hibo. Če ne bi bilo tako, tedaj bi zagotovil, da bi se ob povečevanju proračunskih postavk za nekatere porabnike (zlasti državni zbor in svet, kabinet predsednika, računsko sodišče, varuh človekovih pravic itn.) ne povečeval za več sto procentov (vsaj ne za velike milijone tolarjev zgolj za nabavo službenih vozil), temveč bi se našlo nekaj denarja tudi za tisto ušivo cesto in mejni prehod v Dolgi vasi. Če bo sedaj kdo trdil, da prehod ni problematičen samo zaradi dobesedno saboterske politike slovenske države, potem je treba ugotoviti naslednje: Vrednost slovenske države se meri tudi po tem, koliko je sposobna, diplomatsko in drugače, »sforsirati« rešitve, ki so v skupnem interesu. Ni treba spominjati, da se vsi od predsednika države in premiera do ministrov, z zunanjim na čelu, hvalijo z odličnimi madžarsko-slovenskimi odnosi, pri čemer nam hoče vsak posebej do-povedati, da so takšni prav po njegovi zaslugi. Da pa je pri tem naš interes večji kakor madžarski, je jasno vsakemu cepcu. Kajti Madžari bodo ta tranzit pokasirali, pa najsi pride od njih preko Hrvaške ali čez Slovenijo.

Nesposobnost in topoumna brezbrzičnost slovenske oblasti do tega problema je veliko bolj grozljiva od skrajno izprijene brezbrzičnosti do problemov prizadete prebivalstva, voznikov, mejnega osebja in ne nazadnje živine v tranzitu. Je tudi neprimerljiva z milijoni, ki jih namerava osupljivo impotentna državna birokracija od predsednikovega kabineta navzdol zapraviti za poslovne prostore in službene avtomobile, zaradi česar bi jo seveda morali državljanji, če ne bi bili takšne mile jere, zmetati skozi okna njenih potratnih brlogov.

nika to funkcijo prevzame podpredsednica.

To stališče je bilo takrat sprejeto in poslanka Mihaela Logar je bila izvoljena za predsednico odbora za mednarodne odnose. To naloge je tudi dobro opravljala. Z njeno izvolitvijo se je zagotovila tudi kontinuiteta v delovanju tega pomembnega parlamentarnega telesa.

Po tej analogiji bi morali sedanjega podpredsednika odbora za mednarodne odnose Boruta Pahorja takoj, brez političnih zapletov, izvoliti za predsednika. Nihče ni nikdar zanikoval Pahorjevih visokih strokovnih kvalifikacij in ni imel pripomb na njegovo podpredsedniško delo. Borut Pahor se je tudi mednarodno uveljavil, zlasti kot šef naše parlamentarne delegacije v Svetu Evrope.

V sedanjem kočljivem zunanje-političnem položaju naše države bi nujno potrebovali normalno in nebolečo proceduro pri izvolitvi predsednika odbora za mednarodne odnose. S tem bi tudi zagotovili kontinuiteto dela tega pomembnega telesa in s takšnim ravnanjem pred svetom dokazali, da vodimo usklajeno zunanjo politiko, ki v ospredje postavlja naše nacionalne interese.

Zgodilo pa se je nekaj povsem nenormalnega. Odstavljeni zunanji minister Ljotić Peterle se je začel vehementno zavzemati za položaj predsednika odbora.

S svojo kandidaturo je poskrbel za strankarske zdrahe tudi na zunanje-političnem področju. Glede na zgrešeno politično dejanje z »Oglejsko listino« bi Peterletovo ustoličenje za predsednika odbora za mednarodne odnose postavilo pod vprašaj kontinuiteto dela. Poleg tega bi zaostri-lo odnose s sedanjim zunanjim ministrom Zoranom Thalerjem.

Koalicijska razmerja v vladi ne bi smela imeti nič skupnega z izvolitvijo predsednika parlamentarnega odbora; razen če ni mišljena »kravja kupčija«, ki so jo nakazali nekateri poslanci SKD z grožnjo, da se bodo pridružili opoziciji v interpelaciji zoper pravosodno ministrico Zupancičevo, če Peterle ne bo izvoljen za predsednika odbora. S tem so dali vedeti, da jih argumenti sploh ne zanimajo, ampak jim je zgolj do političantskega »kupčkanja«.

Naš parlament bo ravnal trezno in v najboljšem interesu naše zunanje politike, če bo za predsednika odbora za mednarodne odnose izvolil Boruta Pahorja. Ne zato, ker je poslanec Združene liste socialnih demokratov, ampak zato, ker je sedanji podpredsednik tega pomembnega parlamentarnega telesa. In ker bi z njegovo izvolitvijo zagotovili normalno nadaljevanje ustvarjalnega dela na mednarodnem področju.

deca in seštevanka več odtehta kot kakršnokoli družinsko ognjišče.

Rimokatoliška patriarhalnost obeša **bivanjsko** osveščenost ženske na sramotilni kamen in jo v svojem nenaravnem bistvu prisiljuje v vlogo **matere**, ki naj opravi svoje tostrano poslanstvo v delavnici rojevalnice, saj je dogma o ljubezni le pravilica za lahko noč romarjevemu detetu.

Popapeževanje **materinstva** ni nič drugega kot ustrahovanje in zanikanje kakršnekoli **civilnosti** tako občestva kot celotne strukture družbe. To je totalitarnem črni barve, ki prepoveduje vsako vrednotno spoznanja in prepričanja, pravzaprav ubija vero posameznika. Ko se **Slovenecem** tuja rimokatoliška cerkev široko-usti o usmiljenju, nas spreleti po vsem životu mrazotnost laži, saj nam živi spomin kaže s krvjo umazane roke in skvarjeno dušo.

Civilnih jasil za deco, še prej pa **civilne** domačogonjiščne zibelke za rojeno dete iz ljubezni in svobodne odločitve ne prepustimo neživiljenjski dogmi.

Slovenec, predvsem pa slovenska mati, ne ustraši se pa-pjevega izobčenja, ampak si spiši sam svoj Evangelij življenja!

arena

Z uredbo o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju smo dobili še en skrajno bedast predpis. Pod njim je sicer podpisan sam predsednik vlade, zagotovo pa ni zrasel na njegovem zelniku, pač pa v notranjem ministrstvu, ki je zadolženo za prometne zadeve, glavni šef pa je tam Andrej Šter. Predpis je bu-tast zato, ker je spisan pod

Butalec

pritisком zelenih birokratov in je neživiljenjski.

Spričo nesramnosti, ki so jih vozniki motornih vozil, bogve pa, če tudi kolesarji, začeli počenjati v naravi, je bil predpis, ki bi zajel dirke v naravi, seveda potreben. Toda boljšega od tega, ki ga imamo sedaj, bi si izmislili celo v Butalah.

Tudi kolesarji se odslej ne smejo voziti v naravnem okolju. Naravno okolje pa je vse zunaj mest, vasi in drugih naselij ter nekategoriziranih cest in drugih prometnih površin, ki so namenjene za vožnjo, kar je oslarija na kvadrat. Na deželi, na primer, kjer ljudje sedijo na kolo tudi takrat, ko gredo na oddaljeno njivo, se ne bodo smeli več voziti po kakšnih poljskih stezah, ker te seveda niso namenjene za vožnjo. Kakšna prilika za vaske žandarje, ki bodo poslej lahko tičali v koruzi in oprezali za svojimi sosedi. Kajti kazni za tako reč je nič več in nič manj kot deset tisoč tolarjev.

Ali pa tale Šterova oslarija: poslej se smemo voziti samo strogo po cestah in tudi kolovozih, avto ali kolo pa smemo ustaviti le pet metrov zunaj vozišča, če temu ne nasprotuje lastnik zemljišča. Denimo, da se na kolovozu srečata policijski avto in kolesar. Eden se seveda mora umakniti, toda previden in pameten kolesar bo storil najbolje, če bo sedel na sredo kolovoza in čakal, da se mu umakne policija. Kajti če bo šel s kolesom s kolovoza, lahko pričakuje, da bo izza grma skočil lastnik in protestiral. In potem bo iz policijskega avtomobila stopil gospod policist, vzel blok in kolesarju zaračunal deset tisoč tolarjev. Prav mu je, naivnežu, kdo pa je kriv, če ne pozna zakona.

Gospod Šter je zagrenil življenje tudi zaljublencem in podobnim kategorijam državljanov, ki jim je avto edini ali najprimernejši kotic. Z izleti in skrievanju v naravi poslej ne bo heca, kajti taka reč sedaj stane petdeset tisoč tolarjev. Hotelirji si najbrž že manejo roke. Kdo pa bo dajal take denarje, če pa je hotelska soba vsaj trikrat cenejša. Kako krasno bodo poslej policaji letali naskok in stikali za grmovjem po celi državi.

Gospod minister Šter ima morda v rokavu velik posel. Kolesarji, ki so doslej odhajali v naravo, morajo poslej svoje konjčke parkirati samo tik ob cestah. Bog ne daj, da bi zdravili po kakšni stezi v gozdno senčico. Kdo bo dobil državno koncesijo za postavljanje stojal za parkiranje koles? Ali pa si gospod Šter predstavlja, da bodo ljudje svoje bicikle nosili v naravi kar na hrbtu. Edino to namreč ni kaznivo.

Seveda ni težko uganiti, da za takšnimi predpisi, kot je uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju, stoji slovenski zeleni lobi, ki ga vodi poslanec dr. Leo Šešerko. Zeleni so v sleherni državi še kako potrebni, saj ni prav nobenega dvoma, da si človeštvo obstoj na tem planetu naravnost grozljivo ogroža. Tudi v omejenih uredbi je nadvse dobrodošlo določilo, ki prepoveduje na gozdnih in makadamskih cestah v gozdnem prostoru in na zavarovanih območjih organizirati vož-

Ekobirokrat

nje z motornimi vozili ali njihovo uporabo za testne in kros vožnje, športne in tekmovalne ter reklamne in njim podobne prireditve. Divljanje z mopedi prav gotovo nima nič skupnega z mirnimi in lepimi izleti v naravo in naravnost dobrodošlo je, če bo tega poslej manj oz. sploh ne.

Žalostno je le, da so zaradi takih oškodovani tudi vsi drugi, ki si s pomočjo prevoznega sredstva želijo približati naravo, ki jo tudi spoštujejo in varujejo. Toda kaj, ko imajo opravka z birokrati, pa čeprav so zeleni. Gospod Šešerko je v parlamentu uspel celo z zamisljo o tisočih in tisočih kilometrih kolesarskih stez po vsej državi, kar je sicer hvalevredno, le da ima miselno napako. Gospod Šešerko si kolesarje najbrž predstavlja tako, da bodo non stop vozili po njegovih kolesarskih stezah in samo po njih, zaviti z njih na kakšno stranpot pa bo že protidržavno dejanje, pa čeprav bo šlo samo za miren piknik od radovednih oči.

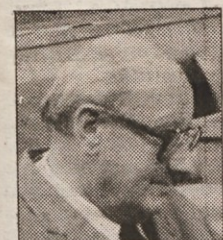
Če bi šel gospod Šešerko, namesto da modruje v parlamentu, malce po tej deželi in videl po gozdnih in grapah na stotine divjih odlagalšč odpadkov, bi se lahko zamislil in se raje boril za njihovo odstranitev. Sedaj bodo kolesarje po gozdnih smeli preganjati tudi gozdarski inšpektorji. Doslej pa jim še na misel ni prišlo, da bi gozdarske organizacije nagnali njihove gozdove očistiti vso svinjarijo, ki so jo ljudje tja navlekli v desetletjih.

Ljubitelji in spoštovalci narave bodo gospodu Šešerku zagotovo zatrdili, da jih prav nič ne moti kolesar, ki se mirno pripelje po gozdni stezi, da pa jih v slabo voljo spravljajo odvrženi štedilniki, gradbeni material, avtomobilske gume in avtomobili, na kar človek naleti tudi tam, kjer bi to najmanj pričakoval. Ne skrbi ga, da se, denimo, vulkanizerji naravnost dušijo v skladovnicah obrabljenih gum, ker jih ne vzamejo na nobenem odpadu, ker jih nihče ne sežiga, in tudi industrija jih več ne mara za reciklažo. Zato jih ljudje pač, kar je obsojanja vredno, odmetujejo, kjer se le da, zeleni lobi pa nič.

Seveda, ob skrbi, kaj bo z nuklearnimi odpadki, so stara pločevina in gume in druga šara pravi mačji kašelj. In ker vedo, da za radioaktivne odpadke nimajo nobenega pravega odgovora, si celijo svojo neuspešnost tam, kjer je najmanj potrebno, pri kolesarjih.

Boza Gloda

Nepotrebni zapleti

Piše: Jože Smole

Zapleti okrog izvolitve predsednika parlamentarnega odbora za mednarodne odnose so povsem nepotrebni. So pa tudi politično škodljivi. Kažejo na neučinkovitost parlamentarnega mehanizma. Veliko energije se usmerja v napačno smer in dragoceni čas se troši v prostem teku. Naši tuji partnerji pa si seveda mislijo svoje ob dejstvu, da je pomembno parlamentarno telo še dva meseca brez predsednika.

Do zapletov sploh ne bi prišlo, če bi se po imenovanju Zorana Thalerja za zunanjega ministra izbrala enostavna in tudi najbolj racionalna pot: PODPREDSEDNIKA ODBORA ZA MEDNARODNE ODNOSI BI MORALI TAKOJ IZVOLITI ZA PREDSEDNIKA. Konec koncev ima vsako parlamentarno telo podpredsednika zato, da nadomešča odsotnega predsednika, in če gre ta na novo dolžnost, je pač najbolj logično, da ga na predsedniškem mestu zamenja podpredsednik.

Za takšno normalno rešitev obstaja že presedan. Ko je nekdanji predsednik odbora za mednarodne odnose Matjaž Šinkovec bil imenovan za veleposlanika v Veliki Britaniji, sta se pojavila dva

resna kandidata za predsednika. Socialdemokratska stranka je predlagala V. Puklja in se sklicevala, da ji pripada to mesto, sicer bi se narušila medstrankarska razmerja v parlamentu. Združena lista je predlagala B. Pahorja z argumentacijo o njegovi strokovni podkovanosti. Razmerje sil pa je bilo takšno, da sta za izvolitev imela slabe šanse tako Pukelj kot Pahor. Kot tedanji član odbora za mednarodne odnose sem predlagal, naj bo za predsednico izvoljena podpredsednica Mihaela Logar. V obrazložitvi sem navedel, da me ne zanima, da poslanka Logarjeva pripada Slovenski ljudski stranki, bistveno je, da je kot podpredsednica vestno opravljala svojo funkcijo. In logično je, da po odhodu predsed-

hkrati pa ukazati rojevanje lačne in bose dece, češ, da bomo rimopinisti ja našeli številnejšo množico ljudi, ni sprenevanje, ampak je **eksistencialno** oblastništvo brez primere. Besedičiti o svetosti življenja, hkrati pa ne upoštevati **kvalitete življenja**, je blago rečeno pohodništvo pankretizma, saj bi ravno pankrti in pankrtice najbolj klečeplazno romali k pomnikom, kjer se slepovidnim ovčicam prikazujejo razne svetnice, ki mišajo in trepetajo po nedeživetem.

Svetosti in kvalitete življenja bi bilo gotovo več, če bi se sami papiristi teh dveh vrednot **bivanjsko** držali tako dosledno, kot jim to narekuje njihova lastna določitev življenja, ne pa da je spolnostnih prikritih igralnic toliko, kolikor je popov, saj navsezadnje prirode ne more skriti nihče, ker je ona pač edini stvarni prostor **bivanja**, v katerem tudi **eksistenca** šteje svoj čas, saj je vse drugo le ničeva laž brez repa in glave. Sveti Oče je seveda svojim služabnicam nunam nedolžnicam z lakatjo zaklenil prirodno srečo, katere ključ nosi zmerom s sabo, kamorkoli ga že pot zanese. Ključavnice za kapelčarje, cerkvenjake in druge samostanske ke pa seveda ni, saj deca so pač

še v onstranst, kjer jih bo doletela satanizacija, ker se pač niso pokorili zemeljskosti kot eksplirani zahtevi po enoumju, eno-ničnosti in enooblastju na vseh črtah življenja. Sploh pa je ukazovalno prepovedano kakršnokoli spraševanje, pogovarjanje, razmišljanje, spoznavanje, izpovedovanje in odločanje, skratka dvo-govor, dogovor in dogovarjanje, saj je navsezadnje ukazovalnost, izrečena v tujejezičnem besedju, tako korenito nerazumljiva za rimokatoliške vernike, da je vsak poskus individualizacije **Evangelija življenja** kar vesoljni nesmisel.

Okrožnica Svetega Očeta na papeško prepoznaven način absolutizira eno samo izvoljeno resnico in **eksistenci** ne dovoljuje niti najmanjše svobodne izbire in avtonomije ter avtohtone odločitve. Govorilci o svetosti življenja,

Piše: Drago Kuhar

Groza bivanja

Prejšnjega tedna, natančneje 30. marca 1995, so ljudstva sveta, narodi in svojih domovinah in nacije v lastnih državah, predvsem pa posamezniki kristjani rimokatoliške vere doživeli pravo **grozo bivanja**, saj je papež kot Sveti Oče zapovedovalno izkričal v neživem jeziku, v narodu tujem jeziku, v latinščini, **encikliko**, svoje pismo o verskih in moralnih vprašanjih. Ali bolje povedano, podpisal je **eksistencialno** in politično okrožnico ukaz, ki se jo lahko bere le kot bojno napoved vsem tistim rimokatoliškim kristjanom na Zemlji, kateri bi si dovolili bivati drugače; točneje rečeno v nasprotju z vati-kanskim dogmatiko, ker jih bo doletela svetoočetovska božja kazen. To pa pomeni totalno izobčenje iz življenja kot **bivanja** v celoti in bodo kot izobčenci tostransti zemeljske grehe nesli s sabo

Vladni predlog obrazložitve predloga državnega proračuna za leto 1995

KAKO RAZDELITI ČEZ 510 MILJARD SIT PRORAČUNSKKE POGAČE

1. Uvod

Leto 1995 lahko z vidika prave državnega proračuna in celotne globalne bilance javnega financiranja opredelimo kot leto sprememb. Tako na področju celotne organiziranosti državne uprave in lokalne samouprave kot pri njunem financiranju je prišlo konec leta 1994 do bistvenih sprememb. Z reformo lokalne samouprave in novim zakonom o financiranju občin so s 1. januarjem 1995 tudi v finančnem pogledu začele delovati nove občine. Konec leta 1994 sta bila sprejeta zakona o upravi in o organizaciji in delovnem področju ministrstev, ki sta – tudi v povezavi z reformo lokalne samouprave – zahtevala prenos vrste nalog iz občinske na državno raven ter uvedbo nove organiziranosti državne uprave.

Vse te spremembe so bile sprejete tik pred koncem preteklega leta in so v veliki meri vplivale na pripravo državnega proračuna. Ocene njihovih finančnih učinkov na proračun in na globalno bilanco javnega financiranja, kot tudi njihove posledice na celotno organiziranost državne uprave so se dograjevale in dopolnjevale v času priprave predloga proračuna v prvih dveh mesecih letošnjega leta zato še niso bile vključene v proračunski memorandum.

2. Globalni okvirji javnega financiranja v letu 1995

Predlog državnega proračuna za leto 1995 in spremljajoče globalne bilance javnega financiranja za leto 1995 izhajajo iz osnovnih predpostavk, ciljev in smeri ukrepov ekonomske in socialne politike, kot so opredeljeni v Proračunskem memorandumu za leto 1995, ki ga je sprejel Državni zbor v mesecu decembru lani in v osnutku socialnega sporazuma.

Vlada je pri pripravi predloga državnega proračuna za leto 1995 izhajala iz temeljnih ciljev proračunskega memoranduma, ki so usmerjeni zlasti v nadaljevanje naraščajoče gospodarske rasti, znižanje inflacije na približno deset odstotno letno raven, povečanje konkurenčne sposobnosti podjetniškega sektorja, zmanjšanje deleža javnofinancičnih prihodkov in odhodkov v bruto domačem proizvodu, pospeševanje procesa gospodarskega in finančnega prestrukturiranja, ohranjanje dosežene ravni socialne varnosti. Za dosego teh ciljev bo potrebno usklajeno vodenje glavnih politik – ekonomske, monetarne in socialne politike – ki bo vodilo k oblikovanju večjega notranjega in zunanjega makroekonomskega ravnovesja. Ti cilji so kot osnovne usmeritve zapisani tudi v Socialnem sporazumu za leto 1995.

V predlog državnega proračuna in v predlagano globalno bilanco javnega financiranja za leto 1995 so vgrajena naslednja izhodišča iz memoranduma:

1. V letu 1995 bodo celotni javnofinancični prihodki in odhodki naraščali za polovico počasneje od rasti bruto domačega proizvoda. S tem bi se delež celotnih javnofinancičnih prihodkov v bruto domačem proizvodu znižal od 47,1 %, doseženih v letu 1994, na 46,2 % v letu 1995 (kar je nekoliko bolj, kot je bilo predvideno v memorandumu). Delež celotnih javnofinancičnih odhodkov v bruto domačem proizvodu pa bi se po predloženi globalni bilanci znižal od 47,3 % v letu 1994 na 46,2 % v letu 1995, kar je za celo odstotno točko manj, kot je bilo predvideno v memorandumu.

2. Skladno z izhodišči memoranduma se nadaljuje postopno razbremenjevanje podjetij. V letošnjem letu ne predvidevamo novih davčnih virov, nekateri dosedanj viri so ukinjeni, pri drugih pa prihaja do znižanja. Ukinjen je davek na previsoke plače in posebni prispevek za solidarnost. Znižana je stopnja davka na dobiček pravnih oseb. S predvideno uveljavitvijo zakona o carinskih tarifih bodo sredi leta ukinjene posamezne vrste uvoznih dajatev. Stopnje prispevkov za socialno varnost se v letu 1995 – v primerjavi z veljavnimi stopnjami do konca leta 1994 – ne bodo povečale; v primerjavi s povprečjem leta 1994 pa se bodo znižale za 0,6 odstotnih točk.

3. V okviru celotnih javnofinancičnih odhodkov bodo skupni odhodki državnega proračuna, vključno s transferi v druge javnofinancične blagajne, znašali 510,4 mlrd SIT ali 23,6 % bruto domačega proizvoda, kar je za 0,7 odstotnih točk več kot je znašala njihova realizacija v letu 1994. Odhodki, ki so posledica prenosa nalog iz občin, iz ukinjenih sredstev solidarnosti in iz naslova vključitve nekaterih nalog, ki se doslej niso financirale iz proračunskih virov, bodo znašali okoli 26 mlrd SIT ali 1,1 % bruto domačega proizvoda in pomenijo v proračunskih odhodkih 5 %. Proračunski odhodki, ki so bili že doslej vključeni v državni proračun, bodo v letu 1995 predstavljali 22,5 % bruto domačega proizvoda, kar je za 0,4 odstotne točke manj kot v letu 1994.

4. Proračunska poraba države – brez transferov sredstev v druge javnofinancične blagajne (to je v občine, pokojninsko-inva-

lidsko zavarovanje in v zdravstvo) bo po predlogu proračuna znašala 464 mlrd SIT ali 21,5 % bruto domačega proizvoda, kar je enako kot je bilo predvideno z memorandumom, kljub prenosom nalog iz občin, in vključitvi nekaterih nalog, ki se doslej niso financirale iz proračunskih virov.

5. Z reformo uprave in spremljenim sistemom financiranja občin bo proračunska poraba novih občin znižala udeležbo v bruto domačem proizvodu od 5,4 % v letu 1994 na 4,2 % v letu 1995.

6. Odhodki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje v priloženi globalni bilanci javnega financiranja izhajajo iz sprejetega finančnega načrta ZPIZ za letošnje leto, vendar ob predpostavki, da se bo spremenil doseženi način usklajevanja pokojnin ter ohranil dodatek za rekreacijo upokojencev na realno nespremenjeni ravni iz leta 1994. Z ukinitvijo sedanjega načina poračunavanja, pokojnin za nazaj ter prehodom na enak način trimesečnega usklajevanja, kot je predviden za plače in socialnovarstvene prejemke, bi se odhodki pokojninske blagajne znižali za okoli 9 mlrd SIT. Izplačilo realno nespremenjenega regresa za rekreacijo v letu 1995 pa bi pokojninski blagajni omogočilo dodatni 2 mlrd SIT nižje odhodke. V primeru, da teh ukrepov ne bi sprejeli, bi se odhodki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje v letošnjem letu približali 306 mlrd SIT in bi namesto predvidenih 13,6 % bruto domačega proizvoda dosegli 14,1 % BDP. Primanjkljaj pokojninske blagajne pa bi se povečal za 10–11 mlrd SIT.

7. Z memorandumom je vladi naloženo, da zagotovi nemoteno poslovanje pokojninskega zavoda ob nespremenjeni stopnji, tako da prevzame plačilo dela socialnih korektivov. Zato je predvideno, da se bo obseg sredstev iz državnega proračuna povečal iz 16 mlrd SIT v letu 1994 na 30 mlrd SIT. Od tega predstavlja pokrivanje tekočih obveznosti 19,7 mlrd SIT, pokrivanje obveznosti iz preteklih let dobrih 5 mlrd SIT, nadaljnjih 5 mlrd SIT pa bi predstavljalo črpanje rezervnega sklada, naloženega v državne vrednostne papirje. Vlada ocenjuje, da večji transfer sredstev iz državnega proračuna ni možen, ker bi to zahtevalo dodatno zmanjševanje proračunske porabe države. Ker okoli 65 % proračunske porabe države, zaradi njenega značaja na kratek rok ni mogoče znižati (plače, socialni transferi, javni dolg in nekateri drugi nameni) bi nadaljnje povečanje transferov v pokojninsko blagajno pomenilo dodatno realno zmanjševanje predvsem na področju investicij in subvencij, kar pa bi povratno vplivalo na zmanjšanje predvidene gospodarske rasti. Povečan primanjkljaj pokojninske blagajne bi zato zahteval povečano zadolževanje v tujini ali pa povečanje prispevne stopnje.

8. Odhodki za obvezno zdravstveno zavarovanje upoštevajo dodaten prenos dela obveznega zavarovanja v prostovoljno zavarovanje. Nastali deficit v zdravstveni blagajni v višini 4,5 mlrd SIT bo pokrit s črpanjem rezervnega sklada naloženega v državne vrednostne papirje. Celotni odhodki za obvezno zdravstveno zavarovanje z investicijami

v zdravstvene zavode bodo znašali 7 % bruto domačega proizvoda, enako kot je predvideno v memorandumu.

9. Globalna bilanca javnega financiranja predvideva deficit v višini 1,1 mlrd SIT, kar je 0,1 % bruto domačega proizvoda. V proračunskem memorandumu je bilo predvideno, da bo znašal javnofinancični primanjkljaj 15,9 mlrd SIT ali 0,7 % bruto domačega proizvoda. V primerjavi z memorandumom je zmanjšana proračunska poraba države in občin za približno 14 mlrd SIT. Razlog za znižanje predvidene porabe in s tem deficita je v oceni Vlade, da je za uresničitev temeljnih ciljev ekonomske in monetarne politike potrebna uravnotežena bilanca javnega financiranja. Zadolževanje, potrebno za odplačilo glavnice dolga in morebitnega javnofinancičnega primanjkljaja, je moč realizirati predvsem na tujih finančnih trgih. Upoštevaje presežek v plačilni bilanci države, presežno ponudbo deviz in probleme monetizacije pa ocenjujemo, da zadolževanje v tujini ne sme preseči 25 mlrd SIT, oz. zneska plačil državnega proračuna v tujino – tako iz naslova tekočih odhodkov kot tudi odplačila dolga.

Upoštevaje primanjkljaje v pokojninski in zdravstveni blagajni ter potrebo po uravnoteženju globalni javnofinancični bilanci, je oblikovan presežek državnega proračuna v višini 11,3 mlrd SIT.

10. Ob tem ko Vlada ugotavlja, da je potrebno sprejeti spremembe na področju usklajevanja pokojnin, socialnovarstvenih prejemkov in plač ugotavlja tudi, da je potrebno upošasniti dinamiko izvedbe posameznih racionalnih programov in projektov, ki so določeni s posebnimi zakoni. Izvedbo posameznih programov in projektov bo moč izvršiti v daljšem časovnem razdobju kot je bilo prvotno predvideno. Za ponazoritev potrebnih ukrepov je bila pripravljena t. i. »spontana varianta« bilance javnega financiranja do leta 1998, ki je priložena kot separat.

3. Kupnine

V drugi obravnavi je predlog zakona o uporabi sredstev pridobljenih iz naslova kupnine na podlagi zakona o lastniškem preoblikovanju podjetij, ki v svojem 7. členu razporeja kupnine na posamezne namene, v 8. členu pa določa, da se ta sredstva dodeljujejo, razen izjemoma, kot povratna sredstva v obliki posojil. Pri pripravi proračuna je Vlada izhajala iz ocene, da bo moč v letu 1995 za predvidene namene uporabiti zbrana sredstva kupnin

v letu 1994 in dve tretjini sredstev zbranih v letu 1995 – kar bi pomenilo okoli 13 mlrd SIT. Od tega je skoraj 10 mlrd sredstev predvidenih za namene, za katere se sicer uporabljajo »redna« proračunska sredstva. Zato je moč nekatere proračunske odhodke, predvsem subvencije in del investicij, v letošnjem letu ustrezno zmanjšati brez bojazni, da bi posamezni programi in projekti ne bili izvedeni.

Okoli 3 mlrd SIT sredstev kupnin je predvideno za take namene in programe, ki po svoji vsebini niso sestavni del rednih programov ministrstev, saj predstavljajo enkratno intervencijo v posamezne namene (predvsem denacionalizacija in poplačilo vojne odškodnine), zato tudi ne morejo nadomestiti že obstoječih programov.

4. Prihodki državnega proračuna v letu 1995

Ocena prihodkov državnega proračuna v predlagani bilanci prihodkov in odhodkov za leto 1995 temelji na doseženi realizaciji v letu 1994 in izhaja iz projekcij ključnih makroekonomskih agregatov, opredeljenih v sprejetem Proračunskem memorandumu za leto 1995.

Globalne projekcije makroekonomskih agregatov v Proračunskem memorandumu za leto 1995 predvidevajo realno povečanje bruto domačega proizvoda v Sloveniji za 4 do 5 %, povečanje izvoza blaga in storitev za okoli 6 % in uvoza blaga in storitev za okoli 6,5 %. Investicije v osnovna sredstva naj bi se realno povečale za dobrih 10 %. Za leto 1995 je predvidena rast zaposlenosti vsaj za 1 %. Zasebna poraba naj bi v letošnjem letu realno porasla do 3 %.

Skladno z memorandumskimi izhodišči nominalne projekcije v predlagani bilanci prihodkov in odhodkov državnega proračuna za leto 1995 izhajajo iz predvidevanj, da bi se povprečna mesečna rast cen znižala od okoli 1,5 % v letu 1994 na okoli 0,8 % v letu 1995. Tako bi bila povprečna raven cen v mesecu decembru letos v primerjavi z decembrom leta 1994 višja za okoli 10 %. V povprečju leta 1995 pa bi bile cene za okoli 15 % višje v primerjavi s povprečjem leta 1994.

Skupni obseg predvidenih prihodkov bi po predlogu državnega proračuna v letu 1995 znašal 521,7 mlrd SIT, kar je nominalno za okoli 23,9 % več, kot so znašali skupni proračunski prihodki v letu 1994, realno pa za dobrih 7 % več kot v letu 1994.

V tem okvirju pa se v letu 1995 v državni proračun prenašajo – skladno s sprejetim zakonom o financiranju lokalnih skupnosti in zakonom o upravi, ki v državni proračun prenašata nekatere naloge iz dosedanje občinske ravni – tudi nekateri viri, ki so bili doslej bodisi prihodki občin, bodisi sploh niso bili zajeti med javnofinancični prihodki. Skupni obseg prihodkov, ki so na ta način prenešeni v državni proračun, bo v letu 1995 znašal okoli 20,8 mlrd SIT (kar je okoli 4 % skupnih prihodkov državnega proračuna v letu 1995). Skupni obseg dosedanjih izvršnih prihodkov državnega proračuna – brez prenosa občin – pa bo v letu 1995 znašal okoli 500 mlrd SIT, kar je nominalno za slabih 19 % in realno za dobre 3 % več, kot so znašali celotni izvršni prihodki proračuna v letu 1994.

Ocene posameznih pomembnejših proračunskih virov, kot izhajajo iz predloga državnega proračuna za leto 1995, temeljijo na naslednjih izhodiščih:

Davek od dobička pravnih oseb:

Davek od dobička podjetij, ki v dosedanjih ekonomskih razmerah ni predstavljal pomembnejšega davčnega vira (v letu 1994 je predstavljal 3,5 % vseh proračunskih prihodkov), bo v letu 1995 dodatno znižal svojo udeležbo v skupnem obsegu prihodkov državnega proračuna. S sprejetimi spremembami zakona o davku na dobiček, ki so začele veljati že pri letnem poračunu davka za leto 1994, se bo spričo znižanja davčne stopnje od dosedanjih 30 % na 25 % v letošnjem letu dodatno znižala davčna obveznost podjetij.

V letu 1995 se bo tako iz naslova davka na dobiček podjetij v državni proračun priložilo le okoli 14,8 mlrd SIT, kar je realno za okoli 14 % manj kot v letu 1994 (delež tega davka v skupnih prihodkih proračuna se bo tako v letu 1995 znižal na 2,8 %).

(Dalje prihodnjité)

Proračun Republike Slovenije za leto 1995 se določa v naslednjih zneskih:

	Bilanca prihodkov in odhodkov	Račun financiranja
Prihodki	521.700.000	22.331.684
Odhodki	510.432.514	41.051.670
Primanjkljaj		18.719.986
Presežek	11.267.486	
Zmanjšanje sredstev na računih		7.452.500

Prihodki in odhodki v bilanci prihodkov in odhodkov ter v računu financiranja so določeni v posebnem delu tega proračuna.

BILANCA PRIHODKOV IN ODHODKOV

I. PRIHODKI PRORAČUNA

	REALIZACIJA 1994	PREDLOG 1995	INDEKS 1995/1994
A. DAVČNI PRIHODKI	400.905.505	486.865.000	121,4
1. DAVEK OD DOBIČKA PRAVNIH OSEB	14.993.934	14.800.000	98,7
2. POSEBNI DAVEK NA DOLGOČNE PREJEMKE	2.765.560	3.300.000	119,3
2.1. DAVEK NA PREVISOKO IZPLAČANE PLAČE	3.153.101	915.000	29,0
3. DOHODNINA	75.842.647	104.500.000	137,8
4. PROMETNI DAVKI	228.878.854	277.520.000	121,3
Davek od prometa proizvodov in storitev	227.417.258	277.520.000	122,0
Davek od prometa nepremičnin	1.461.596	0	0,0
5. CARINE IN UVOZNE TAKSE	64.266.930	75.780.000	117,9
6. PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	11.004.479	10.060.000	91,3
Prispevek za zaposlovanje	9.882.950	8.250.000	83,5
Prispevek za porodniški dopust	1.121.529	1.800.000	160,5

	REALIZACIJA 1994	PREDLOG 1995	INDEKS 1995/1994
B. NEDAVČNI PRIHODKI	20.241.009	34.835.000	172,1
Registracijske takse	5.752.946	6.800.000	118,2
Povračila od količinskih osnov	1.542.837	1.850.000	119,9
Odškodnine zaradi spremembe namembnosti	674.249	860.000	127,5
Sodne takse	3.187.464	4.000.000	125,5
Prenositvene takse	89.336	115.000	128,7
Upravne in druge takse	567.798	3.150.000	554,8
Pristojbine	645.679	1.500.000	232,3
Denarne kazni in povprečnine	198.997	2.350.000	1.180,9
Prihodki upravnih organov	898.084	4.000.000	445,4
Prihodki od obresti	3.166.232	2.500.000	79,0
Presežek prihodkov Banke Slovenije po ZR	1.033.855	900.000	87,1
Druzi prihodki	2.483.532	5.610.000	225,9
Sredstva PHARE programa	0	1.200.000	

I. SKUPAJ PRIHODKI PRORAČUNA	421.146.514	521.700.000	123,9
-------------------------------------	-------------	-------------	-------

II. ODHODKI PRORAČUNA

	REALIZACIJA 1994*	PREDLOG 1995	INDEKS 1995/1994
A. TEKOČI ODHODKI	355.019.416	443.398.398	124,9
1. PLAČE, PRISPEVKI IN DRUGI OSEBNI PREJEMKI	91.026.138	131.467.601	144,4
2. MATERIALNI IN DRUGI STROŠKI	20.654.397	30.766.830	149,0
3. SREDSTVA ZA OBRAMBO	24.519.685	31.586.648	128,8
4. SOCIALNI TRANSFERI	70.311.739	81.670.974	116,2
4/1. TRANSFERI – OBEZNOSTI DO ZPIZ	16.082.712	19.470.000	121,1
5. DOTACIJE IN PLAČILA STORITEV JAVNIM ZAVODOM	26.672.796	29.706.616	111,4
6. DRUGA PLAČILA STORITEV	14.580.872	17.204.153	118,0
7. PLAČILA OBRESTI	26.389.538	28.171.988	106,8
8. JAMSTVA	3.728.550	6.690.000	179,4
9. SUBVENCIJE IN TRANSFERI GOSPODARSTVU	30.938.673	31.080.953	100,5
10. TRANSFERI OBČINAM	19.007.955	22.800.000	119,9
11. DRUGI ODHODKI	8.727.548	10.582.643	121,3
12. SREDSTVA ZA BEGUNCE	2.378.813	2.200.000	92,5

B. INVESTICIJSKI ODHODKI	57.709.910	64.152.916	111,2
13. INVESTICIJE IN INVESTICIJSKO VZDRŽEVANJE	55.164.193	60.566.850	109,8
14. KAPITALSKE NALOŽBE	2.545.717	3.586.066	140,9
C. REZERVE	413.500	2.881.200	696,8
II. SKUPAJ ODHODKI PRORAČUNA	413.142.826	510.432.514	123,5

III. PRORAČUNSKI PRESEŽEK

	8.003.688	11.267.486	140,8
--	-----------	------------	-------

RAČUN FINANCIRANJA

	REALIZACIJA 1994*	PREDLOG 1995	INDEKS 1995/1994
IV. ZADOLŽEVANJE	14.319.029	22.331.684	156,0
V. ODPLAČILA DOLGA	16.509.227	41.051.670	248,7
1. ODPLAČILA DOMAČEGA DOLGA	7.968.784	23.762.612	298,2
2. ODPLAČILA DOLGA V TUJINO	8.540.443	17.289.058	202,4

VI. NETO ODPLAČILA DOLGA	2.190.198	18.719.986	854,7
VII. POVEČANJE (ZMANJŠANJE) SREDSTEV NA RAČUNIH	5.813.490	-7.452.500	

* ZARADI SPREMENB PRI RAZVRŠČANJU POSTAVK PO EKONOMSKIH NAMENIH SO PRIKAZANI PODATKI V STOLPCU »REALIZACIJA 1994« IZKAZANI TAKO, DA SO PRIMERLJIVI Z LETOM 1995.

Ko je Drobnič »drobil« o protikomunističnem domobranstvu, so Avstrijci prikazovali partizanski film

PETDESETA OBLETNICA ZMAGE NAD FAŠIZMOM

Odmeva »Mi med seboj« Spomenke Hribar. Njenim novjšim, celovitejšim pogledom lahko le pritegnemo. Upravičeno je takšno obravnavanje teme o mrtvih, ki nas ne vrača v sovraštvo in tragične zmore. Spravo, ki je tiho tekla desetletja, so ljudje razumeli. Hrupna politizacija in strankarsko svetobolje, uglaseno na revanšistične note in diskreditiranje političnih tekmecev, pa zavira njen intimen potek. Priskutno je patološko makabro ogledovanje, mrcvarjenje in razkopavanje, ko mrtve že zdravljaj prerašča mah spoznanja, razumevanja in odpuščenja. »Politična sprava« pogloblja razdvojenost, parcialni ideološko politični interesi ne mirijo, ampak antagonizirajo. Sprave ni moč vsiliti. Je začetek, je nadaljevanje in je spreminjanje.

Spomenik vsem žrtvam ob proslavi obletnice zmage nad fašizmom naj bi imel pravni učinek? Pa pogledajmo po svetu, kako je s spominskimi obeležji. Ali so kje skupni spomeniki žrtvam? Taki, ki jih ne postavljajo svoji svojini, ki razkrivajo vzrok, vojno kot zlo, ne samo posledice?

Generalissimus Franco je, ko je začel prilivati zahodnim demokracijam, nagnal republikanske vojne ujetnike, naj zgrajajo skupni spomenik vsem žrtvam španske državljanske vojne. Nastal je grandiozni formalni spomenik, Valle de los Ca-

v Bouvineju res razkazuje letnici 1214-1914. Sedan ima tri ločene, vsakega za svojo vojno. Rožnat lev iz peščena v Belforju, kot iz velike otroške risanke, označuje mesto, kjer so leta 1870 francoske enote trmasto žrtvovalno vzdržale 23 dni po podpisu premirja. Najveličastnejši primer veličanja smrti je Verdun, nacionalni park žalovanja, kjer so pliniki, godba, igre in druge vrste sproščanja v zelenem okolju prepevani (z zakonom iz 1965!). Uradna brošura pove, da je park velikansko naravno pokopališče, kjer so razsuti ostanki 200.000

partizanski Peršmanovi kmetiji vse, od najmlajšega otroka do stark. Hiša je obnovljena, v njej so obeležja, na zunanem zidu preprosta plošča z opisi imen in dogodka. Koroški partizani in prebivalstvo se tam srečujejo ob družabnih prireditvah. Tudi to je pomnik svojim.

(Kam umestiti goljufivo enostransko podtikanje »skupnih« spravnih sakralnih objektov? Razne žuženberge, ki jih brez sramu ponujajo kot »skupno« resnico. Razni dekani povedo v »spravnem« duhu vse od ilirskih začetnikov do partizanskih

»Razšalostiš se nad nacijo, ki veliča vojaške zmore zato, ker so to bile orjaške zmore. Pesnik Georges Duhamel pa pravi, da ne more biti poezije pekla, ne popuščenja peklu, ne veličanja pekla. Francija že doživlja zlom morbidnosti.«

idos (Dolina padlih), a razklanost nacije še ni pozabljena in presežena. Pred parkom teksaške guvernerske palače v Austinu pa stoji spomenik svojim, vsem padlim konfederacijske armade Juga, »ki so branili ustavno pravico do samoodločbe in podlegli premočnemu Severu...«. Spomenik pravi – kot drugi znaki ameriškega vsakdanja –, da tam sprava prav tako še ni »konzumirana«.

Podobne so francoske zadrege s kolaboracionizmom, poznajo le spomenike svojim padlim, kolaboracija je tabu. In kaj pravi prva nacija zibelke zahodne civilizacije o sebi? »Spomeniki mrtvim so pomniki smrti in porazov, morbidni način vztrajanja pri krvavitvah Francije. Postavlja število polius (vojakov-silakov) je obujanje arhaičnega in negativnega. V družinskih smrtnih primerih smo diskretni in nesentimentalni, na nacionalni ravni pa je smrt za Patrie (domovino) izgovor za najslabše vrste jokavo retoriko o mitu vrlin francoskih vojn. Na spomeniku v vasi Les Eyzies je napis Za vse, ki so padli za civilizacijo (kot bi zapisal J. Stanovnik), Francoska tema o masčevanju Nemčiji zamira. Vendar so spomeniki o tem tako trden del francoske zavesti, da je komunista St. Nicolas en Foret v Moseli, ki je bila ustanovljena leta 1958 kot kraj za prenočevanje zaposlenih v sosednjih tovarnah, vztrajala in dobila svoj spomenik mrtvim. Ta je eden od dveh, na katerih ni nobenih imen drugih je v komuni Thiberville v Eure, ki ni utrpela niti ene smrti, ne leta 1870, ne 1914 in ne 1940. Pacifistični, ki so jih zasnovali socialistični župani, so povzročili nacionalni škandal. Eden je bil postavljen leta 1923 v Gy- -l'Éveque z napisom vojna vojni. Župana so obsodili na visoko denarno kazen in žandarji so »žanjiv« steber izruvali. V Banyuls sur Mer je kip nagega vojaka s čeladom. Spomeniki prikazujejo Francijo v nenehni krvavi spopadih skozi vso zgodovino in tisti

vojakov. Leta 1916 je bilo uničenih pet komun, a uradno, kot duhovni, še obstajajo. Verdun je bil nesmiselno klanje in spomin nanj je popačen v ritual nacionalne žrtve. Kostnica, cerkev kot podolgovat bunker, poganja cementni cvet na dolgem, neprijaznem pečlu proti polju, kjer raste en sam plod, leseni, belo obarvani križi. Razšalostiš se nad nacijo, ki veliča vojaške zmore zato,

rušenj in požigov, na katere še s poudarkom opozorijo. Govore o nekakšnih poveljnih konfinacijah, o razkolu med prebivalstvom in še marsikaj o posledicah nekega vzroka. Sam vzrok pa ne le skrivajo kot kača noge, temveč niti enkrat samkrat ne omenijo domačih belogardističnih posadk po cerkvah, ki so pod njihovim plaščem hlapčevsko opravljale raboto za tuje okupatorje.)

»Javnost pa uvideva, da sprave ne sme motiti vsakodnevno politikanstvo. A RKC skuša obrniti celo zasluge za zmago nad fašizmom sebi v prid. Izogiba se odgovornosti za zapeljane in žrtvovane domobrancelje. Ne upošteva zmot, nadaljuje politizacijo zaradi dogme (ta ji omogoča čuvanje videza nedolžnosti institucije z molkom in zatajevanjem). Počenja mnogo tega, kar obsojamo pri totalitarizmi, ne morda zaradi zaslepljenosti in nevednosti, temveč iz nehumanega prezira. Verbalno je za mir, v praksi pa oholo nadaljuje oblastniško antagonizacijo.«

ker so to bile orjaške zmore. Pesnik Georges Duhamel pa pravi, da ne more biti poezije pekla, ne popuščenja peklu, ne veličanja pekla. Francija že doživlja zlom morbidnosti. Monumentis aux morts, drobce preteklosti sedanjost presega. Nove generacije tudi o kolonialnih vojnah slišijo le od drugih. Niso za monuments aux morts, saj v vojnah ni bilo nič poveljujočega. Prihaja čas, ko bodo morda mrtvi Francozi res pokopani.

Obeležja v nešteti taboriščih smrti na mnogih krajih sveta? Ali niso predvsem v opomin uničevalcem in v spomin na svoje žrtve? V hribih nad Železno Kaplo v Avstriji so SS-ovci nekaj dni pred svobodo leta 1945 pobili na

In še sporočilna ilustracija, ki dodatno podčrtava spreverženost poskusov falsificiranja zgodovine. Zvečer, 23. marca, točno ob času, ko je na RTS 2 vrhovni čuv var pravice Drobnič drobil znane verzije opravičevanja medvojne kolaboracije, so se na avstrijskem prvem TV programu spomnili NOB. Maria Schell interpretira v partizanskem filmu nemško-jugoslovanske kooperacije. Poslednji most mednarodno sprejete pogleda na to, katera je bila med vojno prava stran. (Odločila se je, Nemka, da odnese – za ceno lastnega življenja – zdravila partizanskim tifusarjem, ker »to moram storiti«. Partizan Boro ob pogledu na leseni križ, z obešeno nemško čelado čezenj, preprosto pove: »To je vaše pokopališče, tam – in z zamahom roke zajame vse hribe in doline naokoli – pa je naše.«) Skromna skulptura »Anonimus«, nedaleč od glavnega vhoda v budimpeštanski Nep stadion, je morda empatičen način spomina na neznane, neimeno-vane žrtve miru in vojni, žrtve nasilja in težkega življenja tistih, čez katerih hrbe teče kontinuiteta obstoja. Vendar je ne razglašajo za spomenik. Vsak lahko ob pogledu nanjo razmišlja po svoje o minljivosti neznanih posameznikov in množic. Ta ni kot spomeniki v Thermopilah ali v Planini

»Pustimo torej zaprašene nepopravljive dogmatske zaveze sekularcev, naj uživajo v tuhtanju, kako bi »pervertirali« poganstvo svoje kolaboracije v zmago poražencev in poraz zmagovalcev.«

na kraju, ki so jih postavili svoji svojini. »Anonimus« tudi ni politizacija sprave, lahko spominja celo na iztrebljene Neandertalce, Tasmanijce, Indijance, mnoge druge neznance, ki se jih niti več ne spominjamo, ki so jih skozi čas pohodili zmagovalci, uspešnejši ali fanatičnejši, nasilen, nestrpen nesolidaren, a veren nacionalni človek.

Dilema o skupnem pomniku pri nas odpira temo o žrtvah. Ali gre za skupne od Valjhuna in Črtomira, inkvizicije, kmečkih puntov, protestantizma, protireformacije do prve ali še za čas med obema vojnama ali samo za čas od 1945 dalje? Razklanost je tiščetna. Žrtve tudi. Govorimo o vseh ali dvolično le o tistih, ki jih danes potrebujejo nekateri politiki? Tudi se spomeniki običajno postavljajo za dan mrtvih, ki ga je, v civilizaciji, v katero smo vpeti, čut ljudske pietete namenil njihovemu spominu. Če kdo potrebuje spomenik slovenemu junaku ali (vsem) slovenskim žrtvam, bo morda primernejši od dneva zmage dan osamosvojitve? Sicer pa, kaj bi zapisali na tak spomenik. Mogoče »obžalujemo (mi vsi živi, kajti za skupno zgodovino gre) vašo prezgodnjo smrt. Obžalujemo, da ste bili pobiti. Obžalujemo, da so vas napotili na nepravdo mesto ob nepravem času. Obžalujemo, da smo vas izdali in zapeljali na krivo pot, poslali v smrt. Obžalujemo, ker smo vas varali, da se borite za vero, zahodno civilizacijo, ognjišče. Obžalujemo, da smo vas, otroke božje, slabi pastirji in učitelji zapeljali, neodgovorno nagovorili k napačni odločitvi, ne za odpor proti okupatorju. Nesposobni, da bi vas vodili, smo si to pravico vzeli. Obžalujemo, da smo bili krivi preroki...«

Misel o spomeniku se politizira, saj je ne sprejemata obe strani za pravno, in moramo se vprašati, ali ne bi dosegli nasprotnega učinka. Ali ne bi postal ta spomenik obeležje še enega trenutka, od katerega dalje bomo še manj spravljivi? Smemo izsiliti, ponarediti, priklicati z utvarom neko realnost, ki je ni? Ali res lahko en sam akt z belo rjuho prekrije vsa nasprotja, ki so še tu, živa? Ob pripravah za proslavo petdesetletnice zmage nad fašizmom kaže spomniti, da je čas proslav in čas žalovanja. Zaradi ilustracije in infliacije. Ker ima ekonomska politika lahko na to krizo reagira s ekspanzivno monetarno in fiskalno politiko, t.j. ukrepi, s katerimi znižuje obrestne mere in/ali davke ter povečuje domače povpraševanje, kar vpliva na dodatno rast cen nemanjalnega sektorja in inflacijo. Ker ima ekonomska politika, zaradi velikega priliva deviz oziroma nizkega povpraševanja po njih, na razpolago devizne rezerve, lahko poizkuša voditi antiinflacijsko politiko z revalvacijo, kar pa povzroči še večjo krizo producentov menjalnih dobrin. Končna posledica je velika zadolženost gospodarstva.

Če Van Wijnbergenove in S. Lewisove predloge za odpravljanje »holandske bolezni« privedemo slovenskim razmeram, lahko pričujemo tako močno spodbudo izvozu, da bo nadomestila začasno zmanjšanje povpraševanja po devizah (in s tem njihove cene na našem deviznem trgu). Posebnost Slovenije je, da se bo tečaj deviz okrepil na prejšnjo raven (oktobra 1991) s povečanim uvoznim povpraševanjem zaradi večjega dohodka. Tega bodo omogočili povredni dobički in zaposlenost pri izvoznikih, deloma pa bo odvisen tudi od ustreznega povečevanja produktivnosti slovenskih podjetij. Pri sedanjih razmerah na Slovenskem je za doseg te ciljeve potreben splet aktivne zunanjetrgovinske politike z omejitveno monetarno, aktivno protimonopolno in razvojno politiko. Da bi se izognili negativnim učinkom aktivne zunanjetrgovinske politike, bo pri tečajni politiki potrebna postopnost, v tem obdobju pa bi bile smiselne tudi izvozne subvencije. Takšna strategija je izvedljiva v primeru deindeksacije plač in obresti, pri odpravljanju krize brezposelnosti pa bo učinkovita ob dovolj nizkih izhodiščnih plačah, določenih s kolektivnimi pogodbami. Ustrezno izvedena privatizacija, ki bo okrepila suverenost slovenskih podjetij in njihov motiv za dobiček, bo povečala uspešnost ekonomske političnega odpravljanja »holandske bolezni«.

V primeru, da bi se v Sloveniji nadaljevala deindustrializacija (če bi naša ekonomska politika vodila stabilizacijo s povečevanjem cene tolara, gospodarsko rast pa skušala pospeševati z zniževanjem obrestnih mer), bo še najbolje, če se čimprej čimbolj omeji uvoz (z visokimi carinami in uvoznimi kvotami). Na ta način bomo zadržali vsaj del menjalnega sektorja slovenskega gospodarstva: tiste, ki lahko preživijo s prodajo na našem trgu in bo, v primeru poznejšega odpiranja gospodarstva, sposoben širiti svojo dejavnost tudi v izvoz.

razdiševanj, končnih rešitev in bomo pustili času in zgodovini čas. Ni le svedanost v Rogu pokazala, da na silo ne gre. Tudi parlamentarna komisija pravi, da še nismo zreli. (Kako hitro je nekateri zaskominala prilika za revanšizem in udobna permanentna tema ne le medstrankarskega, temveč medčloveškega obglodavanja.)

Javnost pa uvideva, da sprave ne sme motiti vakodnevno politikanstvo. A RKC skuša obrniti celo zasluge za zmago nad fašizmom sebi v prid. Izogiba se odgovornosti za zapeljane in žrtvovane domobrancelje. Ne upošteva zmot, nadaljuje politizacijo zaradi dogme (ta ji omogoča čuvanje videza nedolžnosti institucije z molkom in zatajevanjem). Počenja mnogo tega, kar obsojamo pri totalitarizmi, ne morda zaradi zaslepljenosti in nevednosti, temveč iz neumnega prezira. Verbalno je za mir, v praksi pa oholo nadaljuje oblastniško antagonizacijo.

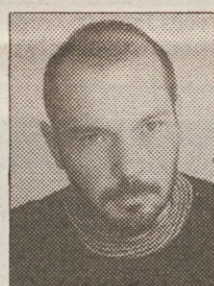
Abstraktni cilji so ji važnejši kot ljudske težave in skrbi. Tega

nadvladovanja, v iluzornem hlastanju za neko svojo zmago.

A se večina ljudi identificira z NOB. Tega si ne puste vzeti. To smatrajo za svoje. (Kot so od davnine častili zimski solsticij, obrat sonca, poganstva božanstva, korente in niso prenehali niti po prekrševanju. Cerkev si je po dolgih stoletjih prisvojila praznike vračanja sonca, božič in novo leto. Angeli in svetniki so nadomestili vile in »bogove nad oblaki«, matriarhalno mater je zamenjala Marija. Še proti odklajnjanju monoteizma in nadaljevanju politističnega pluralističnega poganstva je ponudila zdravilo v dogmi o očetu sinu in svetem duhu kot polipluralno troedinem bitju – kar sicer neprijetno spominja na podobno poznejšo balno pogruntacijo o troedinem narodu SHS v nekdanji kraljevini.)

Pustimo torej zaprašene nepopravljive dogmatske zaveze sekularcev, naj uživajo v tuhtanju, kako bi »pervertirali« poganstvo svoje kolaboracije v zmago poražencev in poraz zmagovalcev.

Odpravljanje »holandske bolezni«

Piše: Franci Križanič

Kako jo bo dano narodno gospodarstvo odneslo med »holandsko boleznijo« (problemi, ki nastanejo zaradi upada deviznega tečaja oziroma povečane cene domače valute), je veliko odvisno od ustreznosti vodene ekonomske politike. Pri tem je najpomembnejše, da država v času priliva deviz ali zmanjšanja povpraševanja po njih z ustreznimi ukrepi poveča rezerve in s tem prepreči ali vsaj precej omili apreciacijo. Ko dodaten priliv deviz usahne (na primer zaradi umiritve svetovnih cen, nastopa novih konkurentov na svetovnem trgu, ipd.), lahko država menjalni sektor dodatno spodbudi z devalvacijo. Kot ključni ukrep za oblikovanje dodatnega povpraševanja po devizah in njihovega zbiranja v deviznih rezervah je Van Wijnbergen predlagal izvozne subvencije, po S. Lewisu mlajšem pa je za države izvoznice primarnih dobrin (na primer nafte) med »holandsko boleznijo« (zaradi povečanja svetovnih cen teh dobrin) najprimernejše finansiranje rasti deviznih rezerv z izvoznimi davki. Po normalizaciji svetovnih cen se ti davki opustijo, izvozni sektor pa dodatno okrepi z državnim sofinansiranjem razvoja, investicijami v infrastrukturo in s carinsko zaščito. Rezultat bo gospodarska rast in povečevanje izvoza industrijskih izdelkov.

Ekonomske politične napake in inertna inflacija »holandsko bolezen« dodatno poglobljata. Kadar se plače indeksi za rast cen na drobno in se le-te povečajo zaradi rasti povpraševanja po nemanjalnem blagu (ob povečanju dohodka zaradi priliva novih deviznih sredstev), se z rastjo nominalnih plač (indeksacija) in apreciacijo deviznega tečaja domače valute kliza producentov v menjalnem sektorju dodatno poglobi. Ekonomska politika lahko na to krizo reagira s ekspanzivno monetarno in fiskalno politiko, t.j. ukrepi, s katerimi znižuje obrestne mere in/ali davke ter povečuje domače povpraševanje, kar vpliva na dodatno rast cen nemanjalnega sektorja in inflacijo. Ker ima ekonomska politika, zaradi velikega priliva deviz oziroma nizkega povpraševanja po njih, na razpolago devizne rezerve, lahko poizkuša voditi antiinflacijsko politiko z revalvacijo, kar pa povzroči še večjo krizo producentov menjalnih dobrin. Končna posledica je velika zadolženost gospodarstva.

Če Van Wijnbergenove in S. Lewisove predloge za odpravljanje »holandske bolezni« privedemo slovenskim razmeram, lahko pričujemo tako močno spodbudo izvozu, da bo nadomestila začasno zmanjšanje povpraševanja po devizah (in s tem njihove cene na našem deviznem trgu). Posebnost Slovenije je, da se bo tečaj deviz okrepil na prejšnjo raven (oktobra 1991) s povečanim uvoznim povpraševanjem zaradi večjega dohodka. Tega bodo omogočili povredni dobički in zaposlenost pri izvoznikih, deloma pa bo odvisen tudi od ustreznega povečevanja produktivnosti slovenskih podjetij. Pri sedanjih razmerah na Slovenskem je za doseg te ciljeve potreben splet aktivne zunanjetrgovinske politike z omejitveno monetarno, aktivno protimonopolno in razvojno politiko. Da bi se izognili negativnim učinkom aktivne zunanjetrgovinske politike, bo pri tečajni politiki potrebna postopnost, v tem obdobju pa bi bile smiselne tudi izvozne subvencije. Takšna strategija je izvedljiva v primeru deindeksacije plač in obresti, pri odpravljanju krize brezposelnosti pa bo učinkovita ob dovolj nizkih izhodiščnih plačah, določenih s kolektivnimi pogodbami. Ustrezno izvedena privatizacija, ki bo okrepila suverenost slovenskih podjetij in njihov motiv za dobiček, bo povečala uspešnost ekonomske političnega odpravljanja »holandske bolezni«.

V primeru, da bi se v Sloveniji nadaljevala deindustrializacija (če bi naša ekonomska politika vodila stabilizacijo s povečevanjem cene tolara, gospodarsko rast pa skušala pospeševati z zniževanjem obrestnih mer), bo še najbolje, če se čimprej čimbolj omeji uvoz (z visokimi carinami in uvoznimi kvotami). Na ta način bomo zadržali vsaj del menjalnega sektorja slovenskega gospodarstva: tiste, ki lahko preživijo s prodajo na našem trgu in bo, v primeru poznejšega odpiranja gospodarstva, sposoben širiti svojo dejavnost tudi v izvoz.

SOS TELEFON

za ženske in otroke - žrtve nasilja

Telefon:

061/97-82

061/441-993

vsak dan od 18. -23. ure

PANORAMA

MITJA IN JANEZ NA TV

Začnimo s šalo, ki ni le šala, ampak je v našem primeru še kako prekleto resnično dejstvo. Naš sedanji demokratični, pravni in tržni sistem je po mnenju nekaterih šaljivcev sinteza vsega dosedanjega razvoja človeštva. Od suženjstva je pobral despotsko državo, od fevdalizma vladavino novih lokalnih veljakov v 147 občinah nad svojimi fevdi, od kapitalizma izkoriščanje in od socializma zgodovino (kot izgovor za nesposobnost in neznanje) in materialne dobrine za status novih kapitalistov (ki so jih vzeli le nekateri, preko lastninjenja in denacionalizacije).

Dogodki v zadnjih mesecih pa kažejo, da si nekateri na vse kriplje prizadevajo to šalo tudi zares realizirati. In ne samo to, nekateri gredo celo tako daleč, da se trudijo ohraniti tudi elemente predrazredne rodovne družbe. Imamo vrsto nezadovoljstev delavcev (stavke) in divlje špekuliranje s kapitalom (borza in predborzni žrebi, razni skladi, trgovina z orožjem v nacionalnem interesu, pranje denarja itd.), torej kapitalizem. Nato vrsto primerov vladavine lokalnih fevdalcev, ki bodo velik del občinskega denarja porabili za svoje plače in plače svojih rodovnikov (strankarskih kolegov), torej fevdalizem. Imamo množična romanja ljudstva k vladarjem (od škofa do strankarskih veljavkov), naj se jih usmilijo in ustrezajo njihovi prošnji: azijski despotizem. In končno pojave, ki segajo v zgodovino (sprava, priznanje kolaboracionizma

kot narodnega osvobodilnega boja), potrjujejo tezo nekaterih demoapologetov, da je korenine demokracije in procedure v parlamentu in še kje iskati v predrazrednem dogovarjanju rodovnih skupščin: to so pojavi, ki po svoji vsebini spadajo v predrazredno družbo: spopadi plemen za zemljo (denacionalizacija), ekskomunikacija rodbin, katerih član je zagrešil hudodelstvo s tem, ko je bil član komunistične partije in zagrešil s tem zločin iz občestva (predlog Pučnika in podobnih, da se prejšnji sistem oceni kot zločinski in predlog antikomunističnega gibanja, da se tudi mladičem komunistov odvzamejo osnovne človekove pravice)...

Ob teh pojavaх seveda ne bi bilo težko ponuditi vrsto duhovičenj, kot je npr. ta, da bi sprožili postopek za spremembo nekaterih sedanjih izrazov in pojmov in jih nadomestili z dobrimi starimi, pristno slovenskimi predrazrednimi izrazi: poslanci bi postali kosezi itd. Toda problem ni v tem. Če se si pobleže ogledamo primer poprave krivic, postane brž jasno, da je arhaični videz spopada Slovencev, ki so bili na eni in drugi strani, vseskozi bolj ali manj lažen. V resnici med ljudmi sploh ni spora, spor je med ljudmi ene in druge strani in politično oligarhijo strank in države, podprto z represivnim aparatom države. Videz, da gre za spor med ljudmi, je laž, ki jo ponuja parlamentarna komisija, ki jo vodi Pučnik, in desnopopulistične stranke, ki si

na ta način skušajo dvigovati politični kredo, ter sredinske in leve stranke, ki takemu preukucništvu ne popustijo.

Skratka, namesto da bi se vsi ti protagonisti ukvarjali z zadevami, ki bi ubogim in izmučenim ljudem pomagale preživeti vsakdan, se ob dobrih in izdatnih poslanskih in vladnih plačah prepirajo o oslovih sencah. O pravih stvarih pa molčijo. Naše jmo jih le nekaj. Veliko vprašanje je, če slovenski davkoplačevalci vedo, da naj bi v prihodnjih letih v proračunu namenili še dodatne milijarde za slovensko katoliško cerkev. In to seveda kot posledico denacionalizacije oz. vračanja v naravi. Vračilo 680 zgradb, 17.270 hektarjev kmetijskih zemljišč in 24.700 hektarjev gozdov očitno povzroča RKC velike materialne težave. Zato seveda poleg vračila nepremičnin od države zahteva še letno subvencijo več kot 5 milijard tolarjev, in sicer za subvencije v cerkvene stavbe kot kulturne spomenike, postavitev denacionaliziranih stavb v prvotno stanje, investicijsko vzdrževanje okrog 4.850 stavb in ureditev socialnih razmer za okoli 1.350 cerkvenih uslužbencev.

In če mene vprašate, je ta zahteva RKC tipično socialistična manira. Kajti če z vsem tem premoženjem ne more ustvariti (poleg velikih prispevkov, ki jih dajemo verniki) toliko prihodkov, da bi le-ti pokrivali enostavno reprodukcijo, potem pa naj gre raje v stečaj, tako kot vsako podjetje. V nasprotnem primeru bo moral vsak zaposlen

v državi dati vsako leto 50 tisoč tolarjev davka še za eno nerentabilno institucijo.

Naslednji primer je povezan z vlado, oziroma bolj rečeno, s finančnim ministrom Gasparjem in predsednikom vlade Drnovškom. Zadnji mesec sta namreč vedno bolj glasna, da je možno v državni zakladnici privarčevati še samo na račun pokojnin in plač. Morda je to lahko celo

res, vendar obstaja pri tej njihni ugotovitvi majhna napaka. Slabo se namreč piše državi, ki zna pobirati davke samo od tistih državljanov, ki vsakega prvega dobijo v plačilni kuverti plačo in jim poštar prinese pokojnino. Tako bi znali davke pobirati tudi v Butalah. Pobirati davke dnevno na trgu od prometa blaga in storitev ter transakcij z nepremičninami pa je že malo težje. In ko bodo država, njen finančni minister in predsednik vlade sposobni te davke pobirati, kot se spodobi za vsako tržno usmerjeno gospodarstvo, potem bosta lahko šele govorila, ali je preveč ali premalo denarja v dr-

žavnem trezorju na račun plač in pokojnin.

Isto velja za diskusije o drugih porabnikih proračunskih sredstev. Biti tako trd in energičen do kulture, mladih raziskovalcev (ki mimogrede trenutno dobivajo mesečno plačo 50 tisoč tolarjev), šolajoče se mladine (še malo, pa bo šola res lahko le za premožne), kmetijstva, turizma itd., pa je le malo preveč. Kajti istočasno se denar zapravlja (v tem istem predlogu proračuna) za nakup vladnega letala, pa obnovo uradov in pisarn birokracije, boljših in udobnejših stolov poslancev, še boljših plač državnih funkcionarjev itd., itd., kot da vsi ti živijo v nekem drugem svetu in ne v Sloveniji.

Glede na vse povedano imam skromen predlog, ki bi morda lahko imel pri državljanih pozitivne učinke. Na odločilnih mestih TV programa – med reklamnimi spoti investicijskih družb ali ob koncu TV dnevnika, ko Janez Čuček izreče svoj »Ostanite še naprej z nami.« – naj se naslednji mesec vsak dan pojavita na ekranu dr. Drnovšek ali Mitja Gaspari in ponavljata tale tekst: »Res sem nemara včasih trd z vami, ministri, upokojenci, delavci in drugi državljani, toda zakaj tudi vi ne uvidite, kako me terorizirate s tem, ko lenarite in ne izpolnjujete takoj vseh mojih idej in ukazov. To je pravi teror, čigar žrtev sem jaz, in moj 'teror' po finančni plati je le odgovor nanj.«

Mislím, da bi tak marketinški poseg omenjenih vladnih gospodov odpravil marsikatero dilemo in zamero, pa tudi davkoplačevalci bi bolje razumeli skrb za državno blaginjo. Ali pa tudi ne. Toda poizkusiti velja.

Sultan

S seksom je kar precej težav. Šele ko je človek za silo nasičen in napojen (šeprav za oboje potrebuje najmanj desetkrat manj, kot se nam to danes zdi) in se počuti tudi drugače na varnem, to bi recimo bilo: v lastnem stanovanju, se mu prebudi še nagon za seks. Točneje, nagon za seks se človeku lahko prebudi tudi v šotoru ali hotelski sobi. Nagon za seks z družbenimi posledicami pa je bolj zapletena potreba: Če je človek (moški ali ženska) utenjen in ogrožen, potem ga je zelo težko prepričati, da bi se navezal na eno ljubljeno osebo in osnoval z njo družino, se pravi, se razmnoževal.

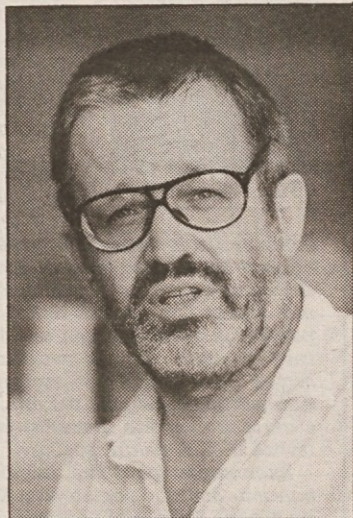
Povezava delo – zaslužek-prehrana – stanovanje – seks-naklonjenost – ljubezen – družina – otroci se nam torej razkrije v vsej nenevarni zapletenosti.

Pustimo zaenkrat Wojtilo in njegovo idejo, da je kontracepcija zločin, ki zahteva izobčenje. Če si Wojtila želi katoličane brez kontracepcije in splavov, si pravzaprav želi katoličane brez seksa. Tudi takih ima precej na zalogi: ni mi pa jasno, če lahko njihovo število v nedogled povečuje.

Ni pa Wojtila edini, ki kar tako nalaga ljudem, naj se odrečejo temu ali onemu.

Milošević je prav tako pripravljen spodbujati državljane svoje države, da naj se zaradi višjih ciljev odrečejo nekaterim manj pomembnim dobrinam. Pri tem jih sicer tolaži, da bodo Evropejci blokadno že nekoč odpravili, vendar to je čisto navadna laž: odpravili jo bodo, ko se bodo Srbi odrekli višjim ciljem. Potem bodo pač prišli bližje izpolnitvi banalnejših.

Pa tudi z Miloševićem se danes ne nameravam ukvarjati. Raziskovati hočem, kakšno odrekavanje zahteva od Slovencev država Slovenija. Kje jih postavi pred višje cilje in obe-

nem nagovori, da naj potrpijo?

Najprej višji cilj: biti moramo samostojni.

Drugi višji cilj: priti v Evropo.

Tretji višji cilj: država Slovenija in Slovenci moramo biti primerni za vstop v Evropo.

Ne da bi se tokrat spuščal v potankosti, kaj pomenijo zahteve iz vsakega od teh treh višjih ciljev, moram ugotoviti samo to, da slovenska država pozna višje cilje, jih postavlja pred svoje državljane in terja od njih velike žrtve in se torej v principu ne razlikuje od Miloševića in Wojtila.

Ker je precej jasno, da bi tako Milošević kot Wojtila utegnili vplivati na nekatere državljane Slovenije in jih očarati s svojimi cilji in žamislami, se seveda vprašajmo, kaj je groznejše: biti Slovenec ali Srb ali katoličan.

Odgovor je jasen: kakor za koga. Nekaj katoličanov se je že zdaj uspešno odrekalo kontracepciji in splavu in evtanaziji in v zvezi s tem najbrž tudi seksu v celoti. Zdaj, ko bo njihovo početje priznано kot edino pravilno, se bo morda njihovo število povečalo. Vsaka religija, stranka, dr-

Franček Rudolf:

Praktični fundamentalizem SEKS IN STANOVANJA

žava najbolj uspeva s trdim in skrajnim jedrom in tako trdo in skrajno jedro je tudi vedno najkoristnejše za razcvet celotne skupine.

Tako kot Wojtila tudi Milošević skuša vplivati ne samo na prebivalce svoje države, ampak tudi na prebivalce sosednjih držav. Tako tiste, ki se imajo za Srbe, kot za tiste, ki Srbom nasprotujejo. Na oboje skuša narediti velik vtis.

Za Slovenijo je sploh značilno, da skuša narediti vtis na sosednje države, posebej Italijo. Pri tem državi ni čisto jasno, ali je dovolj, če kaj reče, ali bo potrebno tudi kaj dati, in če bo treba, koliko bo tega dejanja in kdaj se bo nehalo. O čem nemirojubnem pa seveda Slovenija nikoli ne razmišlja. Slovenija skuša narediti vtis tudi na prebivalce Evrope, vse tiste, s katerimi bi radi Slovenci zaživel skupno tržišče življenje.

Nič ne naredi boljšega vtisa, kot morala. Morala pa pomeni odrekavanje. Pa pogledjmo, česa vsega bi se Slovenija še lahko odrekla. Seveda ne kar tako, ne, ampak zato, da bi bila primernejša za investicije, za sodelovanje in sploh za skupno življenje.

Vsekakor seks kmalu ne bo več primeren: kdor bo seksual in bo k temu še katoličan, bo lahko to počel zelo redko, kar ga bo naredilo zavrttega in čemerne, ali pa bo imel kup otrok. V tem primeru bo v sta-

novanjski stiski ali celo brez stanovanja in kdo v Evropi bi si želel revnega delavca s prenatrpanim stanovanjem ali celo brez stanovanja? In ali je Evropa prijateljica delavcev z velikanskim številom otrok? Iz cele vrste predpisov in zakonskih določil v evropskih državah slutimo, da najbrž ne.

Po oni drugi verziji, saj veste, kontracepcija, splavi, evtanazija, pa človek zabrede v živahno spolno življenje, kar ga navda z nekaj smisla za uživanje in potrošništvo, vendar kako bo pa s katoliško vero? Ob dejstvu, da je Evropa katoliška, se bo res zelo zelo zamislila, zakaj naj bi sprejemala medse državo, polno izobčencev.

Saj navsezadnje izobčence lahko poseže po kakšni manj neudobni religiji, recimo muslimanski. Nihče v Evropi ne bo upošteval, da je Slovence prav najvišja katoliška avtoriteta nenadoma popoganiła in spreobrnila v za Evropo netipična verstva.

Evropa potrebuje prijazne partnerje, države, sestavljene iz prijetnih ljudi: vse revolucije so bile neke v ozadju seksualne revolucije. Francoska revolucija se je zagnala v bistvene spremembe zakonov, posebej v tiste, ki so prej prepričevali, da bi ljudje bili enaki in bi se lahko v vseenakosti spopadali z gospodarskimi in ljubezenskimi težavami. Tudi oktorska revolu-

cija je predvsem skušala izoblikovati sistem, kjer se bo dalo ljubiti svobodno. Po nekaj milijonih nezakonskih otrok, zapuščenih in z neznanimi starši, so doktrino spremenili in spet začeli z zakoni utrjevati klasično zakonsko življenje in moralo.

Vsaka revolucija nastane v pričakovanju svobodnega ali vsaj svobodnejšega ljubezenskega življenja in vsaka revolucija poskuša kaj potegniti iz nasprotja moški ženska. Slovenci nismo narod, ki bi se znal izogniti vsakršnim prekucijam, to bi morda že lahko rekli. Kaj torej lahko pričakujemo od Slovenije in Slovencev? Kakšno moralno izhodišče?

Dela ta država svojim prebivalcem ne zagotavlja posebno spretno. Zdi se, da bomo lažje pripoznani kot država, primerna za investiranje, če bo trg delovne sile pod pritiskom ustrezne količine brezposelnih.

Brezposeln je človek tudi takrat, kadar si ne more kar tako poiskati in najeti stanovanja v kakem sosednjem ali celo oddaljenem kraju v državi.

Slovenija je vseeno velika vas: ni država mnogoterih mest in mestec, v katere bi se delavci priseljevali in spet odseljevali, v skladu z vsakokratnim gospodarskim razvojem.

Mehke oblike socialističnega samoupravljanja zadnjih desetletj so ohranile sožitje kmetijske, industrijske in turistične funkcije pokrajine. To bi seveda lahko bila izredna prednost pri razvoju nove lokalne samouprave. Nič ni lepšega, kot če se v isti družini ljudje ukvarjajo s čimveč različnimi področji, ker to pomeni, da si izmenjujejo pozitivne izkušnje z vseh teh področij, kar bi lahko pomenilo, da se družba razvija domala idilično in z zaletom.

Vse se ustavi pri stanovanjih: ko mladenič/mladenka želi študirati po svojih najboljših močeh in največjih željah, mora večinoma od doma. Kdor v Sloveniji krene od doma, mu ne preostane drugega, kot da začne takoj zidati hišo, če je sploh že ni napol sezidal, dokler je stanovan pri mami in seveda nima nobene smisla kreniti od doma, če nisi našel sopotnika/sopotnice v življenju, pri delu in zidanju.

Krog je sklenjen. Pred nekaj desetletji je bilo še mogoče študirati in se potem kar osebno podati v Evropo, če že Slovenija tja ni sodila. Pred več kot petimi leti je bilo mogoče še kaj upanja, da bi kdaj potrebovali koga, ki se je kaj naučil, in pred desetimi leti ali kaj so tu in tam še kje zidali.

Ko danes prebiramo o deložacijah iz vojaških stanovanj, mi pride na misel, da je ustavitev zidave in ustavitev neprenehnega investiranja tako privatnikov kot države v stanovanjsko izgradnjo v zadnjih petih letih samo napoved, da se bo ta država ruralizirala, pokmetičila: ker Evropa potrebuje še kakšen prostorček za turizmom, trgovinami, parkirišči, s preprostimi in bogatimi in prijetnimi konzervativci; države industrijskih mest s pretočkom študentov, strokovnjakov, delavcev in vseh ostalih, tja do novinarjev in politikov, ki se utegnje seliti v skladu s povpraševanjem in vzpenjanjem ali padanjem v poklicu, take države pa Evropa morebiti ne potrebuje najbolj. Saj je že sama taka.

In kje ostane seks? Seks pomeni uživanje v življenju in delu in upanje v prihodnost in končno tudi osnovo za navezovanje trajnih čustev.

Največ seksa je v politiki. Ampak samo v uspešni.

V velenjskem premogovniku so vedno namenili veliko pozornost delavskemu turizmu, možnostim za organizirano rekreacijo, oddih in razvedrilo delavcev. Mnogi Velenjčani, pa tudi prebivalci bližnje in daljne okolice, se še spominjajo nekdanje restavracije Jezero ob sedanjem Škalskem jezeru in mestnem stadionu, njenega velikega vrta, igrišča za mali golf, bungalovov v gozdičku, urejenega kopališča in obale, ki je predvsem v poletnem času privabil stotine kopalcev in sprehajalcev. Priljubljeno restavracijo je pred petnajstimi leti zrušilo pridobivanje premoga pod njo. Namesto nje in na mnogih drugih zaradi rudarjenja poškodovanih površinah pa postopoma že nekaj let nastaja obsežen Turistično rekreacijski center Jezero.

Center nastaja kot razvojni projekt v Sektorju za raziskave in razvoj v Rudniku lignita Velenje in vključuje rekreacijske objekte in površine, na katerih vse leto potekajo turistične, rekreativne in športne dejavnosti. Objekti, ki jih obiskovalci že s pridom izkoriščajo, so Bela dvorana z dvema pokritima teniškima igriščema in fitness centrom, zunanja teniška igrišča s servisnim objektom, konjeniški center s 16 boksi za konje in ovčerejsko farmo, čolnarna, kotkalkališče, turistična pisarna, igrišča za odbojko na mivki, mali nogomet, rokomet in mali golf, mestni stadion ter počitniški dom v Fiesi, ki ga prav sedaj obnavljajo.

Ob naštetih že obstoječih objektih je v razvojnem projektu TRC Jezero do leta 2000 predvidenih tudi nekaj novih objektov oz. dejavnosti. Tako naj bi ob Turističnem jezeru, kjer stoji nova restavracija Jezero, ki je nadomestil staro, zgradili center za vodne športe, še nekaj igrišč za rekreacijo, veliko otroško igrišče in 12 bungalovov s 64 posteljami. Z bungalovi bi omilili sedanji naj-

DELUJEJO LOKALNO, MISLIJO GLOBALNO

večji problem celotnega turističnega centra in Velenja nasploh – neurejene in ne dovolj velike prenočitvene zmogljivosti. Lani obnovljeni mestni stadion naj bi še letošnjo pomlad dobil pokrite tribune za gledalce. V prihodnjih letih pa bo z novimi teniškimi igrišči razširjena Bela dvorana, s pokrito jahalnico in novimi

SVET JE NAJLEPŠI S KONJSKEGA HRBTA – Zato postaja konjeniški šport čedalje bolj priljubljen tudi med Velenjčani.

V KORAK Z NOVIMI ČASI – V Turistično-rekreacijskem centru Jezero sledijo tudi modnim trendom, zato zaradi velikega zanimanja načrtujejo gradnjo novih teniških igrišč...

boksi za konje konjeniški center, obnovljeno in pokrito kotalkališče v mestnem parku in dograjena čolnarna. Ob vsem naštetem bo celotno območje TRC Jezero zaokrožila še izgradnja in ureditev avtokampa ob Velenjskem jezeru.

Strategija razvoja TRC Jezero je sestavni del strategije razvoja velenjskega premo-

govnika in je povezana s strategijo razvoja turizma v občini Velenje. Svoje mesto pa bo center skušal najti tudi v okviru turistične ponudbe širšega področja celjske regije oziroma celotne Slovenije. Obravnava tega centra v tako širokem obsegu je nujna zaradi stabilnejšega in ciljno usmerjenega razvoja, pa tudi zaradi pridobivanja partnerjev za sovlaganje in trženje.

Rudnik lignita Velenje želi z uresničevanjem omenjenega projekta poskrbeti za načrtno in koristno izrabo površin, poškodovanih zaradi rudarjenja in organiziranje okolju prijazne dejavnosti, ki bo med drugim omogočila tudi nova delovna mesta, tudi z možnostjo preza zaposlovanja invalidov iz RLV. V okviru TRC Jezero pa bodo imeli delavci premogovnika možnosti za strokovno organizirano, aktivno in preventivno športno dejavnost ter s tem za krepitev svojega zdravja in ohranjanje sposobnosti za delo. Vsi objekti in rekreacijske površine bodo seveda namenjeni tudi drugim obiskovalcem – turistom, rekreativcem, profesionalnim športnikom za treninge in priprave na tekmovanja – ter za izvedbo športnih, družabnih in kulturnih prireditev, tudi na mednarodni ravni.

TRC Jezero že sedaj daje nekoč povsem industrijsko usmerjeni dolini novo podobo in vsebino, prebivalcem Šaleške doline pa s pestrostjo svoje ponudbe omogoča aktivnosti za drugačno kvaliteto življenja. In z vsakim letom naj bi tega bilo več.

Diana Janežič

KAJ DELAJO

v republiških odborih

skei

Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije

Mednarodno srečanje kovinarjev

Predstavniki kovinarskih sindikatov iz 15 dežel se bodo konec tega tedna na Bledu udeležili mednarodnega posvetovanja MIR-DELO-BI-ROKRACIJA, ki ga organizirata SKEI in nemška fondacija Friedrich-Ebert Stiftung. Cilj posvetovanja je pomoč kolegom, ki trpijo zaradi vojne na Balkanu. Udeleženci konference bodo sprejeli posebno deklaracijo in jo naslovili vladam.

Kot je na tiskovni konferenci pred posvetom povedal A. Vodovnik, predsednik SKEI, bosta na posvetu sodelovala tudi ministrica Rina Klinar in minister Zoran Thaler. Udeleženci posveta si bodo ogledali tudi Jeklarno ACRONI na Jesenicah, kjer se bodo pogovarjali s predstavniki sindikata in sveta delavcev.

F. K.

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Ciril Blažič, novi predsednik Ljubljanskega območja

Območni odbor sindikata dejavnosti za Ljubljano in okolico je konec marca opravil nekaj pomembnih zadev. Izvolili so novega predsednika odbora, in sicer Cirila Blažiča – sindikalnega zaupnika iz Ljubljanskih tržnic, s čimer so tudi zapolnili vrzel v sestavi republiškega odbora sindikata dejavnosti z ljubljanskega območja. Uskladili so pravila o organiziranju območnega odbora z našim statutom sindikata dejavnosti, predvsem z možnostjo oblikovanja pododborov glede na specifične interese in organiziranost podjetij, v katerih imamo članstvo. Tak pododbor za službe zasebnega varovanja že deluje. Jasneje je opredeljena tudi vloga sekretarja območnega odbora kot zunanjega pooblaščenega predstavnika sindikata pri urejanju problemov v posameznih organizacijah.

Sprejeli so še sklep o sklicu programske volilne seje območnega odbora 18. maja. Na njej bodo izvolili namestnika predsednika ter nov izvršni in nadzorni odbor.

Sekretar območnega odbora Stane Zupančič je podal tudi kratek pregled aktivnosti med obema sejama. Predvsem je poudaril priprave na skupščino sindikata dejavnosti in kongres ZSSS, oblikovanje podobne za službe varovanja, pripravo njihove kolektivne pogodbe in urejanje problemov v nekaterih podjetjih (Varnost Šiška, Rival, Ljubljanske tržnice, KP Litija, Stanovanjsko podjetje Ljubljana itd.).

Miloš Mikolič, sekretar

Sindikat poklicnih gasilcev

Prvo sejo prekinil – požar

Pričele so se priprave na letošnja delovno-športna tekmovanja poklicnih gasilcev. Organizatorji so gasilci iz Zavoda za gasilsko reševalno službo v Sežani. Prva seja organizacijskega odbora je bila prekinjena zaradi požara v skladišču tekstilnih polproizvodov v nekdanjih prostorih Iskre. Zato smo se prejšnji petek ponovno dobili. Imenovali smo vse organe in komisije za izvedbo tekmovanj in opredelili tekmovalne discipline. Poleg gasilske discipline, ki vključuje reševanje iz zaprtega prostora, in malega nogometa kot stalne discipline, sta bila variantno predlagana še namizni tenis in kros na 1500–2000 metrov. Končno odločitev naj bi sprejeli na sestanku športnih referentov. Za izvedbo smo rezervirali drugo soboto v juniju, t.j. 8. junij. Razpis tekmovanja s pogoji za udeležbo in plačilom kotizacije (predlog 3.500 tolarjev) bo objavljen kmalu. Sindikalne zaupnike, pozivam naj se tekmovanju udeležijo in zagotovijo čimveč navijačev.

Sestal se je tudi nadzorni odbor sindikata in pregledal finančno poslovanje. Kaj dosti ni bilo pregledati, saj je bilo v vsem letu 1994 zbrane le 334.667 tolarjev članarine. Sredstva so bila porabljena predvsem za delovanje strokovne službe, pokrivanje potnih stroškov in za administrativno zagotavljanje delovanja sindikata. Tudi v letu 1995 ne pričakujemo kaj več zbranih sredstev in bosta pomembni vzajemnost in solidarnost v okviru Zveze svobodnih sindikatov.

Kmalu se bo sestal tudi svet SPGS, ki bo med drugim dokončno obravnaval in sprejel usmeritve za leto 1995.

Miloš Mikolič, sekretar

v območnih organizacijah

Ljubljana in okolica

Za popestritev prvomajskega srečanja

Spoštovani! Sindikati Ljubljane bomo tudi letos organizirali tradicionalno prvomajsko srečanje delavcev in občanov Ljubljane na Rožniku.

Poleg kresovanja in kulturnega programa za odrasle in otroke, ki se bo odvijal na predvečer 1. maja in v ponedeljek, 1. maja, želimo to prireditev letos prvič popestriti in obogatiti z organizacijo PRVOMAJ-SKEGA SREČELOVA.

Vsem, ki ste nam po svojih zmognostih pripravljeni prispevati dobitke ali sredstva za srečelov, se bomo na primeren način zahvalili za sodelovanje. Poleg tega, da vas bomo večkrat omenili med programom, smo po vaših željah pripravili uporabiti tudi vaše reklamne panoje oziroma napise. Ker to priljubljeno obliko praznovanja 1. maja navadno obišče okrog 20.000 ljudi, menimo, da je tudi ta reklama za vaše podjetje dobrodošla.

Če se boste odločili za denarni prispevek ga, prosimo, nakažite na žiro račun Območne organizacije sindikatov Ljubljane in okolice, Kopitarjeva 4: 50101-678-48870, s pripisom »za Rožnik 95«.

Prosimo Vas, da nas o svoji odločitvi obvestite ali sporočite ime osebe, s katero naj vzpostavimo stik, oz. kje in kdaj lahko naš predstavnik prevzame vaše dobitke.

To lahko sporočite pisno na naslov: Območna organizacija sindikatov Ljubljane in okolice, Organizacijski odbor »Rožnik 95«, Ljubljana, Kopitarjeva 4 ali po telefonu: 13-19-142, 312-283 – Jože Boben in 323-743 – Stane Zupančič in po faksu: 13-16-183.

Za razumevanje in sodelovanje se Vam zahvaljujemo in Vam želimo prijetne prvomajske praznike.

Za organizacijski odbor »Rožnik 95«:
Jože Boben in Stane Zupančič

Po čem smo (pre)živel?

Življenjski stroški tri- in štiričlanske družine za marec 1995

MAREC 1995

Skupina dobrin iz košarice	tričlanska delavska družina			štiričlanska delavska družina			indeks cen življenjskih potrebščin III. 95/XI. 94	indeks cen življenjskih potrebščin III. 95/II. 95	indeks cen življenjskih potrebščin III. 95/XII. 94
	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški			
1. Hrana	46427,03	36382,33	36382,33	57198,72	44142,27	44142,27	106,30	99,60	105,90
2. Pijača	6492,72	2369,45	2369,45	6539,56	2389,53	2389,53	107,30	102,00	105,10
3. Kajenje	4255,00	2300,00	2300,00	4255,00	2300,00	2300,00	100,00	100,00	100,00
4. Oblačila	22185,31	13711,76	646,35	27254,71	16885,99	712,89	102,90	100,60	102,00
5. Obutev	4929,60	3754,99	0,00	5800,81	4177,58	0,00	102,00	101,10	101,30
6. Stanovanje	13202,51	9479,79	6417,07	16169,05	11444,75	7737,26	108,40	102,90	105,80
7. Ogrevanje, razsvetljava	17142,90	11974,24	10327,73	21175,00	14284,91	12306,60	101,50	100,00	101,10
8. Gospodinjska oprema	11024,38	5868,31	0,00	13094,88	6804,61	0,00	103,50	101,50	102,80
9. Higiena, zdravstvena nega	10454,35	8668,34	6762,15	11974,50	9846,09	7912,76	103,10	100,00	102,30
10. Izobr., kultura, razvedrilo	21001,47	8746,23	4888,31	23901,19	9840,96	5039,33	103,30	101,00	102,10
11. Prometna sr. in storitve	26143,85	9188,13	4030,03	32385,70	12111,05	4482,15	104,00	100,40	102,50
12. Razni predmeti in storitve	3062,44	1841,60	0,00	3820,62	2052,03	0,00	104,50	100,40	103,60
13. Drugi izdatki	32740,11	7632,57	6544,80	35537,23	7943,37	6544,80	104,50	100,40	103,60
SKUPAJ (v SIT)	219061,67	121917,73	80668,22	259107,00	144223,13	93567,59			
stop. rasti koš. III. 95/XI. 94	4,33	4,45	4,92	4,35	4,47	4,97			
stop. rasti koš. III. 95/II. 95	0,47	0,41	0,18	0,47	0,40	0,16			
stop. rasti koš. III. 95/XII. 94	3,36	3,55	4,11	3,38	3,57	4,18			

Struktura življenjskih stroškov

Mesec: MAREC 1995

	1. Hrana	2. Pijača	3. Kajenje	4. Oblačila	5. Obutev	6. Stanovanje	7. Ogrevanje, razsvetljava	8. Gospodinjska oprema	9. Higiena, zdravstvena nega	10. Izobr., kultura, razvedrilo	11. Prometna sr. in storitve	12. Razni predmeti in storitve	13. Drugi izdatki	SKUPAJ
	21,2	3,0	1,9	10,1	2,3	6,0	7,8	5,0	4,8	9,6	11,9	1,4	14,9	100,0
	29,8	1,9	1,9	11,2	3,1	7,8	9,8	4,8	7,1	7,2	7,5	1,5	6,3	100,0
	45,1	2,9	2,9	0,8	0,0	8,0	12,8	0,0	8,4	6,1	5,0	0,0	8,1	100,0
	22,1	2,5	1,6	10,5	2,2	6,2	8,2	5,1	4,6	9,2	12,5	1,5	13,7	100,0
	30,6	1,7	1,6	11,7	2,9	7,9	9,9	4,7	6,8	6,8	8,4	1,4	5,5	100,0
	47,2	2,6	2,5	0,8	0,0	8,3	13,2	0,0	8,5	5,4	4,8	0,0	7,0	100,0

KOMENTAR: V marcu 1995 je bila v Sloveniji zabeležena rekordno nizka rast cen. Drobno prodajne cene so se povišale za 0,5%, cene življenjskih potrebščin pa za 0,4%. To je najnižja mesečna rast cen, odkar je bil kot plačilno sredstvo v Sloveniji oktobra 1991 uveden tolar. Košarice življenjskih potrebščin so se v marcu 1995 podražile za od 0,16% do 0,47%. Najmanj sta se podražili minimalni mesečni košarici.

Strokovna služba sveta ZSSS

Vir: Zavod Republike Slovenije za statistiko

Izračun: Strokovna služba Sveta ZSSS

Standardi ISO 9000 se širijo

Tovarna pohišta SVEA iz Zagorja je po naših podatkih 66. slovensko podjetje, ki je pridobilo enega izmed certifikatov ISO 9000, in to najbolj »zahtevnega« ISO 9001. Ta terja urejenost na prav vseh toriščih delovanja podjetja. Kot so na priložnostni slovesnosti pred dnevi povedali predstavniki Svee, so si za pridobitev tega certifikata, ki pomeni predvsem urejeno poslovanje, ne le kakovosti izdelkov, prizadevali predvsem zato, da bi tovarno uredili po najodobnejših merilih. V načrtu imajo namreč tudi povečevanje izvoza na zahodna tržišča. Za zdaj SVEA proda na tuje do 35 odstotkov svojih izdelkov, največ v Rusijo, Hrvaško, Makedonijo, Francijo, Avstrijo, Nemčijo in Belgijo.

B. R.

Predstavljamo

KNJIGA O PLAČAH

Pri nas doslej še ni bilo knjige, ki bi celovito in strokovno obravnavala našo družbeno problematiko samo z vidika plač, če ne upoštevamo učbenikov s področja vrednotenja dela. Sedaj je v MODRI KNJIGI 12 avtorjev, članov Društva za vrednotenje dela Slovenije, na več kot 400 straneh strokovno obdelalo vse vidike in sestavine osebnih dohodkov oziroma plač v Sloveniji.

Naslovi posameznih poglavij so:

Ekonomske korenine kot okvir strategije in politike oblikovanja osebnih dohodkov v Sloveniji, Strategija plač, Organizacija dela in kakovost poslovanja pri izgradnji sistema plač, Sistemizacija dela, Sistem plač, Plače poslovnih delavcev, Obračunavanje plač, Vloga in pomen kolektivnih pogodb in Za boljše razumevanje – pojmovnik.

V petem, najobširnejšem poglavju so prispevki šestih avtorjev, katerih vsebina predstavlja sistem plač.

V prvem podpoglavju, kjer piše o plači delavca nasploh, je navedenih več »novosti«, ki se v praksi zelo očitno premalo upoštevajo.

Plača je družbenoekonomska kategorija z mnogimi vidiki: stroškovnim, socialnim, motivacijskim, psihološko-vedenskim in strokovnim. Redkokdaj se obravnavajo vsi navedeni vidiki plač, nikoli pa ne hkrati na različnih ravneh: družbeni, podjetniški in delavčevi. Vsi vidiki in ravni plač namreč dajo 15 polj, od katerih ima vsako svojevrsten družbeni pomen. **Modra knjiga o plačah** je zato prvi poskus celovitejše obravnave plač.

Tako zasnovan sistem plač pa še vedno ni povsem celovito zaobsežen, če ne upoštevamo še tretje razsežnosti. Kaže se v času in v prostoru v odvisnosti od ravni: za delavca je prostor ali okolje že obrat in podjetje, za podjetje pa-pa-noga in država, za družbo pa predvsem tujina, mednarodni prostor.

Poleg časa in prostora lahko štejemo za tretjo razsežnost v sistemu plač še proizvodnost dela in stroške dela kot proizvodnega tvorca.

Šele tako zasnovan sistem plač je možno celovito povez(ov)ati z njegovim osebkom – delavcem. V tej zvezi, da bo sodobni sistem plač vpregli v (hitrejši) razvoj družbe, Slovenije torej, predlagamo v Modri knjigi spremembo odnosa med delojemalcem in delodajalcem od sistema DAJ-DAM k sistemu DAM-DAJ.

V drugem podpoglavju je zelo podrobno obdelana problematika osnovne plače. Osnovna plača izhaja iz zahtevnosti opravil, ki jih opravlja delavec na delovnem področju, za katerega je usposobljen.

Prispevek navaja šest osnov, na podlagi katerih se določa osnovna plača. Zahtevnost opravil je obravnavana podrobno, tako glede metod, s katerimi določamo razmerja med različno zahtevnimi opravili, kot glede vrednotenja opravil. Za razpore po vrednotenim opravilom je potrebno določiti zgornjo in spodnjo mejo.

Najvišja (tudi osnovna) plača se obravnava zlasti v šestem poglavju. Natančneje je opredeljena

spodnja meja, to je najnižja (osnovna) plača, ki je plačilo za opravljeno najbolj enostavno delo.

Izhajamo iz osnov za določanje najnižje plače, sprejetih v Mednarodni konvenciji št. 131. Osnove so socialne in ekonomske narave. Med prvimi so obravnavani zlasti življenjski stroški delavcev in družin, med drugimi pa gospodarska razvitost, merjena z družbenim proizvodom (na prebivalca oziroma delavca).

Na podlagi obsežnega dokumentacijskega gradiva in njegove analize so predložene konkretne rešitve – v besedilu MODRE KNJIGE označene tudi kot **predlogi**:

- izdela naj se katalog ovrednotenih zahtevnosti opravil, to je razmerja za tipična opravila in delovna področja za vse dejavnosti v Sloveniji;

- za vsak odstotek rasti proizvodnosti dela naj naraščajo realni OD s količnikom 0,9;

- delež sredstev za zaposlene v BDP naj se znižuje do leta 2000 na vrednost 55 %;

- najnižja osnovna plača se določa enotno za vse zaposlene v Sloveniji vsako leto v parlamentu na podlagi predloga ekonomske-socialnega sveta; dolgoročno se določi način oblikovanja najnižje osnovne plače v socialnem sporazumu;

- najnižja osnovna plača naj bi znašala v decembru 1995 najmanj 44 620 sit, normalno 45 960 sit in največ 48 060 sit – predlogi so izračunani (tudi) na podlagi dinamike do leta 2000; samo letno določanje najnižje osnovne plače ni sprejemljivo. Opravilo čiščenje poslovnih prostorov ni osnova za najnižjo plačo. Tako imenovano (družbeno) enko predstavljajo konkretna dela, ki so manj zahtevna, za približno 20 %;

- zajamčena in izhodiščne plače se ukinejo; uporablja se le najnižja plača ali (in) razmerje(-a) do nje; tudi za vse socialne transferje;

- splošni kolektivni pogodbi se ukinejo;

- izdela se študija plač za delavce v javnem sektorju;

- osnovne plače delavcev v pogodbah o zaposlitvi se morajo v prihodnje določati z razvrščanjem delavcev – v skupine iz kolektivnih pogodb – zlasti na pod-

lagi strokovnih rešitev. Posledica tega mora biti bistveno znižanje (pri)tožb delavcev na sodišča.

Za ilustracijo o vsebini Modre knjige o plačah v Sloveniji povzamemo iz drugega podpoglavja tega poglavja Modre knjige del besedila, ki govori o plačah z vidika življenjskih stroškov, ki jih mora – bi morala – pokriti tudi najnižja plača.

Izračunano je, za december 1994, da bi morala znašati najnižja osnovna (!) plača, če bi z njo hoteli pokriti nujne mesečne stroške delavca (ne pa tudi družine), 51 562 tolarjev v kosmatem znesku. Minimalni stroški delavca znašajo po istem izračunu 86 954 tolarjev. Obe vrednosti v čistem znesku sta (bili) 35 267 oziroma 57 282 tolarjev.

Kot ponazoritve za odločitve se v knjigi navajajo naslednje primerjave in komentariji:

- Znesek 20 557 tolarjev, kolikor jih je dobil prejemnik zajamčenih osebnih dohodkov, pokrije samo 58 % nujnih življenjskih stroškov delavca v višini 35 267 tolarjev.

- Kosmati znesek zajamčenih plač v višini 28 811 tolarjev (Uradni list RS, št. 66/94) uradno (na papirju) zagotavlja materialno in socialno varnost delavcev. Dejansko jo zagotavlja le v deležu (28 811 : 51 562 × 100 =) 56 % – ko gre za nujne mesečne stroške in samo v deležu (28 811 : 86 954 × 100 =) 33 % – ko gre za minimalne stroške.

- Kosmati znesek nujnih mesečnih stroškov delavca v višini 51 562 tolarjev za mesec december 1994 predstavlja 55 % poprečne plače v gospodarstvu Slovenije po tedaj zadnjem znanem podatku (94 196 sit za oktober 1994) oziroma 52 % od predvidene plače za december 1994 v višini sto tisoč tolarjev.

- Isti znesek, 51 562 sit, predstavlja v decembru 1994 glede na izhodiščno plačo v prvi tarifni skupini SKPg v višini 37 455 sit razmerje 1,38 : 1,00. To pomeni, da kvalificirani delavec v IV. tarifni skupini z razmerjem 1,37 s svojo (izhodiščno) plačo ne pokrije niti nujnih mesečnih stroškov! Ali drugače, znesek 37 455 sit iz I. tarifne skupine SKPg pokrije 72,6 % nujnih mesečnih stroškov delavca.

- Znesek izhodiščne plače za prvo tarifno skupino v SKPg v vi-

VELIKO PRILOŽNOSTI ZA PRODOR

Slovensko malo gospodarstvo bo letos imelo veliko priložnosti predstaviti se tujim partnerjem – na številnih sejmi in poslovnih srečanjih malega gospodarstva po svetu. Pogled na koledar prireditvev v letošnjem letu pove, da jih je samo v februarju in marcu bilo pet: od srečanja z irskimi podjetniki v Dublinu sredi februarja, prek razstave SEP-EZ, Cetex, sejma in borze inovacij v Birminghamu v Veliki Britaniji, Münchenskega obrtnega sejma do sejma in borze inovacij v Ženevi v Švici. Pravkar pa v Ljubljani poteka sejem Alpe Adria, Svoboda bivanja ter v Hannoveru predstavitveni sejem s katalogi inovacij.

Sejemske prireditve in borze inovacij se potem vse letošnje leto kar vrstijo. Ta mesec bo v Gradbenem centru v Ljubljani mednarodna borza inovacij in v Zagrebu razstava obrti inovacij in malega gospodarstva »Inova«. Maja bodo med zanimivejšimi prireditvami, na katerih se podjetnikom, ki imajo kaj pokazati, spleča sodelovati, kranjski podjetniški sejem, mariborski sejem novih tehnologij (Terotech), celjski mednarodni sejem inovacij (Ideja), razstava in borza inovacij v Pittsburghu v ZDA in podjetniški sejem v Kopru. Poleti bodo samo tri domače razstave, vendar je treba poudariti, da v ta pregled še niso vključeni sejmi v okviru

promocije srednjeevropskih držav, ker Italija, Slovaška, Poljska in Avstrija še niso predlagale terminov za svoje predstavitvene sejme. Zato so v pregled vključeni samo trije domači polletni sejmi, pomembni za malo gospodarstvo, in sicer v Slovenj Gradcu, Sežani (podjetniška sejma) ter gornjeradgonska razstava kmetijskih inovacij. Septembra se potem razstavljal-ska vročica stopnjuje od celjskega Mednarodnega obrtno-podjetniškega sejma v prvi polovici septembra, prek mariborske Razstave turističnih inovacij, Razstave računalniških inovacij v Brnu na Češkem, Razstave tehnike v Skopju do nürnbergške Razstave tehniških inovacij konec oktobra.

Vrhunca za zaključek sezone pa bosta vsekar razstava izumov in inovacij Eureka v Bruslju, s katere prinašajo naši razstavljalci redno po več najvišjih priznanj, in obrtni sejem v Münchnu konec novembra. Ker je udeležba na sejmih sorazmerno draga, korist se pa večinoma ne pokaže takoj, bo kajpak treba temeljito pretehtati, katerega sejma in razstave ali borze inovacij se kaže udeležiti, in za to korist v primerjavi s stroški kar največja. Bolj ko se bo malo gospodarstvo vključevalo v mednarodno trgovino, toliko bolj bo šlo državi.

B. R.

šini 37 455 bruto oziroma 26 146 sit neto za mesec december 1994 je za 36,8 % nižji od najnižje pokojninske osnove v višini 41 366 sit in za 25,6 % nižji od najnižje pokojnine v višini 35 161 sit. Najnižja pokojninska osnova in pokojnina veljata za mesec oktober 1994. V decembru 1994 bosta obe števili višji za nekaj odstotkov, zato bo tedaj razlika med najnižjo pokojnino – ta je z zakonom zagotovljena – in najnižjo plačo v gospodarstvu še večji. Delavci v gospodarstvu iz I., II. in III. tarifne skupine SKPg dobivajo pred upokojitvijo, skupaj z najvišjim dodatkom za delovno dobo nižjo plačo kot upokojenci pokojnino, kar je v svetu edinstven primer. Vsi delavci, do vključno V. skupine v negospodarstvu, prav tako dobivajo nižjo plačo, kot jim bo pripadala po upokojitvi najnižja pokojnina.

- Po podatkih porazdelitve zaposlenih oseb po velikosti kosmate plače za september 1994 je imelo 12 % zaposlenih v podjetjih in drugih organizacijah v gospodarstvu – od natančno 458 966 delavcev – to več kot 55 tisoč delavcev – nižjo mesečno kosmato plačo kot 50 000 tolarjev. Zaradi mesečnega zamika sodimo, da prejema v Sloveniji okoli petdeset tisoč delavcev nižjo plačo od tiste, ki pokrije nujne mesečne stroške.
- V nekaterih dejavnostih je delež delavcev, ki so dobili manjšo kosmato plačo od 50 000 tolarjev, zelo velik. Te dejavnosti so: osebne storitve v obrti (47,6 %), proizvodnja obutve in galanterije (37,2 %), proizvodnja preje in tkanin (30,1 %) in še štiri dejavnosti z nad 20 % delavcev, ki so prejeli nižjo kosmato plačo kot 50 000 tolarjev. Kosmata plača 50 000 tolarjev znaša v čistem znesku 34 257 tolarjev.
- Nižjo plačo kot 90 000 tolarjev je dobilo v septembru 1994

63,5 % delavcev. Tedaj je znašala poprečna kosmata plača v gospodarstvu Slovenije 92 076 tolarjev. Plača, ki je zagotavljala minimalno socialno in materialno varnost delavcev, je znašala za december 1994 86 954 tolarjev.

- Višjo kosmato plačo kot 300 000 tolarjev – ta daje v primerjavi s prejemniki plače v višini do 50 000 tolarjev razmerje 1:6 – so izplačali v gospodarstvu Slovenije za 1,8 % delavcev; dobilo jo je 8 260 delavcev. Prejemniki takšne plače so bili zlasti v naslednjih dejavnostih: turistično posredovanje s 16,1 % delavcev s plačo nad tristo tisoč tolarjev; dalje zavarovanje posesti in oseb 11,3 %, delavci, zaposleni v skladih 10,7 %, zunanji trgovini 7,7 %, raziskovalno-razvojnem delu (visoka kvalifikacijska sestava!) 7,0 %. Zanimivo je, da je bilo v šolstvu takih delavcev samo 0,8 %! Podobno je v zdravstvu, z 2,3 % delavcev z najvišjimi plačami. Tudi znanstveno-raziskovalna dejavnost, kljub najvišji kvalifikacijski sestavi, nima več kot 3,5 % delavcev z najvišjimi plačami. Pač pa ima javna uprava 3,6 % takih delavcev, politične stranke pa celo 5,4 %!

- Septembra 1994 je znašal zajamčeni osebni dohodek 27 918 tolarjev. V gospodarstvu je tedaj prejelo nižjo plačo od tega zneska 1 674 delavcev ali 0,43 % števila oseb s prikazano dejansko izhodiščno kosmato plačo. Ta je znašala v poprečju gospodarstva Slovenije 39 218 tolarjev, kar je zneslo 5,1 % več, kot je znašala izhodiščna plača za I. tarifno skupino v SKPg v višini 37 315 sit.

Na koncu teh primerjav in komentarjev:

Večina dejansko izplačanih zneskov plač v nižjih skupinah delavcev močno zaostaja za zneski, ki bi jih morali dobivati, če bi

hoteli pokriti nujne mesečne življenjske stroške. Pri pokrivanju minimalnih življenjskih stroškov pa se delež delavcev prevesi že čez polovico. Obe ugotovitvi sta nadvse zaskrbljujoči, če upoštevamo, kaj se ne všteta med nujne oziroma minimalne življenjske stroške.

Po teh izračunih in primerjavah šele pride **najpomembnejše vprašanje** – ob predpostavki, da so izračuni pravilni. Ali je naše gospodarstvo sposobno obračunavati in izplačevati izračunane zneske kot najnižje mesečne – čiste ali kosmate – osebne dohodke ali plačo? Razlike so prevelike, da bi bil odgovor lahko pritrdilen. Domače razmere kot tudi »približevanje« Evropsi ne bo dovoljevalo odlašanja ureditve najprej politike in sistema plač, potem pa njenega udejanjanja v življenju. Pričakovani nacionalni program strategije vključevanja v Evropsko unijo se bo moral opredeliti tudi do problematike dohodkovne politike, ki je za našo družbo in njeno oblast trd oreh.

Stane Uhan

Dokumenti drugega kongresa ZSSS

Vsebina:

- uvodni govor Dušana Semoliča
- uvodna beseda Rajka Lesjaka
- uvodna obrazložitev predloga statuta Milana Utrše
- potek kongresa
- domači in tuji gostje
- program ZSSS
- resolucije kongresa
- sklepi
- statut
- posebni statutarni sklepi

Cena brošure je 1.900 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno. Brošuro lahko naročite na naslov: ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, tel. 061/321-255; 13-35-255, faks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno

naročam(o) izvod(ov)

brošure Dokumenti drugega kongresa ZSSS.

Naročeno pošljite na naslov

Ul., poštna št., kraj

Ime in priimek

Naročeno dne

žig

podpis

Račun bomo plačali v zakonitem roku.

Zasoljene cene turističnih sob

LE Z REGRESOM NE BO MOGOČE NA DOPUST

Sodeč po letošnjem ceniku zasebnih turističnih sob, tudi najcenejše letovanje to poletje ne bo kdo ve kako poceni. Več kot očitno je, da lastnikom omenjenih turističnih zmožljivosti še ne gre za nohte. V mnogih primerih imajo namreč veliko raje prazne postelje in nič dela kot pa polno izkoriščene zmožljivosti in ne pretirano velik zaslužek. Morda pa se zanašajo na to, da se bodo vrnila »stari dobri časi«, ko je šlo prav vse za med.

Za spanje do 46 mark na noč

V primerjavi s hotelskimi cenami bodo cene zasebnih turističnih sob letošnje poletje kar precej zasoljene. V Podčetrku, na primer, bo potrebno odriniti julija in avgusta za posteljo od 14 do 20 nemških mark. Razlika v ceni med sobo prve in druge kategorije je približno 4 marke. Malce dražje bo bivanje v Rogški Slatini. Tu bo veljalo prenočišče v zasebni sobi prve kategorije od 19 do 25 mark, v sobi druge kategorije pa 17 do 22 mark. V predsezoni so cene za spoznanje nižje. Podobne cene veljajo tudi za Radence. Enoposteljna soba prve kategorije bo veljala tu v sezoni do 25 mark na dan, v dvoposteljni pa od 15 do 20 mark.

Pa na Gorenjskem? Dvoposteljna soba druge kategorije

bo veljala sredi sezone 17 mark. Kajpak na osebo. Za ležišče v enoposteljni sobi pa bo treba plačati do 29 mark na dan. V Bohinju so cene nekoliko manj navili. Za posteljo sredi sezone bo treba odriniti do 20 mark, v predsezoni pa precej manj.

V Bovcu bo poleti veljalo ležišče v enoposteljni sobi od 17 do 20 mark, v dvoposteljni pa od 15 do 17 mark. Apartmaji bodo precej bolj zasoljeni. Za najmanjšega bo treba plačati 55 mark na dan, za najprostornejšega pa 130 mark. Podobne cene apartmajev kot v Bovcu bodo tudi v Kranjski Gori.

In cene na morju? V Kopru, na primer, bo treba za zasebno ležišče odriniti julija in avgusta od 16 do 24 mark, v Izoli pa do 28 mark. V Piranu in Portorožu bo letovanje kar precej dražje. Za noč v sobi prve kategorije bo treba plačati do 46 mark. Naj k temu dodamo, da zajtrk ni vključen v ceno prenočišča. Običajno jutranje okrepčilo bo stalo od 5 do 10 mark, odvisno pač od kraja in sezone.

No, če načrtujemo družinske počitnice in vse omenjene cene množimo z najmanj tri ali štiri, potlej je na dlani, da tudi letovanje v zasebni sobi nikakor ne bo poceni. Poleg postelje namreč potrebujemo na dopustu še marsikaj.

Tudi kampiranje ne prav zastoj

Glede na precej zasoljene cene zasebnih turističnih zmožljivosti lahko pričakujemo, da se bo letos veliko ljudi odločilo za dopustovanje v enem izmed številnih slovenskih kampov. Tu bodo počitnice vsekakor cenejše kot pa v povprečni zasebni turistični sobi.

Podobno kot za hotele in druge turistične zmožljivosti je tudi letošnji cenik za kampiranje v markah. Kajpak zato, da bi turisti natančno vedeli pri čem so, ne glede na vrednost našega tolarja. Velja pa poudariti, da veljajo objavljene cene predvsem za tuje

goste, saj bodo domačini deležni nekaterih popustov. Pa še to: v večini kampov so v ceni za prenočišče zajete tri postavke: prenočitev za eno

osebo, cena za šotor in parkiranje avtomobila.

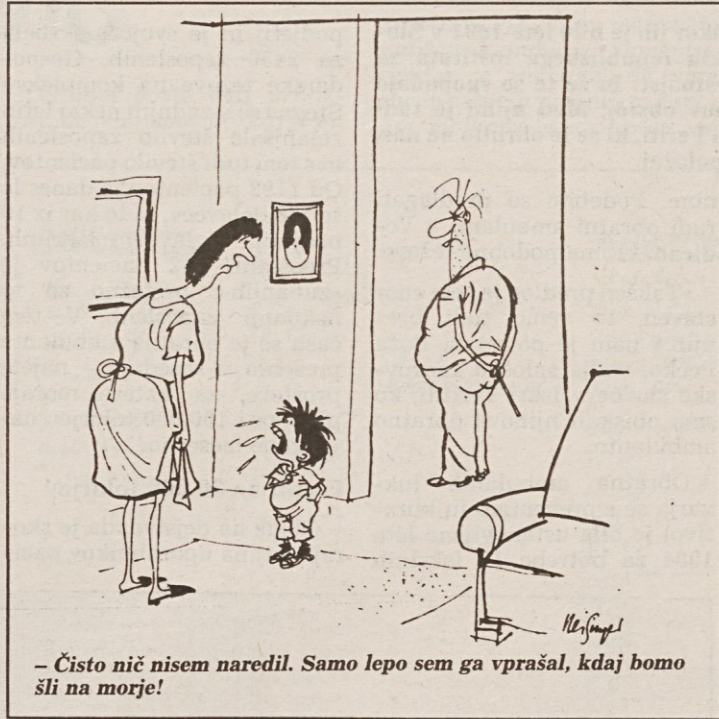
Pa k cenam v slovenskih kampih. Najcenejše boste lahko šotorili za 3 marke na

dan, v prenekaterih toplicah pa bo veljal dan kampiranja 17 mark. Razlike torej niso simbolične. Sicer pa se cene za prenočitev v slovenskih kampih sučejo od približno 7 ali 8 do 10 mark. Sredi poletja bodo počitnice pod platneno streho bolj zasoljene, pred poletjem in po njem pa bodo nekoliko zmernejše.

Seveda bo potrebno v kampih poleg prostora za šotor in avto odšteti denar tudi za druge storitve oziroma dobrane. Za električni priključek, na primer, bo treba plačati od 2 do 7 mark na dan. Zastoj ne bo tudi štirinožec, če ga bomo vzeli na dopust. V kampih bodo zanj zahtevali marko, ponekod pa celo 4,5 marke na dan.

In če k omenjenim cenam prištejemo še izdatke za prehrano, osvežitev, šport, rekreacijo in zabavo ter vse drugo, bomo spoznali, da tudi počitnice pod platneno streho ne bodo prav zastoj. Bodo pa zagotovo cenejše kot v hotelu s tremi zvezdicami ali v zasebni turistični sobi.

Andrej Ulaga

NIŽJA STOPNJA DAVKA NA DOBIČEK

Konec prejšnjega meseca so poslanci državnega zbora sprejeli pomembna finančna zakona: zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o davku od dobička pravnih oseb in zakon o poravnavanju obveznosti do bank iz izplačilnih deviznih vlog. Prvi pri naša nižjo davčno osnovo za obdavčitev dobička. Stopnja bo z dosedanjih 30 znižana na 25 odstotkov.

Na vprašanje, koliko bo zaradi manjše obdavčitve do-

bička pravnih oseb manj denarja v državnem proračunu, odgovarja finančni minister Mitja Gaspari, da je potrebno na zadevo pogledati z dveh zornih kotov. Torej tudi z vidika podjetij, ki jim bo manjša obdavčitev dobička prinesla ugodnost. Z danes sprejetimi spremembami bo imela Slovenija po njegovih besedah eno najnižjih stopenj davka na dobiček, pri tem pa je treba upoštevati tudi način obračunavanja amortizacije, ki daje podjetjem še dodatne spodbude

za doseganje večje konkurenčnosti.

V evropskih državah je povprečna davčna stopnja dobička od 35 do 40 odstotkov. Pomemben element je po Gasparijevih besedah obdavčitev delovne sile in tu bo vlada v naslednjih mesecih tudi predlagala določene olajšave.

Zaradi znižane stopnje obdavčitve dobička bo v državni proračun pritekel tri milijarde tolarjev manj denarja. Gaspari je še povedal, da tri-

letna oprostitve plačila davka od dobička velja le za tiste pooblaščenke investicijske družbe, ki zbirajo certifikate in se ukvarjajo izključno s privatizacijskimi procesi. Zaradi tega imajo zgolj papirnati dobiček, plačilo davka pa naj bi zajelo njihove druge dohodke.

Nižja obdavčitev dobička bo veljala tudi za lansko poslovno leto, medtem ko bodo druge bonitete, na primer večje priznavanje donacij, veljale za zmanjšanje davčne osnove šele letos. Obračun davka od dobička za lansko leto morajo zavezanci predložiti do 15. aprila letos.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 14

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških zmožljivosti, posreduje proste zmožljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih zmožljivosti.

Pišite nam ali telefonirajte na telefon 061 131 00 33, int. 384, 385 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris.

Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

HRIBI

1. POČITNICE NA POKLJUKI v dvo- ali štiriposteljni apartmaji: veliki apartma 62 DEM, ali 46 DEM, brunarica za 8 oseb 125 DEM v tolarski protivrednosti. Termini vsako soboto. Turistična taksa ni vključena.

2. POČITNIŠKE HIŠICE V BOHINJU UKANC – hišice s tremi oziroma štirimi spalnicami – sedem ležišč, kmečka dnevna soba, kuhinja z jedilnim kotom, predprostor, kopalnica, wc, lastno parkirališče. Cena 79 DEM dnevno, turistična taksa ni vključena. Termini do 26. aprila. Zelo ugodna smuka na Voglu.

3. KOPE – garsonjere za štiri osebe, posamezni termini do 25. 4. Cena v sezoni 51 DEM v tolarski protivrednosti. Praviloma tedenski paketi – termini so določeni.

4. SORICA – PLANINSKA KOČA do 50 oseb, primerno za šolo v naravi, penzion 24 DEM, prometni davek in turistična taksa nista vključena. Zelo ugodna smuka. Termini – april.

5. KANINSKA VAS – stanovanje za štiri osebe, cena 72 DEM. Termini v maju.

6. KRANJSKA GORA – apartmaji za 4 osebe, cena 55 DEM, termini v aprilu; stanovanje ali garsonjera v aprilu, cena 50 oz. 40 DEM.

7. KRVAVEC – garsonjera za dve osebi, cena 30 DEM, enota s štirimi ležišči 54 DEM. Termini v aprilu.

8. BOHINJSKA BISTRICA – Dvosobno stanovanje za 4 do 5 oseb, opremljena kuhinja, kopalnica, WC, balkon. Cena 82 DEM na dan, termini v aprilu.

– Počitniška hiša z dvema dvoposteljnima sobama in dvema tripostelnima sobama, opremljena kuhinja, kopalnica, WC. Dnevni najem 20 DEM na osebo, termini v aprilu.

9. KANIN – garsonjere za 4 osebe, prosti termini do 24. aprila, cena 52 DEM.

10. Porentov dom v Kranjski Gori – dvoposteljne sobe, posamezni termini za skupine, posamezniki vsa obdobja. Cene nočitev 18 DEM, polpenzion 32, polni penzion 40 DEM.

11. BLEJ – Komfortno stanovanje, dnevni prostor, spalnica, kuhinja, kopalnica, WC. Termini po dogovoru. Cena 70 DEM.

– Apartma za tri osebe, spalnica, dnevna soba s kuhinjo, kopalnica, WC, balkon, lastno parkirališče. Cena 75 DEM na dan. Turistična taksa 2 DEM.

12. ROGLA – garsonjera, dve ležišči in eno pomožno, posamezni termini. Cena 72 DEM.

TOPLICE

13. MORAVSKE TOPLICE – ogrevan kontejner za 4 osebe, termini do 29. aprila. Cena 50 DEM.

14. PODČETRTEK – ATOMSKE TOPLICE – garsonjera za 4 osebe, v ceno 74 DEM so vključene kopališke vstopnice s 50% popusta. Termin do sredine aprila.

MORJE

18. PORTOROŽ – apartmaji za 4 osebe, ogrevano. Posamezni termini do maja. Dnevni najem 45 DEM – lastna posteljinina.

16. PIRAN – sodobno opremljeni apartmaji za dve ali štiri osebe, cena 42 oz. 58 DEM za enoto. Termini do 15. aprila.

PRVOMAJSKA PONUDBA

1. NOVIGRAD – trisobno stanovanje za do 6 oseb, v celoti opremljeno. Cena 48 DEM na dan.

2. BARBARIGA – garsonjera, komfortno opremljena za 4 osebe. Cena 42 DEM na dan.

3. NEREZINE, OTOK MALI LOŠINJ – apartmaji za 3, 4 ali 5 oseb, cena 15 DEM na osebo na dan.

4. POREČ – apartmaji v Lanterni: za 4 osebe 37 DEM, za 6 oseb 48 DEM na dan, polpenzion v hotelu TAMARIS 41 DEM – dvoposteljna soba, OTOK SV. NIKOLA – polpenzion v dvoposteljni sobah 44 DEM. Apartmaji LUNA – polpenzion v dvoposteljni sobah 35 DEM. Šola tenisa 28 DEM ura, najem igrišča 12 DEM ura.

B. SEJEMSKA PONUDBA

1. COSMOPROF BOLOGNA od 22. do 25. 4., največji sejem lepote. Sindikalne organizacije ali kar tako oblikovane skupine vabimo, naj nam posredujejo svoje želje za družabni ali strokovni izlet ali potovanje doma ali v tujino. Plačila v 2 obrokih.

ZAHTEVNEJŠI PROGRAMI

1. KLASIČNA MEHIKA – krožno potovanje, ogledi izkopanin Majev, Aztekov, Toltekov, Mikstekov, Olmekov in drugih ljudstev zgodovinske Mehike. Podrobnejši program vam posredujemo. Cena od Meksico Cityja do Cancuna, poleti, bivanje v dvoposteljni sobah, nočitve z zajtrkom je 3787 DEM. Prijave en mesec pred odhodom – vizumi so potrebni.

2. Najcenejša možnost MEHIKA 7 DNI – polet iz Evrope, sedem nočitev z zajtrkom, hoteli z 2 zvezdicami. Prijava najmanj tri tedne pred odhodom. Kraj in hotel predvidene kategorije po katalogu izbire potovalna agencija. Cena 1575 DEM.

SINDIKALNI IZLETI

1. BUDIMPEŠTA – TRIDNEVNI IZLET ZA VIKEND ALI PA KAR TAKO. Za skupine 40 do 50 oseb avtobusni izlet v Budimpešto, ogled znamenitosti Madžarske prestolnice, poldnevni obisk tipične kmetije v madžarski stepi z družabnim delom izleta, tretji dan na povratku v Ljubljano ali v kraj, od koder je skupina, kosilo v Čardi. Cena 245 DEM, plačljivo v dveh obrokih. Za odhod 2. junija sprejemamo prijave do 12. aprila.

2. ENODNEVNI IZLET PO BELI KRAJINI – obisk metliške kleti, naselja Adlešiči, kosilo na poznani kmetiji pri Škalovih v Cerovcu. Idealno za 45 oseb.

3. TRI ALI ŠTIRIDNEVNI IZLET NA KORZIKO – Čudovito potepanje po Italiji in po Korziki. Prevoz z avtobusom in na luksuznem trajektu. Cena je odvisna od kategorije kabin in dodatnega programa. Informativno tridnevni izlet 400 DEM, štiridnevni 500 DEM. Plačilo v dveh obrokih.

ORGANIZACIJA SEMINARJEV

Posebna ponudba ATRISA in hotela KOMPAS v Bohinju: Organiziramo eno- ali večdnevne seminarje za 15 do 70 udeležencev. Cena penziona 4.350 tolarjev. Tehnična oprema je zagotovljena.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Počitniške hišice v Čatežu, Atomskih Toplicah ali Moravskih Toplicah, Banovcih, Ptujskih Toplicah, Rogli, Krvavcu, Kaninu, Bohinju ali Kranjski Gori za vsa obdobja.

2. Lastnike počitniških domov v Slovenskem primorju ali v hrvaški Istri, ki bi v 1995. letu dali objekte v najem, vabimo, naj nam posredujejo ponudbe.

ZAMENJAMO POČITNIŠKO ENOTO

Stanovanje v Maredi pri Novigradu, v celoti opremljeno za 5 oseb, zamenjamo za počitniško enoto v slovenskih zdraviliščih, in sicer za dva meseca toplic v kateremkoli terminu štiri mesece morja – Tudi v visoki sezoni.

ATRISOVA PONUDBA ZA POLETJE 1995

1. OTOK MALI LOŠINJ – Nerezine apartmaji za 5 do 6 oseb, dnevna soba in spalnica, kopalnica, opremljena kuhinja. Cena 78 oz. 88 DEM dnevno. Termini od 16. junija do 17. septembra.

2. SAVUDRIJA – ZAMBRATJA apartmajske hišice: dve spalnici, wc, tuš. Polpenzion ali penzion. Cene v pred- in posezoni od 33 do 39 DEM na osebo, v visoki sezoni od 10. 7. do 28. 8. pa 45 DEM. Polpenzion je 5 DEM cenejši.

3. OTOK PAG – PAG – dvosobni apartmaji s kuhinjsko nišo v dnevnem prostoru, kopalnica, terasa za 5 oseb. Cena do 24. 6. 50 DEM, do 1. 9. pa 78 DEM.

4. POREČ – paviljoni BELEVUE dvoposteljne sobe, polpenzion od 25 do 45 DEM. Cene so odvisne od sezone.

– apartmaji LANTERNA – najem apartmaja za 4 osebe, dve spalnici, kuhinja, kopalnica od 38 do 112 DEM, odvisno od sezone – najem apartmaja za 6 oseb, tri spalnice, kuhinja, kopalnica, terasa. Cene od 47 do 158 DEM, odvisno od sezone.

– HOTEL LOTOS ISTRA – dvoposteljne sobe, polpenzion. V ceno za osebo od 42 do 57 DEM, odvisno od sezone, je vključena turistična taksa.

– HOTEL NEPTUN – POREČ dvoposteljne sobe, polpenzion. Cena od 45 do 65 DEM na osebo, odvisno od sezone.

– APARTMAJI LUNA – POREČ – za 3 osebe, dnevni najem od 43 do 104 DEM. Za 4 osebe pa od 48 do 113 DEM. Cene so odvisne od sezone.

HOTEL TAMARIS – polpenzion, bivanje v dvoposteljni sobi, hotel visoke B kategorije. Cene do 23. 6. 50 DEM, do 25. 8. 72 DEM.

OTOK SVETI NIKOLA – polpenzion, bivanje v dvoposteljni sobah. Cena do 24. 6. 60 DEM, do 25. 8. 80 DEM.

5. FIESA – tri ali štiriposteljne sobe s kopalnico. Penzion 48 DEM na osebo, otroci do 10. leta imajo 30% popusta.

6. ANKARAN – dvosobno stanovanje, opremljena kuhinja, možno bivanje za 5 oseb. Cena dnevnega najema 70 DEM.

7. MAREDA PRI NOVIGRADU – dvosobno stanovanje, opremljena kuhinja, možno bivanje za 5 oseb. Cena najema 65 DEM na dan.

8. ANKARAN – počitniška prikolica za 4 osebe, dodatna zunanja kuhinja, baldahin, TV. Cena do 24. 6. je 55 DEM, do 1. 9. pa 78 DEM.

9. ROGLA – garsonjera oz. dvosobno stanovanje 65 oz. 76 DEM dnevno.

10. KOPE – garsonjera za 4 osebe, cena 52 DEM dnevno.

Pri prijavah do 20. maja z vplačilom 40% rezervacije si zagotovite popust. Ponudba bo tedensko dopolnjena.

Informacija gostom Atrisa

Plačilni pogoji: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in druge stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4.000 tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po plačilu gostje prejmejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete 7 dni pred odhodom, nas nujno pokličite.

Programi v tujini obravnavamo v skladu s splošnimi navodili potovalne agencije, ki je organizator potovanja, in jih gostje prejmejo ob prijavi. Prijava je sprejeta, ko je vplačanih 30% cene aranžmaja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami rešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste. METOD ZALAR, direktor borze

AMBULANTA NA ŽIVEM PESKU

Od 160 obratnih ambulant, kolikor jih je bilo leta 1991 v Sloveniji, jih je po zadnjih podatkih republiškega inštituta za varovanje zdravja danes le še šestnajst. In še te se spopadajo s kopico težav, ki ogrožajo njihov obstoj. Med njimi je tudi obratna ambulanta podjetja Iskra Feriti, ki se je obrnilo na nas, da mu pomagamo razrešiti njen položaj.

Nejasnost o delovanju obratnih ambulant je poglobil zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju iz leta 1992. Pojav družinskega zdravnika je namreč medicino dela, zlasti tisto v obratnih ambulantah, postavil pred dilemo o njeni identiteti. Zakon daje možnost, da si občan prosto izbira svojega zdravnika – torej tudi zdravnika v obratni ambulanti.

Tretjina pacientov od drugod

Tako je danes v obratni ambulanti Iskra Feriti kar tretjina pacientov, ki niso delavci podjetij, ki spadajo pod okrilje ambulate. Zato so se obrnili na Zdravstveni dom Ljubljana – organizacijsko enoto Šiška z zahtevo, naj ta sofinancira del stroškov, ki se nanašajo na paciente »občane«. Gre za plačevanje dela najemnine za prostore, v katerih je obratna ambulanta. Ta sicer sodi v mrežo javne zdravstvene dejavnosti pod okriljem Zdravstvenega doma Šiška, kjer zdravnica, specialistka medicine dela, in medicinska sestra tudi dobivata plačo.

Najprej smo se pozanimali v zdravstvenem domu Šiška. Direktorica dr. Vida Poljanec-Kolbezen je rekla, da je Iskra Feriti predlagala, naj njihovo obratno ambulanto enostavno preselijo v njihov zdravstveni dom Šiška, kjer jim ne bo treba plačevati nobene najem-

nine. Podobno so predlagali tudi obratni ambulanti v Vodica, ki ima podobne težave.

»Takšen predlog je zelo enostaven, to vemo tudi brez njih,« nam je povedala Boža Pečko, vodja splošne kadrovske službe v Iskri Feritih, ko smo obiskali njihovo obratno ambulanto.

Obratna ambulanta (ukvarja se s preventivo in kurtivo) je bila ustanovljena leta 1984 za potrebe 12 Iskrinih

podjetij in je svojčas skrbela za 2450 zaposlenih. Gospodarske težave na kompleksu Stegne so v zadnjih nekaj letih zmanjšale število zaposlenih in s tem tudi število pacientov. Od 1192 pacientov je danes le še 750 delavcev, in to kar iz 19 podjetij, v glavnem Iskrinih. Preostalih 442 pacientov je »zunanjih«, pretežno so to nekdanji zaposleni. V tem času se je obratna ambulanta preselila v sosednje – najete prostore, za katere morajo plačevati 100.000 tolarjev najemnine mesečno.

Prepir za 30.000 tolarjev

Glede na dejstvo, da je skoraj tretjina uporabnikov paci-

entov »zunanjih«, so zaprosili za sorazmerno plačevanje stroškov najemnine. V našem primeru gre za mesečni znesek 30.000 tolarjev mesečno.

»Ne gre le za plačevanje najemnine, ampak nasploh, kakšen odnos ima do nas Zdravstveni dom,« pravi Boža Pečko. »Rešitev mora biti v interesu vseh strank in ne tako enostranska, kot jo ponuja Zdravstveni dom. Gre pa tudi za načelno vprašanje, ali so nam dolžni kaj prispevati ali ne.«

Glavna prednost obratne ambulate pa je ravno v tem, da je v neposredni bližini tovarne, pri roki delavcev, ko jo

Zdravnica medicine dela dr. Radica Kodrič-Premrl: »Nismo dobili niti računalnika...«

potrebujejo. Zdravnica lahko na kraju samem izvaja preventivne zdravstvene preglede, svetuje pri delovnih mestih, sodeluje pri invalidskih komisijah itd. Ambulanta ima tudi priročno lekarno, da lahko po potrebi takoj nudijo pomoč. »Če bi obratno ambulanto preselili v zdravstveni dom, bi praktično izgubili vse prednosti, ki jih taka ambulanta ima,« opozarja Boža Pečko. »Največja izguba pa je izguba delovnega časa, saj bi delavec potrošil veliko delovnega časa, preden bi prišel v zdravstveni dom, tam čakal v vrsti in se potem spet vračal...«

»Zdravstveni dom se obnaša do nas, kot da smo nepotrebni, dobili nismo niti računalnika, ki jih je za potrebe zdravstva kupila zavarovalnica,« je rekla zdravnica medicine dela dr. Radica Kodrič-Premrl, zaposlena v obratni ambulanti

Ambulanta v pravni čakalnici

Plačevanje najemnine bi moralo biti stvar skupnega dogovora obeh partnerjev. Vendar pa zdravstvenega doma nihče ne more prisiliti, da poravnava del najemnine, če tega noče. Sedanja zakonodaja na področju zdravstvenega varstva delavcev je namreč zelo ohlapna.

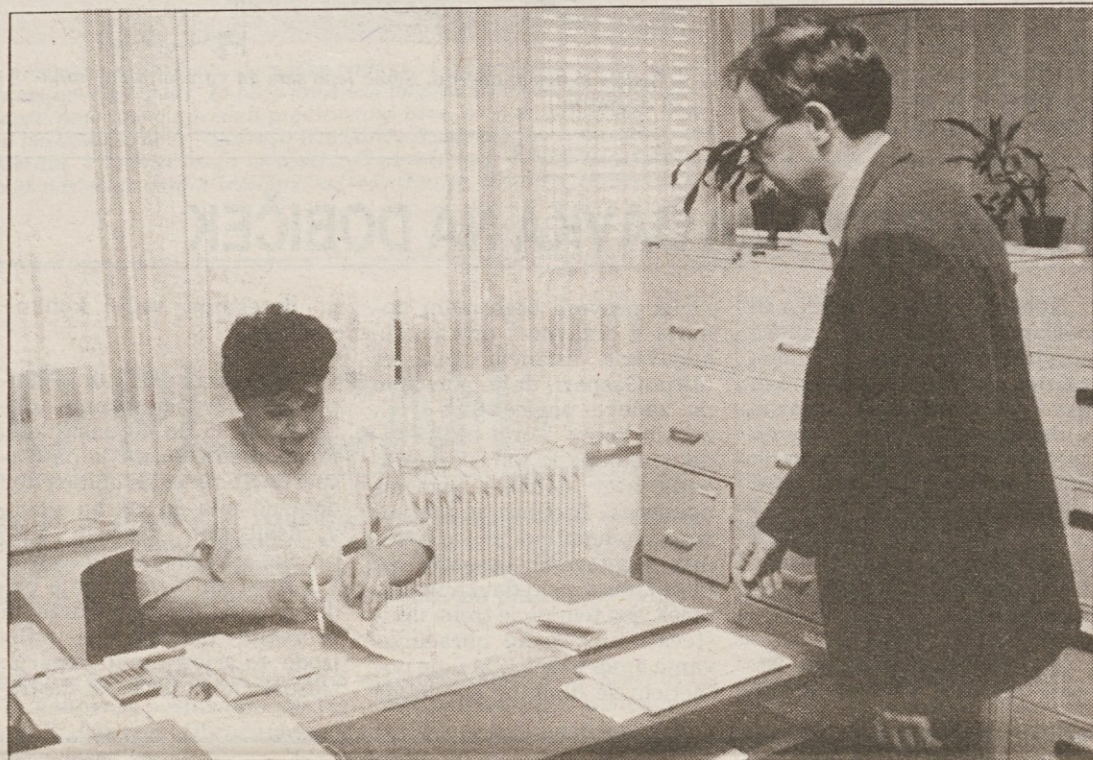
Boža Pečko: »Ne gre le za plačevanje najemnine, ampak na sploh, kakšen odnos ima do nas Zdravstveni dom Šiška...«

Zdravstveno varstvo delavcev, še posebej preventiva, je danes na slepem tiru. Najslabše je v manjših privatnih podjetjih, kjer delodajalci pogosto zdravstveno varstvo delavcev pojmujejo kot ostanek socializma. Pozabljajo, da imajo razvite kapitalistične države to področje zelo dobro urejeno, kajti le zdrav delavec je lahko produktiven.

Zdravstveno varstvo pri delu uravnava Mednarodna konvencija 161, ki jo je podpisala tudi Slovenija, ter številni predpisi Evropske unije. Pri nas pa naj bi to področje uredili šele z zakonom o varstvu zdravja delavcev in varnosti pri delu, ki je zdaj v pripravi in bo prišel v parlament v prvo obravnavo šele jeseni.

Naj povzamemo: Zdravstvenemu domu Šiška ni treba plačevati najemnine za ambulanto, če tega noče, nihče ga v to ne more prisiliti. Če podjetje nima denarja, prav tako lahko zapre obratno ambulanto. Nihče ga zaradi tega ne bo preganjal. Skratka, v sedanjih pravnih razmerah zdravstveno varstvo delavcev je ali ga pa ni – le kdo bi si belil glavo zaradi tega!

Marija Frančeskin

Pacient Bojan Jajič: »Včasih sem bil zaposlen v Iskri. Ostal sem zvest tej ambulanti, ker takoj pridem na vrsto, v zdravstvenem domu pa bi moral čakati in čakati...«

JE RES EN IVAN VREDEN TOLIKO KOT DVE IVANI?

Dobili smo bankovec za 10.000 tolarjev in podoba Ivana Cankarja, z njim pa tudi novo šalo, češ da so ženske v Sloveniji spet v manjvrednem položaju, kajti en Ivan je toliko vreden kot dve Ivani (Ivana – bankovec za 5.000).

Včasih sem mislila, da se z ženskimi vprašanji ukvarjajo feministke, ki so ljubzensko in erotično neizživete in zato ne marajo moških. Da so to socialistične aktivistke, tako ali drugače odtrgane od življenja. Danes mislim drugače. Danes opažam...

Punčkam se to ne spodobi, pravijo. Ne obnašaj se kot kak fant. Kasneje branijo. Vse močje, ker lahko zanosiš, ker punčka prinese domov in se vidi, za fante pa je drugače, kajti kaj bodo pa rekli, saj si punca! Potem, kasneje ne moreš, ker si ženska.

Včasih se mi zadržijo, da so si enakopravnost izmislili moški za lastno olajšanje. Cel kup obveznosti so s tem, ko so priznali enakopravnost, prevalili. Ha, je rekel gospod Gadafi, ženska enakopravnost! Naj kar skačejo v osmem mesecu nosečnosti s padalom, če so res enakopravne! Še vedno pravimo za moškega pri petdesetih, da je šarmanten, v najlepših letih. Kaj pa za žensko njegovih let? No ja, starejša, urejena. Ko je bila mlada, je morala biti zelo lepa. Moški je v najlepših, ženska pa v zrelih letih.

In če sta v družini dva avtomobila? Moški vozi večjega,

ženska manjšega! Bolhe, jugoti, marutiji... Za ženo ga bom kupil, pravi, sam pa seda v opla, zanj je ta prevelik.

Manjši avto, ne glede na to, da se ona vozi dlje, da morda celo več zasluži... Da ni Američanka, ki ima majhen avto za nakupe, obiske prijateljev in odhode na dobrodelne dejavnosti.

In če ni dveh avtomobilov? Potem gre ona na avtobus. On pa jo gre včasih iskat pred službo. Včasih, ko je doma, pa ji ta večjega posodi.

Ženskam so se v preteklosti (in se še) podarjali predpasniki, servisi, kuharice. Veliko tako aranžiranih daril še vidimo. Toda še nikoli nisem videl aranžiranega izvižaja. Moškemu so se poklanjala vina, viski, cigarete.

In pogosto se sliši, da ima dobrega moža, da ji gre v trgovino in po otroke v vrtec. On njej?! Svet se vrti in gre naprej, in če ima starejši gospod, oprostite, mlado mrho, je v očeh vrstnikov občudovan. Kaj pa, če se zgodi obratno? Če si gospa omisli malo mlajšega? Kaj ne ve, koliko je stara? Ali se ne vidi? Nima ogledala?

In če umre mlada mama, slišimo: »Ubogi otroci, pa mož. Ja kaj bo pa hotel, oženit se bo moral. Saj ne more biti sam za vse.« Če pa umre ata in se mama razgleduje po drugem, pa: »A tako hitro ga je pozabila? Je tako potrebna? Se ji je treba moštiti?«

Ženske (mame) v večini na

govorilnih, pri domačih nalogah. Na poročniških, za študentskim, v trgovinah, pri otroškem zdravniku...

In v pesmih, zgodbah, romanih. Res, koliko pesmi in vsega v umetnosti je posvečenega ženskam. Mamica je kakor sonce. Res, kakšna pesem pa je tudi za očke. Moj očka ima konjička dva...

Pravijo, da za vsakim uspešnim moškim stoji ženska, ki ga poriva naprej, in za vsako uspešno žensko trije moški, ki jo vlečejo nazaj (otrok, soprog, šef). Pravijo, da je mož glava, žena pa vrat, ki to glavo obrača. In če je podoba ženske iz razvitih držav, da ima na glavi klobuk, v desni roki moža, na levi ljubimca, pred sabo svetlo prihodnost, za sabo burno preteklost, je »naša« še vedno: na glavi moža, v desni vrečko z nakupi, v levi dva otroka, za sabo ima... pred seboj pa negotovo prihodnost.

Idealna podoba naše Slovenke pa je še vedno dobra mati, kuharica, ljubica. Seveda pa mora biti tudi lepa, gospodarna, izobražena, uspešna, znati mora urejati vrt, cvetje, vesti, kvačkati... Kar malo preveč za 24 ur. Skoraj tako, kot so včasih rekli Nemci: 3 K (Kinder, Küche, Kirchen), le da je 3K premalo, 3K + ...

Vse to ob vrtcih, odprtih do pol štirih ali petih, evropskem delovnem času, ambicioznem možu, slabi plači, grožnji, da bo v službi odveč... In če nima

varstva, popazi na otroka sosed. Sosed? Zakaj ne? In kot je rekel Jonas Ž.: Povejte, kakaj v reklamah in spotih vedno nastopata kakšen zašmiran dedec in elegantna dama. Zakaj ni nikoli obratno? Ko pa...

In ko po radiu po željah voščijo mamam: za trenutek naj odloži delo naša draga babica,

mama, žena, teta... Samo za trenutek? Potem pa naj dela naprej?! Kuha, streže in naliva povabljenecem, ker ji je nekako uspelo, da je doživela 70 let. Na steni pa še vedno visi stenski prtiček, ki je izvezla v mladih letih in na njem piše: Največja sreča za moža je žena, ki dobro kuhat zna!

Za konec pa še izposojena misel, vredna zapisa. Moški živijo udobneje, ženske pa naporneje, ampak zato bolj bogato!

Tolažba? Resnica?

Da, kajti nekaj je jasno. Nikdar si nisva bila in si nikdar ne bova enakopravna!

Majda Repnik

Simon Wiesenthal

PRAVICA, NE MAŠČEVANJE

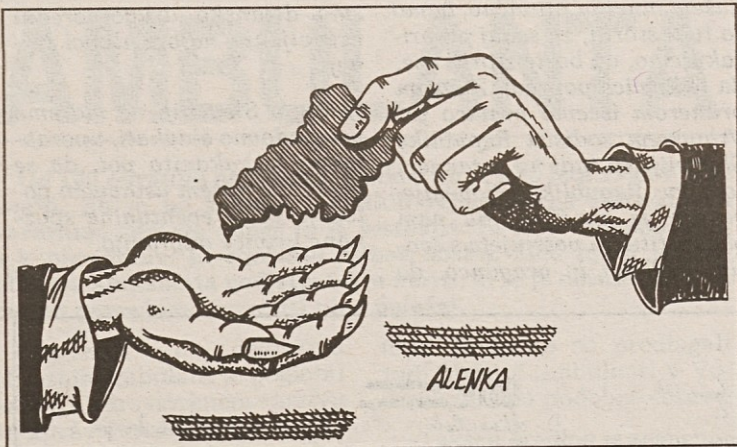
SPOMINI

PRAVICA, NE MAŠČEVANJE

Vsakokrat, ko se je Simonu Wiesenthalu posrečilo pred sodnika pripeljati takega nacističnega morilca, je svetovni tisk o njem pisal kot o »lovcu na naciste«, »judovskem Jamesu Bondu« ali celo kot o »maščevalcu Judov«. Toda on je hotel, da bi ohranil spomin na mrtve, ni želel netiti sovraštva; zahteval je pravico, ne pa hlepel po maščevanju.

Wiesenthal je avtor številnih knjig. V naši založbi smo izdali prevod njegove zadnje, z naslovom PRAVICA, NE MAŠČEVANJE. To je hkrati prvo njegovo v slovenščino prevedeno delo.

Pokličite (061) 321.255. Cena knjige je 2.500 SIT.

Tancigove finance

Dr. Peter Tancig, podpredsednik LDS, očitno ne loči dobro med strankarskimi in državnimi financami. Drugače si pač ni moč razlagati dejstva, da so kriminalisti zoper njega podali že drugo ovadbo, v kateri ga bremenijo zlorabe uradnega (ministrskega) položaja. Dr. Tancig naj bi se spajdašil z znanim podjetnikom in lastnikom Centra za gospodarsko svetovanje Milanom L., ki je hkrati tudi 90-odstotni lastnik podjetja Kritinol. Temu je Tancig odobril 100.000 DEM, od tega 35.000 DEM nepovratnih sredstev in 65.000 DEM brezobrestnega kredita. Podjetje naj bi ta denar porabilo za razvoj »čudežne« kritine, ki je seveda nikoli ni razvilo. Pač pa je namesto tega Milan L. stranki Zelenih Slovenije, katere šef je bil takrat Tancig, nakazal milijon dolarjev. Ker so Tancigu že ob prvem taksem dejanju njegovi poslanski kolegi izglasovali poslansko imuniteto, lahko utemeljeno sklepamo, da se bo roki pravice podobno izognil tudi tokrat. To pa je približno tako, kot bi mu pri njegovem nečednem početju držali vrečo. Slovenska zakonodajna oblast je torej lopovska združba alias banda na prostosti. Komunisti so bili zanj pravi vitezi!

Micin pristop

Mica K., »glasnica« obrambnega ministrstva (v odstopu), je pred časom demonstiralala najnovejši pristop v stikih državnih uradnikov z njihovimi državnimi kolegi. Ko sta jo nekje na Gorenjskem po cikcakasti vožnji v avtu obrambnega ministrstva ustavila policaja in jo preizkusila z alkotestom, je ta pozelenel čez polovico. Potem je naša vrla Mica zahtevala od moža postave, naj v zapisnik preizkusa z alkotestom zapiše pripombo, »da je kreten«. Mica je s tem dokazala, da do popolnosti obvlada vojaško logiko, ki je najmočnejša pri navajanju in ponavljanju notoričnih dejstev. Če to ni res, potem pač ni jasno, zakaj je potrebno kretenu razlagati, da je kreten. To ve samo Mica!

Kuli

Humoreska

Demokracične prepovedi

– No, pa imamo končno zakon, ki motoristom in avtomobilistom prepoveduje, da bi se vozili po gozdnih in poljskih poteh! smo radostno oznanili, takoj ko smo stopili v bife Bližnja srečanja posebne sorte in kjer je že, kot običajno, za šankom tičal tovariš Neposredni proizvajalec raznih strok in s poudarjenim občutkom srebral svoje pivo, veliko seveda.

»Po vašem mnenju je to najbrž spet kakšna bleščeča zmaga demokracije, kajne!«

– Zakaj pa to ironično vprašanje? Kaj pa imate proti temu zakonu? Saj je bil sprejet povsem demokratično, v parlamentu...

»Sprejetju zakona res ni kaj očitati. Dosežen je bil z velikim soglasjem vseh strank. Bolj me skrbi to, v katero smer se je napotila naša mlada demokracija. In to prav zaradi velikega soglasja.«

– Kaj hočete reči s tem?

»Nič drugega kot to, da je naš parlament od krepke leve do krepke desne takoj za vsako prepoved. Tako imamo prepoved kajenja, prepoved nabiranja preveč gob...«

– Ja za hudiča, saj veste, zakaj je bilo treba sprejeti vse te zakone!? Kajenje je škodljivo, ljudje vlačijo iz gozdov cele vreče gob, pa ne naši, tudi tujci, tujci se gredo motokros po lepih livadah naših narodnih parkov...

»Torej je treba preganjati tiste, ki to počno! Recimo vsakega, ki bi ril z motorjem po Triglavskem narodnem parku, bi bilo treba zašiti. Ne pa prepovedati voženj za vse po gozdnih poteh. Vzemimo podoben primer. Recimo, da se v enem tednu v Ljubljani in Mariboru zgodita dva umora, in to v nočnih urah. Po tej logiki bi parlament moral sprejeti

zakon o prepovedi gibanja po mestih ponoči. Skratka uvesti bi moral policijsko uro.«

– Pa saj nismo vsi morilci!

»Saj se tudi vsi ne vozimo s krosovkami po zaščitnih travnikih.«

– Ja, ampak saj tega zakona ni treba vzeti tako resno. Navsezadnje, kje pa imamo toliko inšpektorjev, da bi lahko preverjali vsako gozdno pot...

»Ha, najprej se navdušujete nad novim zakonom, potem pa bi ga že malo kršili. To me čisto spominja na staro jugoslovansko prakso. Takrat si je recimo oblast izmislila, da se uvozi lahko le za deset dolarjev brez carine. Vsakdo, kdor je šel v tujino, je seveda uvozil več. In vsi smo vedeli, da nas cariniki ne bodo ostro prijeli za enajsti dolar. Ampak vselej je obstajala možnost, da te bodo. In prijeli so seveda tistega, ki je bil sicer zopr, recimo politično. Na drugi strani pa so bili ljudje, ker so vsi vedeli, da z uvozom enajstega dolarja delajo nekaj protizakonitega, nadvse prijazni z oblastjo samo zato, da bi jim pogledala skozi prste. Skratka imeli smo krasne carinike in policaje oziroma silno ljudomilno oblast, vsi državljani pa so bili kriminalci. V obeh oblasti pa si postal kriminallec šele takrat, ko si bil tako neumen, da si se ji uprl. In dandanašnji svežnji soglasnih zakonov peljejo naravnost v isto smer. Vsi bomo kriminalci, ker bomo recimo parkirali na deviški travici ob kakšni cesti, po kateri je sicer dovoljeno voziti.«

– Oh vi pretiravate...

»Nič ne pretiram. Boste videli, jutri se ne boste smeli voziti s kolesom, pojutrišnjem pa bodo omejili število obiskovalcev recimo v Triglavskem narodnem parku. Si bodo že kakšni naravovarstveniki izmislili, kako umetni podplati škodujejo redki planinski flori... In parlament bo s silno večino sprejel te strokovne ugotovitve. Jasno, za poslance, ki imajo imuniteto, ti zakoni ne veljajo, navadnim državljanom pa je treba vcepiti zavest o lastnem izvirnem grehu po zelenih klero-komunističnih pravilih. Demokracičnih seveda!«

Bogo Sajovic

Horoskop

Umetniška izmenjava

Prestolnica Avstro-ogrske monarhije Dunaj je bila eno najpomembnejših kulturnih središč Evrope (in s tem tudi sveta) v 19. in v začetku 20. stoletja. Dunaju je pestrost kulturnega ustvarjanja še dodatno dajala mnogonacionalnost monarhije. Velik del umetnikov se je »asimiliral«, čutili so se Dunajčane, vendar se je v njihovih delih ohranil vpliv okolja, v katerem so se rodili. Tudi avstro-ogrski Židje so dali temu kulturnemu življenju svoj pečat. Predstavili so svojo dediščino stoletnega preganjanja in življenja v getih, pa tudi svojevrstnega večinoma trpkega humorja. Mednje je spadal tudi avstrijski humoristični pisatelj

Aleksander Friedrich Rosenfeldt (rojen 13. aprila 1872), bil bolj znan pod psevdonimom Roda Roda. V svojih delih se je zlasti rad norčeval iz uradništva v monarhiji in njegovih metod. Ti pa so mu po svojih močeh pozornost vračali. Cenzurni uradi so mu popolnoma ali deloma prepovedali objavljati dela. Marsikakšno je bilo objavljeno šele takrat, ko je monarhija že nehala obstajati.

Roda Roda je bil tudi v vsakdanjem življenju odrezav in malce nesramen. Nekoč je šel v zdravilišče, in ko se je poletje izteklo, je obiskal doktorja, da bi poravnal račun. Doktor je dejal:

»Jaz sem vas zdravil, vi pa ste me zabavali. Drug drugemu sva pokazala svojo umetnost in zdaj sva si bot.«

Roda Roda je odvrnil:

»Zamenjava nikakor ni poštena. Dovolite, da vam plačam petdeset mark; jaz sem se ob vašem zdravljenju bolj smejal kot vi ob moji zabavi.«

Deni

Sirčeva stran

Dr. Ljubo Sirc, predsednik gospodarskega foruma SKD, je spisal brošuro z naslovom Resnična borba za svobodo in s podnaslovom Množično ubijanje – čast ali sramota za Slovence? V njej v odprtem pismu predsedniku republike Milanu Kučanu in generalu Ivanu Dolničarju med drugim ugotavlja, da se je zločinska

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Fronte drvijo mimo

Končno nas je obiskala pomlad! Kar prehitro so temperature butnile kvišku, da se niti nismo imeli časa privaditi nanje. Če je bil marec vse prej kot suh, pa se je april začel precej neaprilsko. Ali bo tako kot marca tudi aprila vreme postavljeno na glavo? Ne bi bilo dobro, ker »malega travna presuho – ni kmetovalcu kaj ljubo; dež če večkrat prirosi, srčno se ga veseli«. Aprila začno rastline vleči velike količine vode v svoj koreninski sistem in se zato tla kar hitro sušijo, in marčevske padavine kmalu ne pomagajo travi in ostalim rastlinam s plitvimi koreninami. »Če je moker april, bo veliko pridelkov kmet dobil.«

Dežja še ni na obzoru. Kaj nam pomaga množica front, ki ob višinskem severozahodniku zdrvijo čez Slovenijo tako oslabljene, da niti z največjo muko ne bi mogel izcediti iz njih več kot le kapljo ali dve dežja. No, ampak zaenkrat še ni težav s sušo.

AVTOR: BOJAN ARKO
POTAPLJAŠKA OBLEKA
DRŽAVA V JUŽNI AMERIKI
MARKOV NAUK
ITALIJ. FILMSKA IGRALKA
OTOK V TUAMOTU

ANGLEŠKA PEVKA
FOX

SREDIŠČE GORENJSKE

SVETO INDIJSKO MESTO

IZTREBKI

DANSKO MESTO
ZAHODNO OD AARHUSA

MESTO V KONGU

GRIŽA

VERGILOV JUNAK

SPOJ ROKE S TRUPOM

DELAJSKA ENOTNOST	ČLOVEK, KI ONANIRA	SIN ODISEJA IN PENELOPE	SLOV. KMET IN POLITIK	EVROPSKA JEZIKOVNA SKUPINA	SLOV. GLASBENI PEDAGOG DARIAN	ČLEN (OKRAJŠ.)	POGAN	GENERALNI SEKRETAR OZN 1946-1953 TRYGVIE HALVADOU	PLEMENITA SLADKO-VODNA RIBA	PRITOK DRAVE V AVSTRIJI	VULKAN NA SICILIJU
BRISAČA								IZRAEL	GRAD PRI PARIZU		
NEMOGOČA VOLJIVOST											
TRONJAVNA V SAN ANTONIU (TEXAS)						DLESNA					
NEMŠKA PEVKA					NAJVIŠJA TURSKA GORA	BIVŠI ŠVIČARSKI SMUČARSKI SKAKALEC STEINER	SLABA OCENA	ZVITEK NAMOTEK	ZADNJI LILJSKI KRALJ		
MESTO V DALMACIJI (ALKAI)											
AVTOR: BOJAN ARKO	POTAPLJAŠKA OBLEKA	DRŽAVA V JUŽNI AMERIKI	MARKOV NAUK	ITALIJ. FILMSKA IGRALKA	OTOK V TUAMOTU					PREDGRSKI BOG VEGETACIJE V SPARTI	TV IGRICA LINGO VODITELJICA ? LONGYKA
ANGLEŠKA PEVKA FOX						KRALJ ZAHODNIH GOTOV					
SREDIŠČE GORENJSKE					IME MNOGIH PAPEŽEV	ZGORNJI DEL STOPALA		ROMUNSKI TENISAČ NASTASE			ARGON
SVETO INDIJSKO MESTO				POLJSKA ANGLEŠKI REJSER (DAVID)		AM. IGRALKA WEST		HEROINA KLAVORA	EISENHOWERJEV VZDEVEK		
IZTREBKI						GLAVNI STEVNIK		SLOV. ALPINIST (FRANCI)	OSEBNI ZAIEMK		
DANSKO MESTO ZAHODNO OD AARHUSA				POLITIK IZ BIH, GANIČ LOČNICA		OKRAJŠANO MOSKO IME TIMOTEJ	STRIC	SLOV. GLASBENIK (MATAJ) MEDENA ROSA			CAPLI-NOVA VDOVA
MESTO V KONGU					SESTAVINA ASFALTA	KRAJ PRI POREČU			ORGAN VOHA	SPODNJI DEL POSODE	PLOŠČATA MORSKA RIBA
GRIŽA								ODTEKANJE ERBIJ			
VERGILOV JUNAK				HERAKLEJEVA MATI					BABICA NA PRIMORSKEM		
SPOJ ROKE S TRUPOM				ŽELEZOV OKSID			BIVŠI RUSKI VLADAR		BODEČ PLEVEL		

Nagradna križanka št. 16

Rešeno križanko nam pošljite do 18. aprila 1995 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna Križanka št. 16. Nagrade so 5.000, 3.000 in 2.000 tolarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 14:

IST, BANKIR, SVATOVANJE, TILN, RUANDA, URŠKA, PATRIOT, HLAČE, RASA, NE, STARINA, OORT, SFEN, TRLO, KOSTREVNICA, RAZVALINA, EKRAN, EM, AMI, ETON, AKSIS, PO-

STOPEK, ČI, ŽEKNO, TNT, RAŠ, SENNA, AED, OTIP, ALE, ARP, MN, KARA, PRESTON, ARAI, ONESTEP, ORDONANC, KANTINA, TRETNJA

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 14:

1. Marija Vovk, Cesta na Griču 8, 63320 Velenje
2. Srečko Lozej, Na Jami 3, 61000 Ljubljana
3. Slavko Kamenik, Ljubljanska 33, 63000 Celje

Nagrade bomo poslali po pošti.

SALOMONOV
UGANKAR

Križanko pripravil